

Årsrapport 2023

Innholdsfortegnelse

Styrets beretning		5
Introduksjon til virksomheten og hovedtall		9
Organisasjon	9	
Styresystemet	9	
Intern organisasjon og administrasjon	10	
<hr/>		
Årets aktiviteter og resultater		19
Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet	19	
Samlet vurdering	19	
Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer	20	
Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt	22	
Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet	25	
Samlet vurdering	25	
Strategisk område: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv	26	
Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi	28	
Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv	31	
Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer	35	
Samlet vurdering	35	
Strategisk område: Hav og kyst	35	
Strategisk område: Helse	38	
Strategisk område: Klima, miljø og energi	40	
Strategisk område: Muliggjørende og industrielle teknologier	43	
Strategisk område: Samfunnssikkerhet og beredskap	46	
Strategisk område: Tillit og fellesskap	49	
Mål 4 Velfungerende forskningssystem	52	
Samlet vurdering	52	
Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa	52	
Strategisk område: Strukturerende endringer	54	
Mål 5 God rådgivning	58	
Samlet vurdering	58	
Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene	58	
<hr/>		
Styring og kontroll i virksomheten		63
Vurdering av framtidutsikter		65
Årsregnskap		68

Styrets beretning

Styrets beretning

God måloppnåelse i et omstillingsår

De senere årene har det vært flere kutt i virksomhetsbevilgningen til Forskningsrådet. I 2023 ble det gjennomført en nedbemanning og startet opp en omstillingsprosess for å tilpasse virksomheten til et lavere virksomhetsbudsjett. Fra 2022 til 2023 ble utførte årsverk redusert med 20 prosent. En så kraftig nedbemanning betyr at organisasjonen får lavere kapasitet og taper verdifull kompetanse. For at arbeidsbelastningen ikke skulle bli for høy, har det vært nødvendig å prioritere og nedskalere eller endre oppgaver. Det har vært god dialog med departementene om prioriteringer og hvordan oppgavene for det enkelte departement skal løses. Det trengs også i fortsettelsen.

Styret er meget godt fornøyd med den samlede måloppnåelsen for 2023, som må vurderes i sammenheng med ressursene og rammene Forskningsrådet har, og den pågående omstillingen til nye og mer effektive arbeidsformer. Forskningsrådet har ivaretatt alle primæroppgaver, levert godt på samfunnsoppdraget, fulgt opp Langtidsplanen og målene for organisasjonen. Det er styrets vurdering at Forskningsrådet står godt rustet til å løse sitt viktige samfunnsoppdrag også framover.

I 2023 har Forskningsrådet blant annet fremmet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge talenter. Rådet har bidratt til grønn og digital omstilling i norsk næringsliv, utløst økt FoU-innsats i næringslivet og skapt samarbeid og kompetanseoverføring mellom FoU-institusjoner og næringslivet. Virkemidlene for å møte de store samfunnsutfordringene blir stadig mer treffsikre, og gir mer sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon. Gjennom innsatsen for å øke deltakelsen i Horisont Europa og for å styrke helhet og samspill i forskningssystemet, legger Rådet til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes på en god måte. Dialogen med departementene har vært tett gjennom hele året, og departementene har fått relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd for utforming og iverksetting av forskningspolitikken.

Forskningsrådet har potensial til å gjøre enda mer for å tilgjengeliggjøre forskning og bidra til at den blir skapt, brukt, utfordret og delt i hele landet. Forskningsrådet bør videreutvikle sin systemrolle og arbeide for å ivareta samfunnets behov for åpenhet og skjerming av gradert informasjon. Den videre omstillingen av Forskningsrådet krever videreutvikling av virkemidlene og omlegging til enda mer effektive arbeidsformer.

Styret setter stor pris på det gode samarbeidet mellom ledelsen, tillitsvalgte og vernetjenesten som har gjort det mulig å gjennomføre de omfattende endringene i 2023. Styret takker alle Forskningsrådets ansatte for innsatsen i et krevende år for organisasjonen.

En strategi for å løse samfunnsutfordringene

Da Forskningsrådet feiret sitt trettiårsjubileum i november, pekte statsminister Jonas Gahr Støre på rollen ett sterkt og uavhengig Forskningsråd spiller i å løse samfunnsutfordringene. Han understreket betydningen av internasjonalt samarbeid, det å håndtere kunnskap på tvers av sektorer, formidle og ta kunnskap i bruk, og skape sammenheng mellom den nysgjerrighetsdrevne forskningen og den utfordringsdrevne forskningen.

Selv om Forskningsrådets rolle i forskningssystemet har stått fast siden 1993, er spørsmålet om hvordan rollen skal utøves til beste for samfunnet og norsk forskning i stadig utvikling. Gjennom høsten har styret arbeidet med Forskningsrådets nye strategi, som skal vedtas våren 2024. Utgangspunktet for strategien er målene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP), regjeringens mål for Forskningsrådet fastsatt i mål- og resultatstyringssystemet (MRS), og Forskningsrådets vedtekter. Strategien konkretiserer nettopp hvordan Forskningsrådet skal bruke sin rolle til å realisere målene som er satt for norsk forskning og Forskningsrådet, og skape gode koblinger og godt samvirke på tvers av samfunnssektorer, forskningssystemet og faggrenser, og

bidra til at forskning kommer i bruk i hele landet. Forskningsrådet har i flere faser i arbeidet fått verdifulle innspill fra eksterne interessenter og porteføljestyrene, som har bidratt til å forme strategiens prioriteringer.

Nye porteføljestyrer med en tydeligere strategisk rolle

Forskningsrådet har over tid utviklet og forenklet styresystemet sitt. I 2019 ble porteføljestyrer etablert og oppnevnt for en fireårsperiode. Basert på erfaringene med denne første perioden ble det i 2023 satt i gang et arbeid med å videreutvikle porteføljestyringen før en ny styreperiode. I arbeidet med den nye strukturen inviterte Forskningsrådet til en bred prosess for å få innspill fra ulike sektorer om hvilke endringer i styresystemet som kan gjøre Forskningsrådet best mulig i stand til å møte de utfordringene som skal løses i tiden framover. Styret vedtok i juni å redusere fra 16 til 11 porteføljestyrer fra 2024. Styret vedtok også nytt mandat, der porteføljestyrene i tillegg til investeringsansvaret også gis en tydeligere strategisk rolle enn før, med rådgivnings- og rapporteringsansvar overfor Forskningsrådets styre. Behovet for samhandling mellom styrene er sterkere vektlagt enn før. Porteføljestyrene skal, både hver for seg, samlet og i samspill med styret og administrasjonen, bidra til å realisere målene som er satt for Forskningsrådet. Høsten 2023 sendte Forskningsrådet ut en åpen invitasjon til å fremme forslag til nye porteføljestyremedlemmer. Det kom inn cirka 1050 innspill. I valg av nye porteføljestyremedlemmer har både fornyelse og en viss kontinuitet vært prioritert. I desember oppnevnte styret de nye porteføljestyremedlemmene. Samlet sett representerer de nye porteføljestyrene en god balanse i fag- og systemkompetanse og god spredning på alder, geografi og sektor.

Nasjonal satsing på kunstig intelligens

Regjeringen ga i 2023 Forskningsrådet i oppdrag å sette i gang en ny forskningssatsing på digitale teknologier, inkludert kunstig intelligens. Satsingen skal være på minst 1 milliard kroner over fem år og dekke tre hovedområder: Samfunns effektene av de nye teknologiene, forskning på teknologiene i seg selv og å legge til rette for innovasjon i privat og offentlig sektor basert på de nye teknologiene. Satsingen kommer i tillegg til en allerede stor portefølje i Forskningsrådet innenfor KI på 800 millioner kroner per år. I løpet av høsten 2023 er det gjennomført en omfattende innspillsrunde og det ble nedsatt en ekspertgruppe som har gitt råd til styret om utformingen av satsingen. Sammen med administrasjonens egne analyser danner innspillene grunnlag for at midler kan lyses ut i 2024.

Samfunnsoppdragene gir målrettet innsats og samarbeid om komplekse utfordringer

I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning lanserte regjeringen målrettede samfunnsoppdrag som et nytt virkemiddel i norsk forsknings- og innovasjonspolitik. Forskningsrådet har hatt ansvar for sekretariatene, som har foreslått mål og innretning for det videre arbeidet. Anbefalingene for Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr ble levert til Regjeringen i november 2023. Samfunnsoppdraget har allerede etablert nye samarbeid langt utover tradisjonelle forsknings- og innovasjonsaktører. Samfunnsoppdraget for å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv leverte sine anbefalinger til Regjeringen i februar 2024. Samfunnsoppdraget bekrefter at manglende inkludering er en kompleks utfordring, som krever tverrsektorielt samarbeid. Styret har fulgt arbeidet med samfunnsoppdragene med interesse og ser frem til videre arbeid med utforming av oppdragene.

Et forskningssystem for fremtiden

Våren 2025 legger regjeringen fram en melding til Stortinget om forskningssystemet. Forskningsrådet mener en gjennomgang av forskningssystemet er nødvendig for å nå målene i langtidsplanen, og bidra til løsninger på de store samfunnsutfordringene og en kunnskapsbasert omstilling av Norge. Forskningsrådet bidrar aktivt i arbeidet med kompetanse, analyser og råd. Høsten 2023 ga styret sitt innspill til Kunnskapsdepartementet om Forskningsrådets merverdi, rolle og funksjoner. Forskningsrådets styre vil også videre bidra med råd i systemmeldingsarbeidet, med mål om et forsknings- og innovasjonssystem med tilstrekkelig sammenheng, kraft og retning til å møte et krevende utfordringsbilde.

Regjeringen utarbeider en strategi for å øke forskning og utvikling i næringslivet. Næringslivets FoU-innsats er avgjørende dersom Norge skal klare omstillingsprosessene vi skal gjennom. Forskningsrådet er i god gang med å videreutvikle sine virkemidler for å stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet i hele landet, og økt samspill med FoU-institusjoner og offentlig sektor. Godt samvirke med andre virkemiddelaktører er sentralt for å få til best mulig nytte av investeringene samfunnet gjør i forskning og innovasjon.

Også samspillet med det internasjonale forskningssystemet er sentralt for å styrke norske forsknings- og innovasjonsaktører. Forskningsrådet er med på å sette den internasjonale dagsorden for forskning gjennom multilaterale organisasjoner, medvirker til utformingen av EUs rammeprogram og forvalter EØS-midler for forskning. Forskningsrådets innsats for økt kvalitet nasjonalt gir økt deltakelse og gjennomslag også i internasjonalt forskningssamarbeid.

Nytt styre fra juli 2023

I perioden mai 2022 til juli 2023 hadde Forskningsrådet et midlertidig styre. Interimsstyrets oppgave var primært å løse de økonomiske utfordringene i Forskningsrådet for å begrense de negative virkningene for forsknings-Norge. Ved slutten av sin periode meldte interimsstyret at de var fornøyde med at en vanskelig situasjon var løst på en måte som har minimert de negative konsekvensene for norsk forskning. Interimsstyret vurderte Forskningsrådets økonomiske situasjon som avklart, en vurdering også nåværende styre deler.

Kunnskapsdepartementet oppnevnte det nåværende styre for Norges forskningsråd for fire år fra 1. juli 2023.

12. mars 2024

Styret for Norges forskningsråd

Gunnar Bovim

Birger Vikøren
(nestleder)

Gunnar Høviand

Linda Nøstbakken

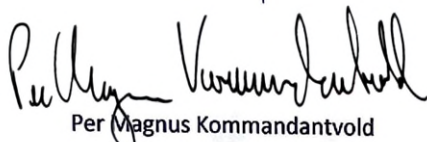
Britt Elin Steinveg

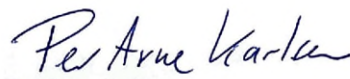
Iselin Marstrander

Paula Eerola

Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Norges forskningsråd er et nasjonalt, utøvende forskningsstrategisk organ. Forskningsrådet har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Forskningsrådet bidrar aktivt med forskningspolitisk rådgivning, etablerer samarbeid og nettverk mellom norske forskningsmiljøer og internasjonale miljøer, i tillegg til å løse særskilte oppdrag på vegne av departementene.

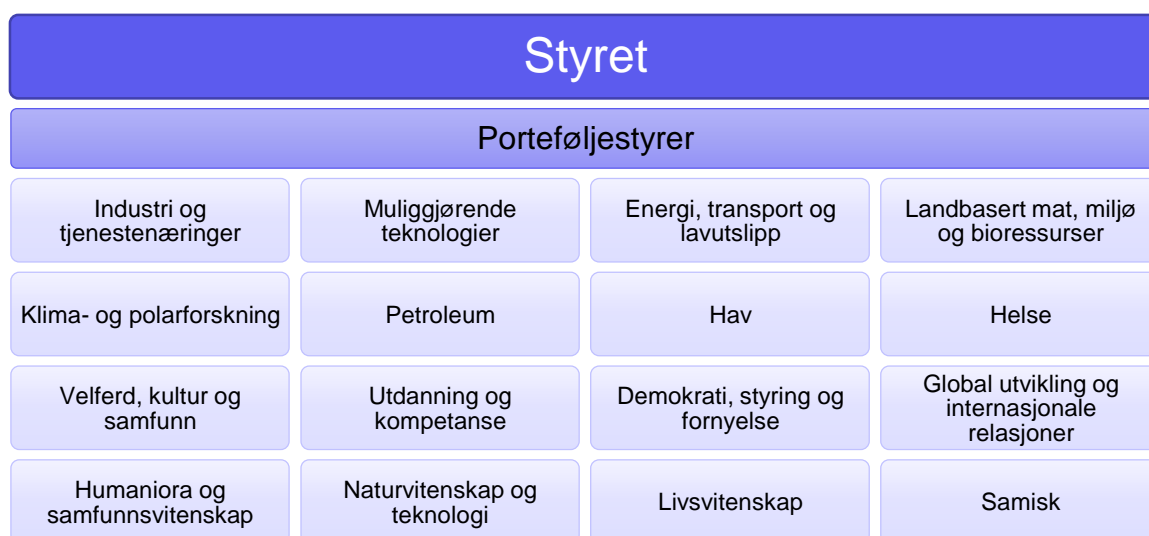
Fra 1. juli 2023 ble det oppnevnt et nytt styre til Forskningsrådet bestående av syv personer. I tillegg velger de ansatte to representanter til styret. Det er vedtektsfestet at styret er Forskningsrådets øverste organ og ansvarlig for Forskningsrådets samlede virksomhet. Organiseringen skal ivareta bredden i Forskningsrådets hovedoppgaver og sikre bred geografisk deltakelse og medvirkning fra forskning, næringsliv, offentlig sektor og samfunnet for øvrig. Forskningsrådets styre ledes av Gunnar Bovim.

Det vil være enkelte avvik mellom hovedtall som legges fram i denne delen av årsrapporten, og årsregnskapet. Det skyldes at dette kapittelet kun omhandler Forskningsrådets egen organisasjon, mens årsregnskapet også omfatter de tilknyttede virksomhetene Kilden og Teknologirådet.

Organisasjon

Ved utgangen av 2023 har organisasjonen 365 ansatte. Forskningsrådet har ansatte i ti fylker i Norge, på Svalbardkontoret, i Brussel og utenfor Europa på utenriksdepartementets og Innovasjon Norges kontorer. Hovedkontoret ligger ved Lysaker i Oslo. Forskningsrådet ledes av administrerende direktør Mari Sundli Tveit.

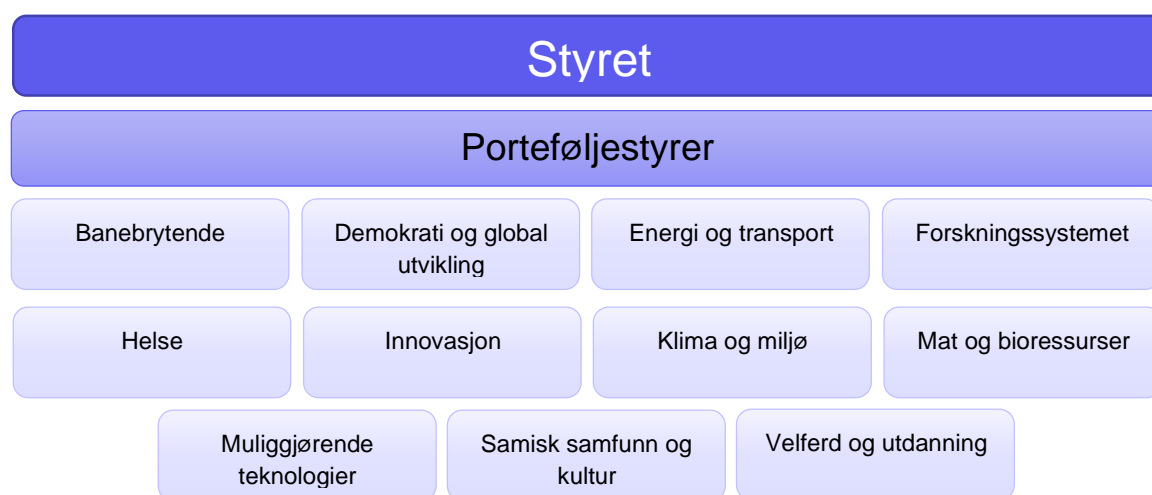
Styresystemet

Forskningsrådets styresystem fram til 31.12.2023.

Forskningsrådets investeringsvirksomhet er strukturert i samordnede porteføljer med hvert sitt styre. Forskningsrådets styre fordeler midlene til det enkelte porteføljestyre og har ansvar for investeringer som går på tvers av de faglige og tematiske områdene. Det gjelder blant annet senterordninger, infrastruktur og forskerskoler.

I 2023 har 16 porteføljestyre hatt ansvar for å legge planer og gjennomføre utlysninger i sin portefølje. Porteføljestyrene har vanligvis ti til tolv medlemmer. Samlet har styresystemet hatt 176 medlemmer. Et medlem kan oppnevnes for fire år av gangen. Gjennom hele 2023 har det vært arbeidet med porteføljestrukturen og ansvarsfordeling mellom porteføljestyrene og styret, som ikke lenger skal gjøre direkte investeringsbeslutninger. Etter en bred høring ble elleve nye porteføljestyre oppnevnt ved årsslutt 2023, med funksjon fra 2024. Med ett unntak, har alle porteføljestyrene hatt en eller flere observatører fra departementene. Det nåværende styret for porteføljen samisk samfunn og kultur ble oppnevnt i 2022 og har en funksjonstid ut 2025. Sametinget har vært konsultert om hvordan samiske perspektiver kan bli ivarettatt i de øvrige styrene også.

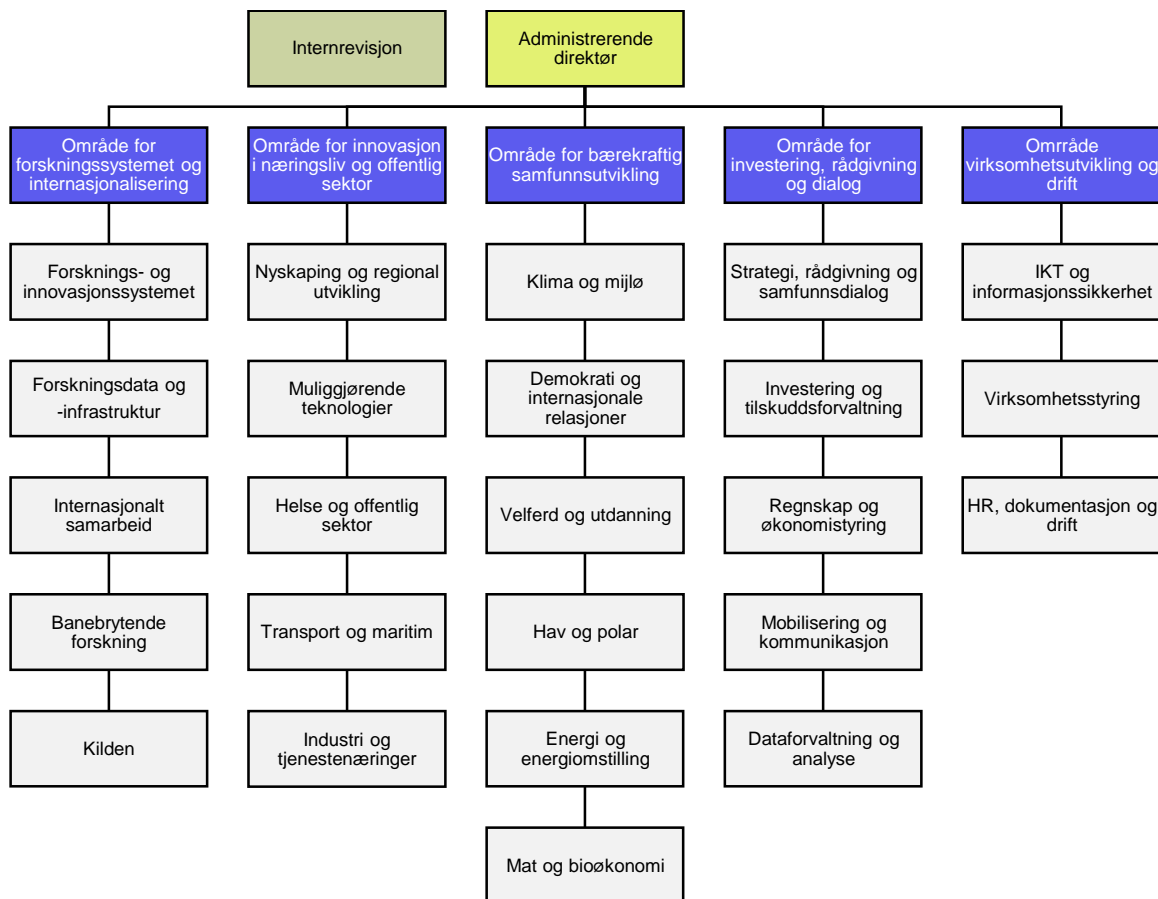

Forskningsrådets styresystem fra 1.1.2024.

Porteføljestyringen bidrar til å realisere Forskningsrådets mål og ivareta departementenes tildelinger til forskning og innovasjon på en helhetlig måte. Den skal sikre at de riktige prosjektene støttes, at tildelingen til Forskningsrådet forvaltes mest mulig effektivt og at det investeres i de prosjektene som samlet sett vil gi best måloppnåelse.

Intern organisasjon og administrasjon

Forskningsrådet arbeider kontinuerlig med å tilpasse organisasjonen for å utføre samfunnsoppdraget best mulig. Høsten 2022 ble organisasjonsstrukturen fastsatt på nytt med fem områder. Utover våren 2023 har vi jobbet videre med å sikre at de ulike områdene og avdelingene har riktig kompetanse. Fagforeninger og ansatte har deltatt aktivt i arbeidet.

Organisasjonskart for Norges forskningsråd 2023.

Virksomhetsutvikling

Forskningsrådets virksomhetsbudsjett er blitt redusert over flere år. For å tilpasse oss en ny budsjetttramme ble 84 personer tilbudt sluttpakke med virkning fra februar 2023. Den reduserte bemanningen betyr at organisasjonen må jobbe på nye måter og ta i bruk ny teknologi for å forenkle arbeidsprosessene. Flere digitaliseringsprosjekter bidrar til forenklingen, ikke minst utviklingen av nye kjernesystem for saksbehandling og arkivering. For de ansatte har 2023 vært et krevende år, med ny organisasjonsstruktur og endrede arbeidsoppgaver for mange.

Forenkle søknadsbehandling

I 2023 jobbet vi med å gjøre utlysning og behandling av søknader enklere og mer effektivt. Dette inkluderer nye måter å håndtere søknader på, med målet om at 25 prosent av FRIPRO-søknadene får støtte. Vi endret også måten vi følger opp pågående prosjekter på, ved å bruke en mer risikobasert tilnærming og gjennomføre stikkprøvekontroller.

Digitalisering

Forskningsrådet har i 2023 jobbet med flere store digitaliseringstiltak for å effektivisere virksomheten og forbedre tilbudet til brukerne. Brukeropplevelsen står i sentrum for utvikling av det nye kjernesystem, som er i sitt tredje år. Kjernesystemet skal bidra til en mest mulig innsiktsdrevet og effektiv virksomhet ved å utnytte mulighetene som ligger i teknologi og datafangst. Kjernesystemet bruker statlige felleskomponenter som MinID og Folkeregisteret. En frittstående, skybasert arkivkjerner vil automatisere arkiveringen og sikre bedre kvalitet i dokumentasjonsforvaltningen. Forskningsrådet får støtte fra Digitaliseringsdirektoratet til den digitale omstillingen. Første del av kjernesystemet settes i produksjon i 2024. Prosjektet tar sikte på å være ferdigstilt i 2026.

Kompetanse

Forskningsrådets ansatte kan bruke inntil 75 timer i året til kompetanseutvikling. I april innførte vi en digital kursportal som dekker en stor bredde av temaer, som ledelse, HMS, arbeidsmetoder, kommunikasjon, selvutvikling og digitalisering. Ansatte som har brukt kursportalen har i snitt gjennomført fire kurs. Tillitsreformen og tillitsbasert ledelse har vært tema for fem ledersamlinger i 2023. Lederne har utarbeidet felles lederutviklingsmål for å utvikle kulturen i Forskningsrådet. Ved rekruttering lykkes Forskningsrådet stort sett med å innhente kompetansen som trengs.

Etablering av datastrategi

For at Forskningsrådet enda bedre skal kunne bygge rådgivningen, virkemiddelutviklingen og virksomhetsstyringen på innsikt og fakta, utarbeidet vi i 2023 en datastrategi. Som en del av strategien har Forskningsrådet rekruttert datavitere og analytiker med kompetanse på kunstig intelligens og maskinlæring.

Budsjettmodell

Kunnskapsdepartementet har gitt Forskningsrådet i oppdrag å gå fra en nettobudsjettert virksomhetsmodell til en bruttobudsjettert virksomhetsmodell med virkning fra 2025. Arbeidet ble igangsatt høsten 2023 med kartlegging av hvilke regnskapstekniske og organisatoriske endringer som må gjøres, og hvordan dette påvirker våre digitale løsninger.

Redusere konsulentbruken

Forskningsrådet kjøpte konsulenttjenester for 80 millioner kroner i 2023. 42 prosent av kostnadene er knyttet til utviklingen av nytt kjernesystem. Når disse kostnadene holdes utenfor, brukte Forskningsrådet 6 prosent mindre på kjøp av konsulenttjenester enn i 2022. I 2023 kjøpte vi kommunikasjonstjenester for 4,2 millioner kroner, mot 16,2 millioner kroner i 2021 og 7,8 millioner kroner i 2022. Reduksjonen er primært knyttet til innføringen av ny visuell profil i 2022. Målet om å spare inn investeringene i ny profil gjennom reduserte konsulentkostnader, ble nådd allerede ved utgangen av 2023. Den nye visuelle profilen har også vunnet en rekke priser i løpet av det siste året.

Desentraliserte arbeidsplasser og regional tilstedeværelse

Forskningsrådet har lang tradisjon med desentraliserte arbeidsplasser og regional tilstedeværelse i hele landet. Fra og med 2024 vil vi utvide bruken av desentralisert arbeid, primært i forbindelse med nye tilsetninger og gjennom den eksisterende desentraliserte kontorstrukturen. Sett i sammenheng med nedbemanningen, så er behovet for kontorplasser blitt redusert. Derfor har Forskningsrådet i 2023 gjennomført en større prosess for å fremleie kontorlokaler. Dette utgjør en årlig besparelse på om lag 16 millioner kroner. Forskningsrådet sjekker jevnlig hvor mye kontorplass som trengs, og det kan iverksettes flere endringer i årene som kommer.

Personell og helse, miljø og sikkerhet

Årsverk

Ved utgangen av 2023 hadde Forskningsrådet 365 ansatte fordelt på 359,6 årsverk. Utførte årsverk i 2023 er 343,5. Nedgangen på 90,5 utførte årsverk sammenlignet med 2022 skyldes sluttprogrammene som ble gitt ved årets start i forbindelse med omstillingen til et lavere virksomhetsbudsjett.

Lærlingordning og studenter i praksis

Forskningsrådet er tilknyttet opplæringskontoret OK stat og har i løpet av 2023 økt antall lærlinger fra seks til syv. Bakgrunnen er at vi har tatt inn medieteknikk som et nytt fagområde for lærlinger. Antallet lærlinger vurderes som høyt ut fra virksomhetens størrelse. Vi vil vurdere en økning av antall lærlinger på sikt. Lærlingene fordeler seg på følgende fagområder: Fire innenfor service- og administrasjonsfag, én innenfor IKT og informasjonssikkerhet, én innenfor innholdsproduksjon og én innenfor medieteknikk. Lærlingene er høyt verdsatt og bidrar til nye perspektiver i organisasjonen.

Forskningsrådet har på grunn av krevende interne prosesser ikke hatt studenter i praksis i 2023, men vil vi satse mer på dette i 2024.

Midlertidig ansettelse og deltid

Andelen midlertidig ansettelser i Forskningsrådet er 4,1 prosent og vurderes som lav, etter en nedgang på 1,1 prosentpoeng siden 2022. Forskningsrådet har kun heltidsstillinger, og ingen ansatte har ufrivillig deltid. Vi bruker redusert stillingsprosent kun i tilrettelegging for særskilte behov hos den enkelte ansatte.

Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Faktisk deltid		Ufrivillig deltid	
Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig årsverk i 2023*		Oppgitt i gjennomsnitt antall uker		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2023*		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2023*	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
1,9 %	2,2 %	20,1	11,8	3,2 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %

*(ansatte som har fratrudd med sluttpakke unntatt)

Kjønnsbalanse og likelønn

Ved utgangen av 2023 er det 60 prosent kvinner og 40 prosent menn blant Forskningsrådets ansatte. Det er en positiv utvikling fra 2022, da tilsvarende tall var 64 og 36 prosent. Andelen medarbeidere med innvandrerbakgrunn er 11 prosent, som i 2022.

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er på åtte prosent på totalnivå, beregnet ut fra gjennomsnittlig årslønn. I 2022 var lønnsforskjellen på elleve prosent. Det er høyest kvinneandel i de lavere stillingskategoriene rådgiver, seniorkonsulent og konsulent. Dette gjør at lønnsforskjellen på totalnivå fremstår som større enn den er innenfor hvert stillingsnivå. Forskningsrådet har rutiner for å forhindre urettmessig lønnsforskjell mellom stillingsgrupper. Resultatene for 2023 viser en positiv utvikling. Forskjellene i Forskningsrådet er noe mindre enn i samfunnet ellers.

Kjønnsbalanse og likelønn per stillingsnivå per 31.12.2023:

Kjønnsbalanse pr 31.12.23	Antall kvinner	Antall menn	Prosentandel kvinners årslønn av menns årslønn	Endring fra 2022, pp.
Total	220	145	92,3 %	+3,1 %
Ledere	15	18	108,8 %	+5,8 %
Spesialrådgiver	72	59	96,8 %	+0,5 %
Seniorrådgiver	87	55	94,8 %	+1,1 %
Rådgiver, Seniorkonsulent, Konsulent	46	14	110,1 %	+7,3 %

Fordeling av ansatte etter stillingsnivåene i Forskningsrådet pr 31.12.23:

Stillingsnivå	2023	endring fra 2022
Ledere	9,0 %	+1,0 %
Spesialrådgiver	35,9 %	+1,8 %
Seniorrådgiver	40,6 %	-1,7 %
Rådgiver	11,8 %	+0,4 %
Seniorkonsulent	3,8 %	-1,8 %
Konsulent	0,5 %	+0,3 %

Andelen ledere har økt som en konsekvens av nedbemanningen, selv om antallet ledere ble redusert da Forskningsrådet innførte ny organisasjon i 2022.

Forskningsrådet har i 2023 utarbeidet mål for lederutvikling som understøtter inkluderende lederskap, mangfold og kjønnsbalanse. Ambisjonen i 2024 er inkludere medarbeiderskap.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Forskningsrådet jobber systematisk med å utvikle organisasjonen og arbeidsmiljøet. Vi legger vekt på det forebyggende HMS-arbeidet i form av medarbeiderundersøkelser, vernerunder, oppfølging av sykemeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Vi gjennomfører fysisk vernerunde annethvert år. I 2023 gjennomførte vi en medarbeiderundersøkelse som måler engasjement og gjennomføringsevne, og som også kartlegger det fysiske arbeidsmiljøet. Resultatene viser at Forskningsrådet har opprettholdt et godt arbeidsmiljø i 2023 og ligger på nivå med andre offentlige virksomheter. Det er et godt resultat, tatt i betraktning at Forskningsrådet har vært gjennom store endringer, med nedbemanning og omstilling.

Forskningsrådet har mål om at sykefraværet ikke skal overstige 3,8 prosent i et enkelt år. Det totale sykefraværet for 2023 var på 4,1 prosent, mot 4,6 prosent i 2022. Nedgangen ser vi både på korttids- og langtidssykefravær. Det er aldersgruppen 30-39 år som har høyest sykefravær (5,3 prosent). Kvinners sykefravær (4,8 prosent) ligger fortsatt betydelig høyere enn menns sykefravær (3 prosent). Det er kjent at nedbemanning og omstilling kan påvirke sykefraværet. Den økte psykososiale belastningen for de ansatte gjennom disse prosessene er fulgt opp i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Foreløpig har det ikke vært behov for ekstra tiltak, men dette vurderes fortløpende også i 2024.

I 2023 ble det avholdt seks møter i Arbeidsmiljøutvalget med særlig oppmerksomhet på omstillingsprosess og nedbemanning, sykefravær, intern flytting og rydding og gjennomføring og oppfølging av medarbeiderundersøkelsen. I tillegg har vi gjennomført planlagte aktiviteter innenfor HMS-arbeidet, som helsekontroller, arbeidsplassvurderinger og førstehjelpskurs. Det har også vært gjennomført jevnlig risikovurderinger av omstillingsprosessen.

Virksomhetskostnader

Virksomhetsregnskapet for 2023 er på 805 millioner kroner, en økning på to millioner kroner sammenlignet med 2022. Finansieringen på 806 million kroner er eksklusive investeringer og avskrivninger. Dette medfører et resultat på 0,8 millioner kroner.

	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Regnskap 2023
Finansiering	809	827	806
Virksomhetskostnader	803	827	805
Resultat virksomhetsregnskap	6		1

Virksomhetskostnadene finansieres ved én tildeling fra KD, refusjoner fra FoU og andre inntekter. Tildelingen fra KD var i 2023 på 769,4 millioner kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 25,1 millioner kroner. I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgingen til virksomhetskostnader justert med 18,6 millioner kroner på grunn av ekstraordinær lønns- og prisjustering og kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, i tillegg til styrking av grønn skipsfart (Zero-Emission Shipping), naturvitenskapelig fagfellevurdering, etablering av nasjonalt koordineringssenter for cybersikkerhet og etablering av sekretariat for samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge.

Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 24 millioner kroner. Vel 4,8 millioner kroner var inntekter fra samarbeid med EU-kommisjon og andre europeiske aktører. Ved inngangen til 2023 var det overført 37 millioner kroner i administrativ avsetning. Styret vedtok på grunnlag av dette et disponibelt budsjett på 827 millioner kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2023 er på 31 millioner kroner, og blir overført inn i 2024.

Den administrative avsetningen er i all hovedsak koblet til lavere kostnader som følge av at søknadsmengden i 2023 er redusert med om lag 25 prosent, sammenlignet med 2022. Dette er en konsekvens av en styrt utvikling og et politisk ønske om økt effektivitet innen forskningsfinansiering. I tillegg har Forskningsrådet gjennom 2023 fått flere nye oppgaver med finansiering som går over flere år. Forskningsrådet har gjennom 2023 redusert antall ansatte med om lag 20 prosent.

Anskaffelser

Forskningsrådet kjøper årlig varer og tjenester for om lag 250 millioner kroner. I 2023 publiserte vi i alt 33 nye konkurranser i leverandørmarkedet. Vi er ved utgangen av 2023 forberedt på å iverksette den nye forskriften om krav til klima og bærekraft ved anskaffelser. En egen innkjøpstrategi bidrar til å effektivisere våre anskaffelser og å oppnå lavere transaksjonskostnader, bedre priser og bedre behovsdekning. For å begrense miljøutfordringer og forhindre arbeidslivskriminalitet i anskaffelser, stiller vi, der det er relevant, konkrete klima- og miljøkrav, krav om begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden og krav om at leverandøren er tilknyttet lærlingeordning. I våre maler skal leverandøren bekrefte å ha gjort seg kjent med tilvirkningsprosessen for varene og produktene kontrakten omfatter, og garantere at de er produsert med arbeidskraft i overensstemmelse med FNs barnekonvensjon artikkel 32 og ILO konvensjon nr. 138. GDPR er bygget inn i våre anskaffelsesrutiner.

Forskningsrådet har sentralisert innkjøpsfunksjonen med sertifiserte innkjøpere. Vi søker innkjøpssamarbeid der det er mulig og bruker Statens innkjøpsenters fellesavtaler og SIKT fellesavtaler på IKT-området. Vi bruker i all hovedsak statens standardavtaler (SSA).

Utviklingen i FoU-budsjettet

Forskningsrådets investeringer brukes strategisk for å realisere regjeringens forskningspolitikk, utvikle forskningssystemet og stimulere til samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. For å ivareta oppgavene på en god måte må Forskningsrådet forvalte en hensiktsmessig andel av de offentlige forskningsmidlene. Forskningsrådets andel av offentlig FoU-innsats er redusert fra 26 prosent til 23 prosent siden 2019. Noen departementer, som Olje- og energidepartementet, Nærings- og fiskeri-

departementet og Klima- og miljødepartementet kanaliserte en høy andel av departementenes samlede FoU-budsjett gjennom Forskningsrådet (>45 prosent). For Forsvarsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet er det kun en liten andel av totalt FoU-budsjett som går gjennom Forskningsrådet (<10 prosent). I 2023 var samlet tildeling til Forskningsrådet på om lag 11,1 milliarder kroner. Dette er en nedgang fra 2022 på 11,7 prosent. Nedgangen skyldes i hovedsak at Forskningsrådet i 2022 fikk tildelt 1,64 milliarder kroner fra Kunnskapsdepartementet i nysalderingen. I tillegg er det reduserte tildelinger fra Nærings- og fiskeridepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Olje- og energidepartementet.

Forskningsrådets FoU-inntekter per departement. 2022-2023. Mill. kroner

Departement	Revidert budsjett 2022	Revidert budsjett 2023	Endring 2022-2023	Overført Ut 2022	Overført Ut 2023	Endring 2022-2023
Kunnskapsdepartementet	6 627	5 156	-1 471	1 376	1 254	-122
Nærings- og fiskeridepartementet	2 203	2 212	9	365	188	-177
Olje- og energidepartementets	1 015	919	- 96	344	278	-66
Klima- og miljødepartementet	614	641	27	134	123	-11
Landbruks- og matdepartementet	472	403	- 69	98	53	-45
Kommunal- og distriktsdepartementet	222	208	- 14	58	65	7
Helse- og omsorgsdepartementet	371	389	18	109	95	-14
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	186	195	9	133	63	-70
Utenriksdepartementet	289	265	- 24	379	363	-16
Samferdselsdepartementet	105	110	5	18	15	-3
Justisdepartementet	60	64	4	46	47	1
Finansdepartementet	32	39	7	20	66	46
Barne- og familiedepartementet	32	43	11	18	17	-1
Kultur- og likestillingsdepartementet	30	32	2	29	29	0
Forsvarsdepartementet	20	22	2	20	40	20
Sum departementene	12 277	10 698	-1 578	3 192	2 696	-496
Diverse inntekter	287	391	104	132	188	56
Totalsum	12 564	11 090	-1 474	3 324	2 884	-440

Differansen mellom tilførte midler og utbetalte midler utgjør endringen i Forskningsrådets overføringer, jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2023 er på cirka 2,9 milliarder kroner, som er en noe høyere enn estimert per tredje kvartal. Det er en nedgang på 0,44 milliarder kroner sammenlignet med 2022. Overføringene er høyere enn antatt som følge av noe lavere utbetalinger til prosjekter enn estimert som kommer fra en økning i utsettelse av prosjektframdrift sammenlignet med tidligere år. Forskningsrådet estimerer at overføringene reduseres ytterligere ved utgangen av 2024.

FoU-inntekter 2022-2023 fordelt på Forskningsrådets styrende organer. Mill. kroner.

Porteføljestyre/styret	Rev. budsjett 2022	Rev. Budsjett 2023	Endring 2022- 2023
Humaniora og samfunnsvitenskap	306	332	26
Naturvitenskap og teknologi	423	480	57
Livsvitenskap	458	477	19
Muliggjørende teknologier	684	754	70
Industri og tjenestenæringer	1 073	1 064	-9
Landbasert mat, miljø og bioressurser	352	360	8
Petroleum	321	286	-35
Hav	558	562	4
Energi, transport og lavutslipp	971	913	-58
Klima- og polarforskning	317	332	15
Global utvikling og internasjonale relasjoner	292	279	-13
Helse	496	523	27
Demokrati, styring og fornyelse	178	183	5
Utdanning og kompetanse	290	256	-34
Velferd, kultur og samfunn	223	273	50
Samisk forskning	14	14	0
Styret - grunnbevilgninger og institusjonell støtte	1 846	1 849	3
Styret - fellestjenester	1 403	0	-1 403
Styret - forskningsinfrastruktur	1 033	818	-215
Styret - nasjonal kommunikasjon	19	17	-2
Styret - nasjonale evalueringer og analyse	26	25	-1
Styret - nasjonale fellesfunksjoner	20	21	1
Styret - rekruttering	185	204	19
Styret - rettede internasjonaliseringstiltak	257	272	15
Styret - senterordninger	609	587	-22
Bevilgningsutvalg	16	16	0
Adm.Dir.	196	193	-3
Sum	12 564	11 090	-1 474

Tildelingene fra departementene forvaltes av Forskningsrådets ulike styrende organ som styret, porteføljestyre, bevilgningsutvalg og administrerende direktør. Tabellen viser endring i tildelte tilskuddsmidler for de ulike porteføljene.

Årets aktiviteter og resultater

Årets aktiviteter og resultater

Dette kapittelet inneholder en resultatrapport strukturert etter de fem hovedmålene i styringssystemet for Forskningsrådet. Under hvert målområde er fastsatt strategiske områder som får særlig oppmerksomhet i styring og rapportering. Til hvert strategisk område er det utviklet et sett styringsinformasjon, vedtatt av Kunnskapsdepartementet i dialog med de andre departementene og Forskningsrådet, som det skal gjøres greie for i rapporteringen. Styringsinformasjonen har form av kortere utredninger langs bestemte dimensjoner og indikatorer. Rapporteringen kan derfor virke noe smalere enn det en annen tilnærming ville gitt. Gode indikatorer og analyser for å dokumentere resultater av Forskningsrådets virksomhet er krevende fordi man ikke alltid kan avlese resultatene direkte. Det er også slik at Forskningsrådet er del av et system der mange aktører bidrar til et større hele. Det er derfor ofte vanskelig å identifisere hva som er Forskningsrådets rolle i endringer og hva som skyldes andre faktorer og aktører.

Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet

Målformulering: For alle forskningens begrunnelser, både instrumentelle og kulturelle, er den vitenskapelige kvaliteten en grunnleggende forutsetning. Vitenskapelig kvalitet forutsetter både talentfulle individer og infrastruktur og andre forskningsressurser av høy kvalitet. Forskningsrådet skal tildele etter konkurranse, og skal identifisere og støtte forskning av høy vitenskapelig kvalitet. Forskningsrådet skal også bidra til å forbedre den vitenskapelige kvaliteten i det enkelte forskningsmiljø eller på det enkelte forskningsområde.

Samlet vurdering

Både gjennom den målrettede satsingen på banebrytende forskning, og gjennom de tematiske porteføljene, fremmer Forskningsrådet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge forskertalenter.

Den grunnleggende forskningen flytter kunnskapsfronten og bidrar til internasjonal utvikling av forskningsområdene som annen forskning kan bygge videre på. Norge har en rekke gode forskningsmiljøer som driver grunnleggende forskning av høy kvalitet og produserer grensesprengende forskning i internasjonal forskningsfront. Likevel er det et mål at grunnleggende forskning i enda større grad spiller sammen med annen forsknings- og innovasjonsaktivitet. Det er behov for å bygge flere fagmiljøer i Norge som kan få økt gjennomslag på internasjonale konkurransearenaer som ERC.

Forskningsrådet vil videreutvikle sine målrettede virkemidler for fremme banebrytende og dristig forskning og forskeres karriereveier. Første del av dette arbeidet var todelingen av vurderingskriteriet for excellence for forskerprosjekter i 2022, med en egen vurdering av prosjektets potensial for å flytte forskningsfronten. Det har gitt ekspertene mer presise verktøy til å vurdere både prosjektets kvalitet og potensial for å flytte forskningsfronten. Innføring av løpende søknadsmottak i FRIPRO er også ledd i dette arbeidet.

Forskningsrådets viktigste mekanisme for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i bredden er konkurranser der det tildeles forskningsmidler til de prosjektene som har høyest kvalitet. Gjennom målrettet satsing på tverrfaglighet i porteføljer dominert av naturvitenskap, har Forskningsrådet bidratt til økt vitenskapelig gjennomslag for samfunnsvitenskapelige prosjekter. Forskningsrådet vil videreføre og forsterke sin satsing på tverrfaglighet for å øke kvalitet og vitenskapelig gjennomslag.

Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer

Målformulering: *En forholdsvis stor del av den mest betydningsfulle forskningen kan tilskrives et fåtall av forskerne, som virker i fronten av sine felt. Det er et mål at flere fagmiljøer i Norge driver forskning av internasjonalt fremragende kvalitet. Forskningsrådet skal mobilisere talentene, bidra til kvalitetsutvikling og legge til rette for at potensialet i de fremste miljøene virkeliggjøres.*

Formidling av forskningsbasert kunnskapen gjennom vitenskapelig publisering sier noe om forskningsmiljøenes produktivitet og gjennomslag. Mens antall publikasjoner er et uttrykk for omfanget av den vitenskapelige produksjonen, sier siteringer noe om forskningens innflytelse på annen forskning.

Trenden fram til 2021 har vært at den vitenskapelige publiseringen i Norge har økt år for år. I 2022 har denne trenden stoppet opp. Artikkelproduksjonen i Norge gikk ned med seks prosent fra 2021 til 2022. Dette kan tolkes som en forsinket effekt av mindre forskningsaktivitet under pandemien (*Indikatorrapporten*). Registreringer i Web of Science (WoS) viser en tilsvarende utvikling i EU og USA i samme periode, mens BRICs-landene og spesielt Kina fortsetter sin vekst også i 2022, men med lavere vekst enn i årene før.

Målt i forhold til innbyggertallet har Norge 3,2 artikkelbidrag per 1 000 innbyggere. Ut fra en slik målestokk er Norge blant landene i verden som har aller høyest publiseringstall og dermed forskningsintensitet.

Publiseringer og siteringer i Forskningsrådets prosjekter

Registreringer i Cristin viser en økning på 20 prosent i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2018-2021. Deretter er det en nedgang på 8 prosent fra 2021 til 2022. Nedgangen er spesielt markant innenfor realfag og teknologi. I de andre fagområdene er det kun en liten nedgang, og for samfunnsvitenskap en liten oppgang. Nasjonalt er utviklingen mer lik innenfor alle fagområder.

Vitenskapelige artikler med norske forfattere og medforfattere holder et jevnt høyt siteringsnivå. I 2020-2021 lå de om lag 15 prosent over verdensgjennomsnittet. Dette er likevel en svak nedadgående trend sammenlignet med årene før (*Indikatorrapporten*). Noe av forklaringen kan være at siteringsraten til Kina har økt markant de siste årene. En økning hos en så stor global aktør vil påvirke siteringsindeksen til verdens øvrige land negativt. Relativ siteringsindeks for vitenskapelig publisering i Forskningsrådets porteføljer er ifølge WoS høyest for henholdsvis samfunnsvitenskap og helse og kliniske fag (1,45), mens realfag og teknologi ligger rundt verdensgjennomsnittet på 1. Det har vært en svekkelse innenfor alle fagområder fra 2018-2022. Se også utfyllende informasjon om publiseringsvolum og vitenskapelig gjennomslag i kapitlet om vitenskapelig kvalitet generelt.

I Forskningsrådets portefølje er det høyest andel nasjonal og internasjonal sampublisering innenfor medisin og helsefag, etterfulgt av realfag og teknologi. Det er lavere andel nasjonal og internasjonal

sampublisering innenfor samfunnsvitenskap og humaniora. Humaniora har likevel en klar økning, spesielt i nasjonal sampublisering fra 2018 til 2022, og i langt høyere grad enn nasjonalt.

Publikasjoner med åpen tilgang

Resultater fra forskning finansiert av Forskningsrådet publiseres, som forventet etter innføringen av krav om dette i 2020, åpent i noe større grad enn på nasjonalt nivå. Mellom 83 og 89 prosent av vitenskapelige tidsskriftsartikler med finansiering fra Forskningsrådet registrert i Cristin er åpent tilgjengelige. Det har vært en økning i andelen åpent tilgjengelige tidsskriftsartikler med finansiering fra Forskningsrådet fra 2018 til 2022 på mellom 5 og 10 prosentpoeng innenfor de ulike fagområdene. Det er høyest andel innenfor medisin og helsefag og lavest innenfor samfunnsvitenskap. En overvekt av de åpent tilgjengelige artiklene er arkivert hos forskningsinstitusjonene.

Søknader til og tildelinger fra det europeiske forskningsrådet (ERC)

Så langt i Horisont Europa (HEU) har forskere i Norge en returrate på 2,5 prosent i ERC. Det er høyere enn i forrige rammeprogram, selv om det fortsatt er lavere enn den generelle målsettingen for HEU-retur på 2,8 prosent. Returraten har vokst gradvis fra 1,1 prosent de fire første årene av Horisont 2020, og 2,1 prosent de tre siste årene. Oppgangen kan forklares med godt og systematisk arbeid både i forskningsmiljøene og i Forskningsrådet.

Norske forskere har i perioden 2021-2023 sendt inn 576 søknader fordelt på ni utlysninger av individuelle grants. I tillegg deltar norske forskere i 34 søknader til ERC Synergy grants. 64 prosjekter ved norske institusjoner har fått støtte etter at åtte av de individuelle utlysningene er ferdigbehandlet. I Synergy grant har syv norske forskere fått finansiering i seks prosjekter, hvorav fem ble finansiert i 2023-utlysningen.

Forskerne innen humaniora og samfunnsvitenskap søker mest og gjør det best i ERC så langt i Horisont Europa. De står for 38 prosent av søknadene og halvparten av de innvilgede prosjektene. Naturvitenskap og teknologi står for 28 prosent av søknadene og 21 prosent av de innvilgede prosjektene. Tilsvarende tall for livsvitenskap er 26 og 19 prosent. Synergy grant er ikke delt inn i fagdomener og utgjør syv prosent av søknadene og ti prosent av de innvilgede prosjektene. I ERCs totale portefølje er det naturvitenskap og teknologi som er størst, med noe under halvparten av søknadene. De to andre domenene er jevnstore.

ERC behandler søknadene i to trinn. Færre norske søknader enn snittet går videre fra første trinn, og i andre trinn blir innstilt for finansiering og reserveliste. De tyder på at det er behov for å jobbe videre med kvaliteten på søknadene. I Horisont Europa utgjør norske søknader 2,7 prosent av alle individuelle søknader til ERC.

Deling av vurderingskriterier for kvalitet i forskerprosjekter

I utlysninger av forskerprosjekt ble excellence-kriteriet i 2022 delt i to: ett for originalitet (potensial for å flytte forskningsfronten) og ett for kvalitet (egnethet i forskningsmetode og teori). Denne delingen har vært hensiktsmessig for å kunne skille originalitet og kvalitet i de beste søknadene. I tildelinger i Banebrytende forskning blir det med to kriterier tydelig at Forskningsrådet legger større vekt på vitenskapelig excellence enn de to andre vurderingskriteriene, Implementation og Impact.

I 2022 og 2023 ga vurderingspanelene langt flere søknader høyeste karakter for originalitet enn for kvalitet. Et eksempel på dette er søknadene til Banebrytende forskning i 2022, der kun 1,8 prosent av søknadene fikk karakter 7 på begge excellence-kriteriene. En så stor andel som 7,1 prosent av søknadene fikk karakter 7 kun for originalitet. Derimot var det bare 1,3 prosent av søknadene som fikk karakter 7 kun for kvalitet. Dette mønsteret gjentok seg for søknadene til Unge forskertalenter i 2023. Oppdelingen viser at prosjektene som finansieres innenfor Banebrytende forskning i svært stor grad bygger på originale forskningsideer. Selv om søknadene har høy vitenskapelig kvalitet, er det færre som får høyeste karakter på dette kriteriet. Det viser at utlysningene til Banebrytende forskning lykkes godt i å mobilisere søknader med høy grad av originalitet, men at det er potensiale for å øke

kvaliteten i beskrivelsen av metode og teori. I utlysninger med tematiske prioriteringer, der søknadene også vurderes ut fra tematisk relevans, har delingen av excellence-kriteriet hatt mindre betydning.

Innføring av søknadsbegrensende tiltak i FRIPRO

Kunnskapsdepartementet ga i tildelingsbrevet for 2023 Forskningsrådet i oppdrag å redusere søknadsmassen og ressursbruken med en ambisjon om 25 prosent innvilgelse i alle utlysninger. Samtidig skal kvaliteten i både søknadsbehandling og forskningen videreutvikles.

Forskningsrådet startet arbeidet med Banebrytende forskning (FRIPRO). Der var innvilgelsen i 2022 på kun fem prosent, med om lag 1500 søknader mottatt per år. Med utgangspunkt i en analyse av søknadsreduserende tiltak hos nasjonale og internasjonale forskningsfinansierer inviterte Forskningsrådet porteføljestyrene og sektoren til å gi sine innspill i to runder. Basert på innspillene ble to hovedtiltak valgt ut og: løpende søknadsmottak og karantene for svake søknader. Karantene ble innført fra utlysning av Unge forskertalenter i mars 2023, og løpende søknadsmottak og mindre tiltak fra oktober 2023. Sektoren opplevde prosessen som god og at den ga rom for reell medvirkning og dialog. I årsrapport for 2024 vil vi komme tilbake med en status over hvordan tiltakene har virket i sektoren.

Vurdering av måloppnåelse: Verdensledende fagmiljøer

Resultater	Utfordring og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Etter en økning på 20 prosent i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2018-2021, er det en nedgang på 8 prosent fra 2021 til 2022.• Norske forskeres returrate i ERC er så langt høyere i Horisont Europa enn i forrige rammeprogram, spesielt innenfor humaniora og samfunnsvitenskap.• Deling av vurderingskriteriet for kvalitet har vært hensiktsmessig for å skille originalitet og kvalitet i søknader til Banebrytende forskning.	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet vil videreutvikle fleksible virkemidler for å stimulere flere banebrytende forskningsideer av høy vitenskapelig kvalitet.• Forskningsrådet vil følge nøye med på utviklingen av søknader til FRIPRO og sette inn tiltak dersom endringene som gjøres for å oppnå 25 prosent innvilgelse, utfordrer FRIPROs formål om å støtte de beste prosjektene.• Forskningsrådet vil stimulere til å øke antall søknader til ERC fra livsvitenskap og naturvitenskap og teknologi. Videre er det et mål å heve kvaliteten på søknadene slik at andelen som innvilges øker.

Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Målformulering: For å utnytte forskningens potensial er det ikke tilstrekkelig med bare de få miljøene som er ledende på sine felt, det er også behov for vitenskapelig kvalitet i bredden av en mangfoldig forskningssektor og på en rekke områder. Forskningsrådet skal sikre god vitenskapelig kvalitet i alle sine tildelinger. Forskningsrådet skal også bidra til fornyelse ved å identifisere potensial for kvalitet og stimulere kvalitetsutvikling i forskningen.

Forskningsrådet har de siste årene gjennomført omfattende endringer for å styrke den vitenskapelige kvaliteten i den totale prosjektporteføljen. Et viktig mål med innføring av porteføljestyring, felles utlysninger, felles vurderingskriterier og felles behandlingsmåte for søknader, er at flest mulig søknader med høy vitenskapelig kvalitet skal få finansiering. Forskningsrådets viktigste mekanisme

for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i bredden, er konkurranser der det tildeles forskningsmidler til de prosjektene som har høyest kvalitet.

Forskningsrådet monitorerer søknadsdata og resultater fra fagfellevurderingene. Søknadsanalysen for 2023 omhandler særlig fordeling av søknadsvolum og -kvalitet, og publiseringsmønster i ulike søknadstyper og arenaer.

Søknadsvolum og -kvalitet

I 2023 ble antall søknader om forskerstyrte prosjekter – det vil si Forskerprosjekt (FP) og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP) – redusert med hele 42 prosent i forhold til 2022. Nedgangen var klart størst for Forskerprosjekter. Nedgangen må ses i sammenheng med generelt lavere aktivitet på grunn av den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet. Spesielt utslag har det nok gitt at det ikke var utlysninger i FP Fornyelse i FRIPRO i 2023, men kun innenfor tematiske prioriteringer og FRIPRO Unge forskertalenter. FP fornyelse i FRIPRO utgjorde alene 20 prosent av søknadene i 2022, og har tradisjonelt mange søknader med høy kvalitet, men samtidig lav innvilgelsesrate.

Reduksjonen i antall FP-søknader er merkbar i alle sektorer, men er klart størst for UH-sektoren, med en reduksjon på 55 prosent for universitetene sammenlignet med 2022. I instituttsektoren er det særlig de teknisk-industrielle og de samfunnsvitenskapelige instituttene som har sendt færre FP-søknader. Fra den sistnevnte instituttgruppen kom det litt flere KSP-søknader enn i 2022. Totalt sett er det også en nedgang i antall KSP-søknader, med størst nedgang for helseforetakene med 35 prosent. Derimot har høyskolene sendt inn noen flere KSP-søknader i 2023 enn i 2022.

Det var ingen større endringer i andelen som har karakter 5 eller høyere i 2023 sammenlignet med 2022. Andelen KSP-søknader med karakter 6 eller høyere viser en økning, mens det var en viss nedgang i andelen FP-søknader med 6 eller høyere. Det var samtidig en høyere innvilgelsesrate for FP-søknader i 2023 enn i 2022. Disse forholdene har sammenheng med bortfallet av FP Fornyelse i FRIPRO i 2023.

Publiseringsmønster for ulike søknadstyper og arenaer

De forskerstyrte søknadstypene Forskerprosjekter, Kompetanse- og samarbeidsprosjekter og Forskningsssentre har vitenskapelige publikasjoner som et sentralt formål, og står for i overkant av 80 prosent av publikasjonene i Forskningsrådets portefølje. I 2013 startet en ny generasjon Sentre for fremragende forskning (SFF). Siden publisering fra prosjekter normalt først skjer noen år etter prosjektstart har vi sammenlignet publiseringsmønster i prosjekter og sentre som startet opp i perioden 2013-2017.

I Forskerprosjekt ble det i denne perioden publisert i snitt 8-9 publikasjoner per prosjekt. Det tilsvarer én publikasjon per million kroner i støtte. Siteringsindeksen for Forskerprosjekter i FRIPRO i denne perioden var 1,59. I KSP ble det publisert i snitt 9,7 publikasjoner per prosjekt, og det tilsvarer 0,9 publikasjon per million kroner. Siteringsindeksen for KSP lå på 1,43. For de 13 SFF-ene med oppstart i 2013 er det registrert 6488 publikasjoner, noe som tilsvarer 3,1 publikasjoner per million kroner i støtte fra Forskningsrådet. Siteringsindeksen for SFF var 1,66. For prosjekter med oppstart i slutten av perioden og for sentrene som går over ti år kan det fortsatt komme flere publikasjoner. I alle søknadstyper er det stor variasjon i hvor mange publikasjoner som er registrert på hvert prosjekt eller senter.

Fri prosjektstøtte er den arenaen i Forskningsrådet som står for det klart største volumet av vitenskapelige publikasjoner, etterfulgt av porteføljene for Energi, Helse og Muliggjørende teknologier og Petroleum. Det er høyest grad av internasjonal sampublisering i porteføljene for Klima og polar og Global utvikling og i Fri prosjektstøtte.

Forskningsrådet har de senere årene fokusert på å lyse ut tverrfaglige problemstillinger i de tematiske porteføljene. Høyest vitenskapelig gjennomslag har samfunnsvitenskap innenfor de

naturvitenskap- og teknologidominerte porteføljene som Klima og polar, Hav, Energi og Muliggjørende teknologier.

Fagevalueringer

Forskningsrådet har i 2023 gjennomført to store fagevalueringer, en innenfor biovitenskap og en innenfor naturvitenskap. For hver av disse to evalueringene blir det utarbeidet en nasjonal rapport som offentliggjøres i mars 2024. I årsrapporten for 2024 vil vi presentere resultater fra disse to fagevalueringene. Evalueringene gir råd og anbefalinger om tiltak som kan fremme kvalitet, relevans og effektivitet i forskningen, og er sentrale i Forskningsrådets utvikling av virkemidler. Se nærmere beskrivelse av Forskningsrådets evalueringer under Mål 5 God rådgivning.

Vurdering av måloppnåelse: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet mottok færre søknader om Forskerprosjekt i 2023, spesielt fra universitetene. Bakgrunnen er færre utlysninger fra FRIPRO.Søknadstyper der forskerne selv velger tematikk, som FRIPRO og SFF, har flest publikasjoner målt opp mot finansiering.Forskningsrådets arbeid med tverrfaglighet har resultert i at samfunnsvitenskapelig forskning oppnår høyt vitenskapelig gjennomslag i porteføljer som ellers er dominert av naturvitenskap.	<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet vil videreføre og forsterke sin satsing på tverrfaglighet for å øke kvalitet og vitenskapelig gjennomslag.På basis av fagevalueringer vil Forskningsrådet utvikle virkemidlene på prioriterte fagområder.

Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet

Målformulering: *Forskningsrådet skal utløse FoU som, på kort og/eller lang sikt, skal øke den samlede verdiskapingen i norsk økonomi. Forsknings- og utviklingsarbeid gir økt verdiskaping gjennom nye eller forbedrede produkter, tjenester og prosesser, eller ved at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger.*

Samlet vurdering

Forskningsrådet har i 2023 bidratt til grønn og digital omstilling gjennom FoU-prosjekter i og for norsk næringsliv. Analyser gjennomført i 2023 viser at Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, gir samarbeid mellom bedrifter og FoU-institusjoner og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse. Innsatsen for å mobilisere næringslivet til FoU fungerer godt i samspill med virkemiddelapparatet, regionale aktører, næringsorganisasjoner, forskningsinstituttene og andre. Prosjektet Virkemiddelapparatet 2.0 bidrar til økt samarbeid, både strategisk og operasjonelt, og til at aktørene nå er sammen om å forenkle for kunder, utvikle fellestjenester med mer.

Det er høy kvalitet og stor bredde på søknadene. Omfanget av søknader og tildelinger er tilbake på nivå med årene før pandemien. Det er stort potensial for verdiskaping for bedriftene og samfunnet i de mange høykvalitetsprosjektene som ikke fikk støtte på grunn av budsjetttrammene i fjor. Forskningsrådet vil fra 2024 utvikle et løpende og mer fleksibelt innovasjonsprosjekt-tilbud til næringslivet. SkatteFUNN, det største offentlige FoU-virkemiddelet, fikk i 2023 økt søknadsvolum etter mange år med nedgang. SkatteFUNN-porteføljen er samlet den laveste siden 2018 og har et tyngdepunkt i digitale og grønne prosjekter.

Investeringene i muliggjørende teknologier øker. I 2023 var teknologiporteføljen på 4,7 milliarder kroner og 2400 løpende prosjekter. Investeringene over år har gitt nye løsninger og flere FoU-aktive bedrifter. I 2023 fikk Forskningsrådet oppdraget "Fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN", kjent som "KI-milliarden". Den største begrensningen for KI-verdiskaping er kompetanse og innsikt i teknologienes muligheter. Forskningsrådet kan gjennom KI-milliarden og øvrig innsats på feltet øke kompetansen, forsterke rekrutteringen og bidra til at innsikt og eksempler deles. Den samlede KI-porteføljen, unntatt SkatteFUNN, var på cirka 800 millioner kroner i 2023.

Grønn plattform er en verdikjedesatsing for grønn omstilling fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva. Det ble lyst ut midler for tredje gang i 2023, og 572 millioner kroner ble tildelt ni prosjekter. I kommende periode forventer vi at Grønn plattform store, markedsnære prosjekter skal gi resultater og løsninger som raskt skal kunne skaleres og tas i bruk.

Forskningsrådets innsats bidrar til samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-institusjoner og næringsliv. I 2023 ble 17 Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) avsluttet. Sentrene utvikler kunnskap og resultater for mange næringer og har positive effekter blant annet på klima og miljø, konkurranseevne, digital omstilling og helseteknologi.

Forskningsrådets innsats for økt nyskaping og kommersialisering fra forskning er rettet mot tidlig fase av utviklingsløp. FoU-institusjonenes nyskappingsarbeid er i positiv utvikling. Det er nå flere søknader fra en større bredde av institusjoner og fagområder enn tidligere.

Norsk næringsliv etablerer viktige nettverk for FoU-samarbeid, verdikjeder og markedsintroduksjon gjennom EUs ulike programmer. I Horisont Europa har norske bedrifter konkurrert seg til 1,9 milliarder kroner, eller 18 prosent av midlene til norske aktører. Andelen til norsk næringsliv er så langt noe lavere enn i Horisont 2020, samtidig som suksessraten er høyere.

Strategisk område: Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv

Målformulering: *Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurransevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt FoU-innsats i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene. Målet er uavhengig av bedriftenes størrelse og alder, næring og geografi.*

Tilskudd i form av innovasjonsprosjekter står sentralt i Forskningsrådets tilbud til det FoU-aktive næringslivet. Bedrifter kan søke om støtte til FoU-prosjekter som gjennomføres i samarbeid med andre bedrifter og FoU-institusjoner. Etter høye budsjetter under pandemien, etterfulgt av lave budsjetter i 2022, var tildelingene i 2023 tilbake på å cirka 1 milliard kroner, som før pandemien. Forskningsrådet mottok 336 søknader om innovasjonsprosjekter. Det ble søkt om 3,4 milliarder kroner. Det kom flest søknader (194) til industri og tjenestenæringer. Antall søknader til disse næringsområdene er på nivå med tidligere år, og utgjør en økende andel av den samlede søknadsmengden til alle de næringsrettede porteføljene.

I 2023 fikk 103 innovasjonsprosjekter, eller 31 prosent av søknadene, støtte. Porteføljen for industri- og tjenestenæringer mottok nær 60 prosent av søknadene. I denne porteføljen fikk 37 prosjekter, eller 20 prosent av søknadene, støtte på totalt nær 0,5 milliarder kroner, noe som kan utgjøre inntil 50 prosent av de totale prosjektkostnadene. Søknadene kom fra en bredde av næringer, teknologi-plattformer, regioner, og fra bedrifter av ulik størrelse, alder og FoU-erfaring. Tematisk var 20 prosent av søknadene om helse, 18 prosent miljøvennlig energi og IKT og vareproduksjon hadde begge 9 prosent. Det er høy kvalitet på søknadene, og om lag to av tre er vurdert som støtteverdige. Det er betydelig potensial for omstilling og verdiskaping i de mange støtteverdige søknadene som ble avslått på grunn av årets budsjettamme.

Det er en vedvarende høy andel på vel 70 prosent av tildelte innovasjonsprosjekter som har norske forskningsinstitutter som FoU-leverandør. Det internasjonale samarbeidet i innovasjonsprosjektene er noe fallende.

En stor andel av søknadene kommer fra bedrifter som ikke tidligere har søkt om støtte. Hele 25 prosent av søkerbedriftene er yngre enn 5 år. Søkerbedriftene fordelte seg på 59 prosent små, 22 prosent mellomstore og 19 prosent store bedrifter. Av tildelte prosjekter i 2023 gikk 46 prosent til små bedrifter, 26 prosent til mellomstore og 28 prosent til store bedrifter. Omtrent 24 prosent av prosjektene har kvinne som prosjektleder. De nærings- og teknologiorienterte prosjektene skiller seg fra de øvrige i Forskningsrådets portefølje, der kjønnsbalansen er bedre. Hele landet er representert i søknadene om innovasjonsprosjekter. Om lag en tredjedel av søknadene kommer fra Oslo, mens Vestland, Akershus og Trøndelag har cirka 10 prosent hver. Denne geografiske fordelingen er omtrent lik for tildelte prosjekter.

Regjeringens prosjekt Virkemiddelapparatet 2.0 bidrar til økt samarbeid, strategisk og operasjonelt, slik at aktørene sammen blant annet forenkler for kunder, utvikler fellestjenester og deltar sammen i utviklingsprosjekter. Piloten "En vei inn" har gitt innsikt i hvem av Forskningsrådets kunder som har nytte av tjenesten og hvordan denne kan tilpasses enda bedre til FoU-aktive bedrifter og teknologiretta prosjekter.

FoU-innsats i bedrifter med støtte og vurdering av resultater fra prosjektene

I tidligere analyser har SSB sett på utviklingen i FoU-innsats hos bedrifter med innovasjonsprosjekter. Forhold som FoU-investeringer, omsetning og produktivitet ble studert i bedrifter med likt vurderte søknader, uavhengig om de fikk støtte eller ikke. Studien omfattet vel 700 bedrifter med støtte og 445 uten støtte/kontrollgruppen. Bedrifter med støtte hadde høyere vekst i FoU-intensitet og antall ansatte enn kontrollgruppen. SSB fant ikke signifikante forskjeller i omsetning og produktivitet mellom bedrifter med og uten støtte, men større vekst i omsetning hos de yngste

bedriftene med støtte. SSB mener dette er forventet da undersøkelsen er gjort kort etter tildeling, og at det tar noe tid før økt FoU-innsats gir økonomiske resultater.

En undersøkelse fra Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning fra 2023 viser at om lag 53 prosent av bedriftene som mottar tilskudd fra Forskningsrådet mener at dette har vært fullt utløsende for prosjektene. Det er 46 prosent som ville gjennomført prosjektet uten offentlig støtte, men i en begrenset skala eller senere i tid. Effekten er størst i små bedrifter. Ifølge undersøkelsen ansees støtten som et kvalitetsstempel, gir prosjektet prioritet og utløser mer FoU i bedriften, og bidrar også til økt ekstern finansiering. Analysen viser at prosjektene har økonomiske effekter. For én av tre bedrifter har prosjektene gitt økte inntekter eller reduserte kostnader allerede etter fire år. Flere forventer økonomiske effekter på et senere tidspunkt. Prosjektene bidrar til innovasjon og fornyelse i næringslivet. Halvparten av alle bedriftene oppgir at prosjektet har gitt nye eller forbedrede varer eller tjenester fire år etter prosjektavslutning, og ytterligere 35 prosent forventer dette på et senere tidspunkt. De fleste oppgir resultater i form av innovasjon i varer eller tjenester, og det er flere som fremholder at prosjektet har resultert i økt kvalitet i varer eller tjenester, enn i økt bærekraft.

Flere søker SkatteFUNN

SkatteFUNN er det største FoU-virkemiddelet. SkatteFUNN-porteføljen bestod av 4829 løpende prosjekter sent i 2023. Disse stod for et samlet FoU-budsjett på vel 27 milliarder kroner. Det samlede budsjetterte skattefradraget for 2023 er 4,6 milliarder, tilsvarende som for 2022. Det faktiske fradraget er erfaringsmessig betydelig lavere, og Finansdepartementet anslår det til 3,2 milliarder kroner i 2023. Dette er det laveste estimerte provenytapet siden 2018. I 2023 mottok Forskningsrådet 2944 søknader til SkatteFUNN. 74 prosent av disse fikk godkjent sitt prosjekt som FoU, jamfør kravene i forskriften. Det har vært en fallende trend i antall søknader de siste årene, men 2023 viser en økning på 13 prosent sammenlignet med 2022.

De største porteføljene er innenfor fiskeri og havbruk, IKT og helsenæringen, og hver av disse utgjør cirka 10 prosent av de aktive prosjektene i 2023. Både energi og tjenesteyting har hatt tydelig vekst de siste 5 årene, og er nå på nivå med bygg, anlegg og eiendom, alle med cirka 8 prosent hver. Vareproduserende industri vokser, og utgjør nå 7 prosent. Olje og gass har hatt klar nedadgående trend. Søknader fra Oslo utgjorde 28 prosent i 2023, dernest Rogaland med 13, og Vestland, Akershus og Trøndelag med cirka 10 prosent hver. Cirka 60 prosent samarbeider med en annen bedrift eller FoU-institusjon, selv om det ikke er krav om dette. 19 prosent av de godkjente prosjektene kom fra nye søkerne, som er noe ned fra tidligere år. I 2023 var 58 prosent av søknadene fra bedrifter med 1-20 ansatte, og 27 prosent fra bedrifter med 21-100 ansatte.

OECD hadde en gjennomgang av skatteinsentivordninger i 2023. Analysen viser at ordningene i stor grad går til eksperimentell utvikling, særlig treffer SMB-segmentet, og har størst effekt også for slike. Effektene er økte private FoU-investeringer, mer nyskaping og økt produktivitet. Ifølge OECD utgjør skatteinsentiver 55 prosent av all næringsrettet FoU-støtte i OECD-land, insentivene og direkte støtte har tilsvarende effekt, og er komplementære. Funnene er i tråd med SkatteFUNN-ordningen.

Regional dimensjon og Svalbard

Det regionalt rettede arbeidet omfattet i 2023 tjenesteleveranser i form av blant annet søknadsbehandling for de regionale forskningsfondene og læringsarenaer for fylkenes kompetansemeglere. Den løpende porteføljen av 15 tematisk og geografisk ulike kapasitetsløftprosjekter bidrar til å gi regionalt næringsliv økt tilgang til relevant forskning og kompetanse og til å øke kapasiteten ved FoU-institusjonene på områder av relevans for det regionale næringslivet.

Det ble i 2022 igangsatt en særskilt næringsrettet satsing på Svalbard for omstilling av næringslivet, etter modell av regionalpolitiske virkemidler. Prosjektansvarlig er Longyearbyen lokalstyre. Oppstarten av satsingen er, etter ønske fra lokalstyret, forskjøvet til 2025 i påvente av utviklingen av en ny næringsplan som vil være førende for hvilke tiltak som bør iverksettes.

Vurdering av måloppnåelse: Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Innovasjonsprosjektene har en bred portefølje for omstilling og konkurransekraft i lavutslippssamfunnet.Som resultat av langsiktig satsing fra Forskningsrådet er innslaget av digitalisering og KI-teknologier i bredden av innovasjonsprosjekt- og SkatteFUNN-porteføljen høyt.Mange små og unge bedrifter søker og oppnår støtte. Disse er viktige blant annet for teknologibasert omstilling.	<ul style="list-style-type: none">Det er en økende bruk av KI i næringsporteføljen. Innsatsen må dreies mot også å innovere for å ta internasjonale posisjoner i den fremvoksende KI-økonomien.I 2023 var innovasjonsprosjektordningen mindre fleksibel enn under pandemien. Forskningsrådet vil i løpet av 2024 utvikle et løpende og mer fleksibelt tilbud for næringslivet.Forskningsrådet vil vurdere behovet for flere verdikjedesatsinger rettet mot de de prioriterte temaområdene i langtidsplanen.

Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Målformulering: Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfatter forskning som ikke nødvendigvis har umiddelbar anvendelse i dagens marked.

Næringslivet sto for 48 prosent av Norges samlede FoU-investeringer i 2022, viser ny statistikk fra SSB. Næringslivets FoU var på 42,8 milliarder kroner i 2022, en realvekst på 5 prosent fra året før. Foretakene i tjenesteytende næringer hadde FoU for 24,7 milliarder, og industriforetakene utførte FoU for 13,5 milliarder kroner. Industrien hadde en nominell vekst på 14 prosent, mot 10 prosent i tjenestenæringene. Ikke siden 2018 har industrien hatt større vekst enn tjenestenæringene. Elektroteknisk industri har stor vekst, og er med 1,7, milliarder i FoU hele 0,8 milliarder opp siden 2021. Dette har stor betydning for effektivisering og omlegging innen energi og transport. Også data- og elektronisk industri er i vekst og viktig for grønn og digital omstilling med FoU på nær 2,7 milliarder kroner innenfor elektroniske komponenter, sensorer, mikrorikker, navigering og måleinstrumenter.

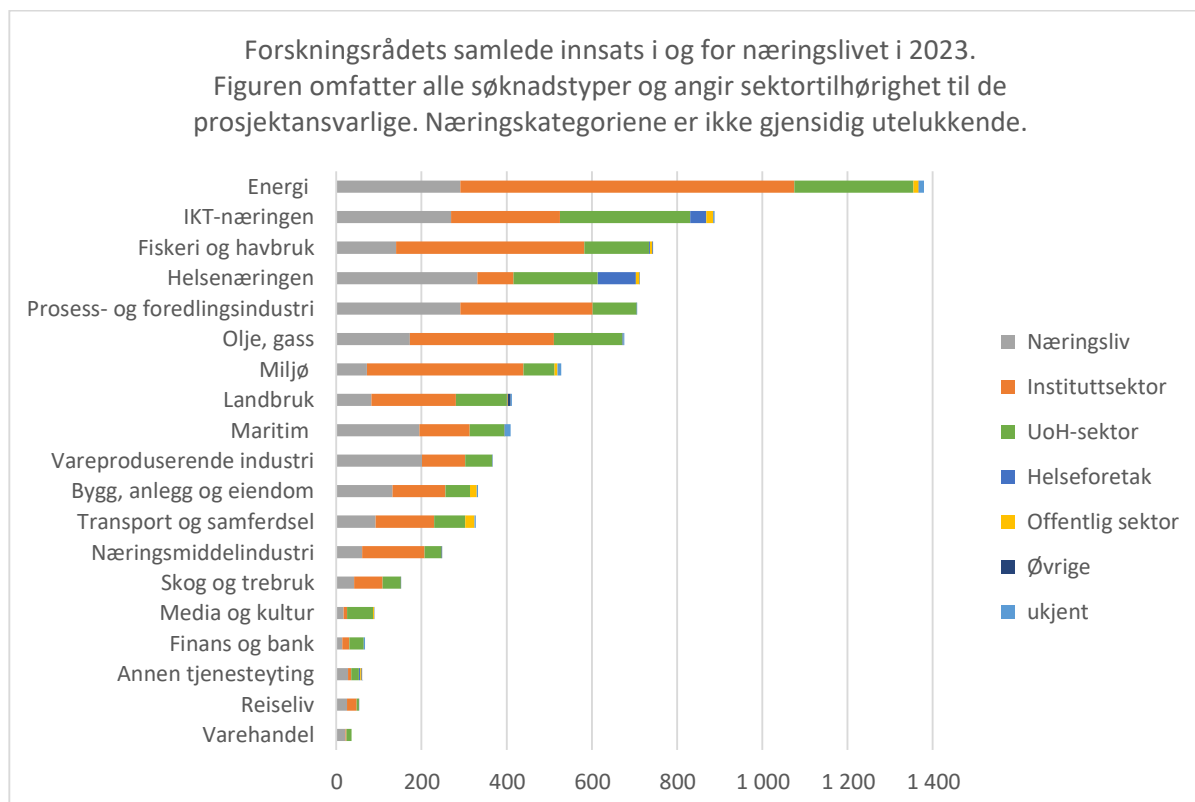
Den næringsrelevante porteføljen i Forskningsrådet

I 2023 utgjorde Forskningsrådets aktive, totale portefølje i og for næringslivet omtrent 6 milliarder kroner, hvorav omtrent 1,8 milliarder kroner var prosjekter ledet av næringslivet. Samlet portefølje er om lag 280 millioner kroner lavere enn i 2022, og nedgangen i prosjekter ledet av bedrifter er på om lag 340 millioner kroner. Nedgangen er en følge av at prosjekter finansiert av økte budsjetter under pandemien er avsluttet, og et lavere tildelingsnivå i de påfølgende årene.

De næringsområdene som er størst i Forskningsrådets portefølje har vært de samme de siste årene. Miljøområdet har hatt størst vekst i 2023 med cirka 280 millioner kroner til et nivå på vel 530 millioner kroner. Også energi og prosess- og foredlingsindustri er i vekst. De siste fem årene har miljøområdet og maritim hatt den største prosentvise veksten. I 2023 var helse, energi, prosess- og foredlingsindustri og IKT områdene der næringslivet selv har størst innsats. Innsatsen fra offentlig sektor i 2023 var størst innenfor transport og samferdsel, IKT, bygg, anlegg og eiendom og energi. Tjenestesektorene er vedvarende svakt representert.

Forskningsrådet støtter FoU-prosjekter på tvers av bransjer, sektorer, fagområder og langs verdikjeder fra hele landet, for å få bred og balansert portefølje. Bedrifter og bedriftskonstellasjoner, næringsområder, temaer og regioner som er svakt representert i porteføljen, vil følges særlig opp i mobiliseringsarbeidet og bli gitt prioritert i enkelte porteføljer, forutsatt at prosjektene holder god

kvalitet. Det har de siste årene vært et mål at rundt 40 prosent av tildelingene til innovasjonsprosjekter innenfor industri- og tjenesteporteføljen skal gå til bedrifter som ikke tidligere har mottatt støtte. I tillegg prioriteres søkerbedrifter fra regioner som er svakt representert i porteføljen dersom søknadene ellers vurderes likt.

Fra 2023 må prosjekter som støttes "ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050". Forskningsrådet følger opp styringssignalene i blant annet mobiliserings- og veiledningsinnsatsen, utlysings- og tildelingskriterier og målrettede tiltak som Grønn plattform. En stadig økende andel søknader, tildelte prosjekter og porteføljer understøtter omstillingsmålet. Styringssignalet for innovasjonsprosjekter om at "minst 300 millioner kroner" skal til prosjekter som understøtter målet, er mer enn oppfylt. Kriteriet om at "der to prosjekter er like gode, bør prosjektet som er mest bærekraftig med hensyn til effekter på klima, miljø og samfunn, prioriteres", er lagt til grunn. Det er blant annet gitt støtte til prosjekter for å ta ned utslipp og utvikle miljø-, klima- og energiteknologi, til prosjekter som omfatter sirkulærøkonomi, automasjon og digitalisering og til prosjekter innenfor helse og omsorg.

Grønn plattform

Grønn plattform er en utfordringsrettet verdikjedesatsing for grønn omstilling fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva og lyste ut midler for tredje gang i 2023. Det ble mottatt 155 skisser og 52 søknader. Søknadene ble behandlet i to trinn der konsortiene med de høyest rangerte søknadene gikk videre til intervju. Det ble tildelt 572 millioner kroner til ni prosjekter, som utløste tilsvarende private investeringer. Prosjektene kompletterer tildelingene i 2021 og 2022, blant annet med elektrifisering av landbasert transport og havvind, og en styrking av innsatsen på sirkulær økonomi. Syv av de ni prosjektene ledes av bedrift. FoU-institusjonenes andel av tildelt støtte har gradvis økt, og var cirka 45 prosent for de prosjektene som fikk tildeling i 2023. Næringslivet står likevel i gjennomsnitt for over 70 prosent av totalbudsjettet i prosjektene. Grønn plattform store, markedsnære prosjekter skal gi resultater og løsninger som raskt skal kunne skaleres og tas i bruk. Flere av prosjektene har oppnådd spennende resultater for å nå målet om grønn omstilling. Det forventes betydelige nasjonale og regionale effekter av satsingen på verdiskaping, konkurransekraft, arbeidsplasser, klima og miljø. Prosjektene kan allerede vise til en rekke eksterne effekter for partnerne, som økt markedskontakt både nasjonalt og internasjonalt, etablering av nye prosjektsamarbeid og selskaper og forbedring av eksisterende produkter og løsninger.

Næringslivets satsing på bærekraft og digitale teknologier

Utviklingen innenfor energi skjer raskt

En rekke norske og internasjonalt orienterte næringer utfører og drar nytte av energiforskning finansiert gjennom Forskningsrådet, som energiprodusenter, nettselskaper, prosess- og foredlingsindustri og samferdsel. Energieffektivisering i olje- og gassektoren har de siste årene fått økt betydning. Næringsrettet forskning øker også som følge av målrettet innsats i tildelinger til Forskningsrådet. Det har blant annet bidratt til en helhetlig oppfølging av regjeringens hydrogensatsing.

Fiskeri og havbruksnæringen er et av de største næringsområdene

Eksportverdien av norsk sjømat har aldri vært høyere enn i 2023 med 172 milliarder kroner. Sjømatnæringen er svært viktig for verdiskaping i hele landet. Både små, mellomstore og store bedrifter konkurrerer om midlene innenfor fiskeri- og havbrukssektoren. Forskningsrådets innsats i 2023 var særlig rettet mot konsekvenser for marine arter med leveområder i endring og dermed forvaltning av disse artene, nye bærekraftige fôrressurser, lakselus-problemet og bedre fiskehelse- og velferd.

Petroleumsnæringen fokuserer på effektivisering og sikkerhet

Forskningsrådets petroleums-satsinger fortsatte sin prioritering av utslippskutt og energieffektivisering i 2023. Målet er teknologi og prosesser som reduserer klimagassutslipp og samtidig sikrer stor verdiskaping i fremtiden. I 2023 har det i tillegg vært økt oppmerksomhet på sikkerhet. Ny kunnskap om den endrede geopolitiske situasjonen og ny teknologi innen cybersikkerhet og autonom overvåking av infrastrukturen blir utviklet

Maritim næring griper mulighetene

Søknadsvolumet innenfor maritim forskning er vedvarende godt og prosjektene har høy kvalitet. Innsatsen omfatter den norske delen av satsingen Maritim Zero 2050, med tildelinger til prosjekter for nullutslippsløsninger for store skip for langtransport. Den maritime porteføljen omfatter prosjekter innenfor autonomi og digitalisering, inkludert KI-teknologier. Innsatsen har bidratt til at Norge er blant de fremste i utvikling og bruk av autonome skip. Forskningsrådets målrettede satsinger tildelte i 2023 om lag 175 millioner kroner. Litt over halvparten gikk til prosjekter ledet av bedrifter, det øvrige til prosjekter ledet av FoU-institusjoner i samarbeid med næringslivet. I tillegg til den målrettede innsatsen er det betydelig innsats fra andre ordninger, som Grønn plattform og SkatteFUNN. I Horisont Europa har norsk maritim sektor oppnådd godt gjennomslag i 2021-22 knyttet til batteriteknologi, energieffektivitet, hydrogen, ammoniakk og lignende.

Helsenæringen har et stort potensial

Helsenæringen er viktig for utviklingen av bærekraftige helse- og omsorgstjenester og har stort potensial for verdiskaping i samspill med sterke, internasjonalt orienterte norske forskere og våre offentlige helsetjenester. Søknadsvolumet fra helsenæringen er stort og økende. Pilot-helse, der bedrifter søker sammen med offentlig sektor, fikk doblet søknadsantall i 2023. Dette er et resultat av økt mobilisering og et tegn på at helsetjenestene ønsker å bruke FoU for å utvikle tjenestene. Tilsvarende ser vi i søknader om kompetanse- og samarbeidsprosjekt at interessen øker også i andre deler av offentlig sektor, særlig i kommunene. Helsenæringen er blant de største søkerne til innovasjonsprosjekt, og er også blant de største bransjene i SkatteFUNN.

Muliggjørende teknologier er drivere for innovasjon og omstilling

Forskningsrådets investeringer i muliggjørende teknologier øker. I 2023 var porteføljen på 4,7 milliarder kroner og 2400 prosjekter. UH, forskningsinstituttene og næringslivet stod for henholdsvis 38, 27 og 27 prosent av prosjektinnsatsen. Helse var største temaområde og IKT var det største næringsområdet. Mer enn halvparten av søknadene fra IKT-næringen hadde KI som vesentlig FoU-komponent. Investeringene i IKT, nano- og bioteknologi er viktige for omstillingen, særlig innenfor helse, energi og sirkulærøkonomi. Investeringene har medvirket til tverrfaglighet, radikale og nye teknologiske løsninger og flere forskningsbaserte teknologibedrifter.

Det er stort behov for at næringslivet og offentlig sektor ser muligheter i å koble KI-fagkompetanse med sin domenekompetanse for innovasjon og verdiskaping. Den største begrensningen er kompetanse og innsikt i KI-teknologienes muligheter. Forskningsrådet kan gjennom sin KI-innsats bidra til forskerrekuttering, koblinger og at innsikt og eksempler deles mellom aktører, sektorer og domener. Forskningsrådets IKT-innsats har vært viktig for rekuttering, og det er for eksempel gode erfaringer med å vekte KI inn i utlysninger og tildelinger innenfor muliggjørende teknologier, maritim sektor og transport.

Vurdering av måloppnåelse: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Grønn plattform styrker samarbeidet mellom bedrifter og FoU-institusjoner med ni nye prosjekter, blant annet innenfor sirkulærøkonomi, elektrifisering av landbasert transport og havvind. • Forskningsrådet har bidratt til økt bruk av teknologier på tvers av fag og temaer gjennom investeringer i mer radikale prosjekter og nye samarbeidsformer. • Forskningsrådet har gjennom de siste årene målrettet investert i KI-fagmiljøene. Mer enn halvparten av søknadene fra IKT-næringen hadde i 2023 KI som vesentlig FoU-komponent. • Grønn og digital omstilling er et tydelig fellestrekk i Forskningsrådets portefølje i og for næringslivet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Forskningsrådet vil bidra til at offentlig innkjøpskraft i større grad brukes for å styrke samspill og innovasjonsevne i privat og offentlig sektor. • Den største begrensningen for økt bruk av KI i næringslivet og offentlig sektor, er kompetanse og innsikt i teknologiens muligheter. Forskningsrådet kan bidra til bedre samspill mellom aktører, sektorer og fagområder for å utnytte potensialet i KI bedre. • Det er potensial for mobilisering og bedre tilrettelegging for å adressere verdiskapingsmuligheter i tjenestesektorene, blant annet kortere prosjekter i samspill med FoU-institusjoner.

Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Målformulering: Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, blant annet gjennom kommersialisering av forskningsresultater.

Samspill og kunnskapsoverføring mellom foretak og forskningsinstitusjoner

Forskningsrådet har flere tiltak for å fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom utdannings- og forskningsinstitusjonene og private og offentlige foretak. Dette er ordninger der UH-, instituttsektor, offentlig sektor og næringsliv deltar, og ofte flere av sektorene sammen. Analyser av utvalgte virkemidler gjennomført av Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning i 2023, indikerer at Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, medfører samarbeid og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse. I prosjekter for kompetansebygging, innovasjon, demonstrasjon og internasjonalt SMB-samarbeid, rettet både mot næringsliv og offentlig sektor, er det i snitt nær seks partnere i hvert prosjekt. Tre av fire prosjekter har samarbeidspartnere fra minst to ulike sektorer. Samspill mellom de FoU-aktive sektorene akademia, næringsliv og offentlig sektor, omtales også under Mål 4 Velfungerende forskningssystem.

Ifølge SSB har den egenutførte forskningen i foretak med minst 10 sysselsatte økt. Tjenestene bidrar til veksten. Samtidig har næringslivet i en lengre periode kjøpt mindre FoU fra forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i Norge. Næringslivets avtakende innkjøp av FoU-tjenester fra andre FoU-sektorer kan blant annet ha sammenheng med en dreining inn mot næringer som tradisjonelt har mindre samspill med de andre forskningsutførende sektorene. I Forskningsrådets tildelinger til næringslivet går en økende andel av midlene til prosjekter der prosjektansvarlig er fra tjenesteytende næringer, som blant annet inkluderer IKT-næringen.

Forskningsrådets virkemidler bidrar til samspill

Forskningsrådets nærings- og samfunnsrettede senterordninger bidrar til kunnskap, rekruttering og samspill for verdiskaping og omstilling. I 2023 var det i underkant av 60 aktive sentre.

I Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) og Petrosentrene er mer enn 60 prosent av partnerne fra næringslivet. Alle ordningene bidrar til langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom aktører og til internasjonale nettverk. Kunnskapen, nettverkene og rekrutteringsstillingene gir også bidrag til offentlig sektor. I 2023 avsluttes 17 SFI-er, med bred deltakelse fra 140 norske bedrifter. I senterperioden på åtte år er det finansiert 300 ph.d.-er og 120 postdoktorer. Sentrene har utviklet kunnskap og resultater for en lang rekke næringer og gitt effekter for blant annet klima og miljø, økt konkurranseevne, grønn og digital omstilling og helseteknologi.

Forskningsrådets tildelinger til Kompetanse- og samarbeidsprosjekter i 2023 var på om lag 1,16 milliarder kroner. Formålet er å utvikle ny kunnskap og bygge forskningskompetanse som samfunnet eller næringslivet trenger for å møte viktige samfunnsutfordringer. Prosjektene skal stimulere og støtte samarbeid mellom forskningsmiljøer og aktører utenfor forskningssektoren.

Nærings-ph.d.-ordningen styrker forskningskapasiteten i næringslivet og fremmer samarbeidet mellom UH og de deltagende bedriftene, både i prosjektfasen og på lengre sikt. Ved utgangen av 2023 var det 200 pågående prosjekter, inkludert de 25 som ble tildelt i 2023.

De teknisk-industrielle instituttene grunnbevilgning brukes til næringsrelevant kunnskaps- og kompetanseoppbygging for eksisterende og fremtidig næringsliv. I 51 prosent av innovasjonsprosjektene blir instituttene vurdert som kritisk for måloppnåelse.

Se også Mål 4 Velfungerende forskningssystem, Samspill mellom FoU-miljøene (tilleggsinformasjon 2023)

Nyskaping fra FoU-institusjonene

Forskningsrådets innsats for økt nyskaping og kommersialisering fra forskning er rettet mot tidlig fase av lange utviklingsløp, som kjennetegnes av høy teknologirisiko, stort kapitalbehov og markeds-svikt. Innsatsen og virkemidlene speiler Horisont Europas i tilsvarende stadier. Målsetningen er å utløse videre finansiering fra private og/eller offentlige aktører ved å verifisere teknologi i bred forstand og videreutvikle prosjektene mot neste fase i utviklingsløpet. Forskningsrådet samarbeider med de øvrige virkemiddelaktørene og næringslivet for å bidra til en sammenhengende verdikjede, tilpasset behovene til prosjekter innenfor forskningsdrevne dyp-teknologi. Virkemiddelapparat-samarbeid er også viktig i EIC Plug-in, der prosjekter med gode resultater gjennom nasjonale virkemidler kan få en forenklet søknadsprosess i EIC Accelerator.

Det ble i 2023 innført en søknadsbasert nasjonal TTO-funksjonsordning for offentlige FoU-institusjoner. Formålet er å oppnå økt fart, flere ideer og større faglig bredde i nyskappingsarbeidet. Støtten som gis er delvis basert på institusjonenes nyskappingsinnsats de siste årene. Vi ser en positiv utvikling i institusjonenes arbeid, og at søknadsvolumet øker gjennom 2023, både i antall søknader, fagbredde og antall aktive FoU-institusjoner. Det er viktig at institusjonene anvender den TTO-faglige kompetansen som er bygget opp over de siste årene i sitt nyskappingsarbeid.

Regionalt samarbeid

Forskningsrådet samarbeider godt med det regionale virkemiddelapparatet, både strategisk og operativt. En ny samhandlingsavtale mellom fylkeskommunene, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet ble signert i 2023. Denne omfatter samspill om det regionale og nasjonale utviklingsarbeidet, spesielt samarbeidet for regionale industrielle symbioser. Det operative samarbeidet regionalt er i stor grad håndtert av Forskningsrådets regionale rådgivere, som har sin arbeidsplass i de ulike regionene. Den regionale rådgiverkapasiteten ble redusert i 2023 som følge av nedbemanning og varslede endringer i de regionale oppdragene.

Forskningsrådets innovasjonspris

Innovasjonsprisen for 2023 gikk til transportselskapet Ruter for banebrytende bruk av KI. Ruter har gjennom FoU bygd opp et av landets mest framoverlente KI-miljøer. Ruter innhenter unik bruker-innsikt gjennom egne språkmodeller og bruk av kvantedatamaskiner. Mer enn 50 bedrifter ble nominert til prisen, hvorav flere ble trukket fram spesielt av juryen.

Næringslivets deltakelse på europeiske arenaer

Norsk næringsliv etablerer nettverk for FoU-samarbeid, verdikjeder og markedsintroduksjon gjennom EUs ulike programmer. I Horisont Europa har bedriftene til nå konkurrert seg til 1,9 milliarder kroner, det vil si 18 prosent av midlene norske aktører har mottatt. Returen til næringslivet er noe lavere, mens suksessraten er noe høyere enn i Horisont 2020. Norsk næringsliv har færre koordinatorroller enn tidligere og hentet inn forholdsmessig mindre midler via EIC Accelerator. Data om næringslivets deltakelse i Horisont Europa er ikke fullt ut oppdatert i påvente av nyere resultater.

Næringslivets deltakelse på ulike europeiske arenaer:

- 80 prosent av midlene som næringslivet tildeles i Horisont Europa, kommer fra søylen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv.
- Klima, energi og mobilitet er delområdet med mest gjennomslag for norske bedrifter, med samlet tilskudd på 940 millioner kroner.
- EIC Accelerator er rettet mot SMB-er med internasjonale ambisjoner og stort potensial for vekst. Per desember 2023 har 128 norske bedrifter søkt, og 12 har fått gjennomslag for sine søknader. Disse 12 bedriftene har mottatt vel 300 millioner kroner, det vil si 14 prosent av midlene til norsk næringsliv under Horisont Europa.
- Eurostars er et tilbud til små og mellomstore bedrifter som ønsker FoU-samarbeid med partnere i det globale nettverket EUREKA. Av 34 søknader med norske deltakere fikk sju prosjekter tildelt til sammen 35 millioner kroner, inkludert "top-up" fra EU-kommisjonen. De norske prosjektene har dermed en suksessrate på 21 prosent.

Forskningsrådet har gjennom 2023 mobilisert og kvalifisert norske aktører til både Horisont Europa, Digital Europa og Det europeiske forsvarsfondet (EDF). Forskningsrådet bidro også aktivt i flere EU-partnerskap og nettverk som enten komplementerer eller forsterker den nasjonale innsatsen.

Del av prosjekt som er finansierte av andre enn Forskningsrådet

Hvor stor andel av et prosjekt som er finansiert av Forskningsrådet og samfinansiert av andre, er gitt av støtteformen som brukt i utlysningen. Støtteformene er ulike med hensyn til formål, sammenstilling og statsstøtteforhold. Innovasjonsprosjektene i 2023 hadde en støttegrad på 50 prosent, Forskningsrådets samlede tildeling på om lag 1 milliard kroner utløste derfor et tilsvarende beløp i private investeringer. For nye demonstrasjonsprosjekter i 2023 utløste Forskningsrådets tildeling om lag fire ganger beløpet i private investeringer. For kompetansebyggende prosjekt for næringslivet tildeler Forskningsrådet inntil 80 prosent av prosjektkostnadene der næringslivets bidrag er kontantutbetalinger til forskningsorganisasjonene. Forskningsrådets samlede støtte på 1,6 milliarder til de 17 SFI-ene som er i avslutningsfasen i 2023, har utløst 2,5 ganger innsatsen med henholdsvis 1,3 milliarder fra næringslivet og 1,2 milliarder fra forskningsinstitusjoner. Grønn plattformprosjektene med sine vel 570 millioner kroner i samlet støtte fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge

og Siva, utløste cirka i 2023 410 millioner kroner fra næringslivet. Gjennom Nærings-ph.d.-ordningen ble det utløst nær 50 millioner kroner fra næringslivet i 2023.

Vurdering av måloppnåelse: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, medfører samarbeid og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse, viser nye analyser.• Sentrene for forskningsdrevet innovasjon utvikler kunnskap og resultater for en lang rekke næringer og har positive effekter blant annet på klima og miljø, konkurransevne, grønn og digital omstilling og helseteknologi.• Nærings-ph.d og forskningssentre øker FoU-kompetanse i næringslivet.• FoU-institusjonenes nyskappings- og kommersialiseringsarbeid er i positiv utvikling.• Forskningsrådets tildelinger utløser betydelige private FoU-investeringer.	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet vil bidra ytterligere til økt mobilitet mellom FoU-institusjonene, næringslivet og offentlig sektor.• FoU-institusjonene kan fange opp flere ideer og resultater for nyskaping, og det er viktig at tilgjengelig TTO-kompetanse brukes effektivt av institusjonene.• Forskningsrådet vil bidra til at samarbeidet mellom FoU-institusjonene, næringslivet og offentlig sektor videreutvikles i takt med endringene i utfordringer, teknologi og næringer.• Forskningsrådet samarbeider med de øvrige virkemiddelaktørene for å styrke verdien av støtten til nyskaping og kommersialisering fra FoU-institusjonene.

Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer

Målformulering: Et sentralt mål for forskningspolitikken er kunnskap som gjør oss best mulig i stand til å møte de store utfordringene samfunnet står overfor. Forskningsrådet skal finansiere forskning som er nyttig for samfunnet, og for å møte de store samfunnsutfordringene. Forskningsrådet påvirker hvilke områder/problemstillinger det forskes på og hvor mye, kvaliteten på forskningen og kompetansen i miljøene, og koblingene i og mellom forskningssystemet og i ulike deler av samfunnet..

Samlet vurdering

Forskningsrådet rapporterer under mål 3 på de seks tematiske prioriteringene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning under. For hvert strategisk område viser vi fordelingen mellom innsatsen som er øremerket formålet (målrettet innsats), og annen innsats i Forskningsrådets porteføljer som også bidrar til måloppnåelse (øvrige innsats).

Det er igangsatt mange forsknings- og innovasjonsprosjekter for alle målene, og det rapporteres om stort engasjement og svært god kvalitet i prosjektene. Norske forsknings- og innovasjonsaktører gjør det fortsatt svært godt internasjonalt, spesielt i Horisont Europa. Det er høyest nasjonal og internasjonal aktivitet på områdene hav og kyst, bioøkonomi, klima, miljø og naturmangfold, polar og energi, mens det er grunnlag for mer internasjonale innsats på områdene tillit og felleskap. Det er likevel behov for en økt forskningsinnsats for å nå klimamålene, mål om naturmangfold og bærekraftig verdiskaping. Det er også et stort behov for mer sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon på flere tema innen spesielt områdene tillit og felleskap, og samfunnsikkerhet og beredskap. Samfunnsoppdraget inkludering av barn og unge er et eksempel på dette.

Bruken av muliggjørende teknologier og kunstig intelligens øker i hele samfunnet, og det er høy aktivitet i Forskningsrådet på dette området. Forskningsrådet fikk i 2023 i oppdrag å iverksette Regjeringens KI-satsing. Kunstig intelligens er sentral for omstilling og verdiskaping i samfunnet, men berører også viktige verdier i den norske samfunnsmodellen. Forskning på områder som Tillit og fellesskap og Samfunnsikkerhet og beredskap bidrar med innsikt og kunnskap som er relevant for arbeidet med KI både i politikktutforming og i samfunnsutviklingen ellers.

Forskningsrådet bruker stadig nye virkemidler for å møte de store samfunnsutfordringene, både forsknings- og innovasjonsprosjekter, samarbeidsprosjekter og sentre. Det legges også stor vekt på sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon og samarbeid for å nå målene. Eksempler på det siste er de tverrfaglige satsingene Arealer under press og Grønn plattform. Også den frie, nysgjerrighetsdrevne forskningen spiller en svært viktig og innenfor alle de strategiske områdene.

Strategisk område: Hav og kyst

Forskningsrådet investerer i forskning og innovasjon om og i havet, og for å sikre rene og rike hav, og produksjon av sunn og trygg sjømat. Våre prosjekter fremmer kunnskap og samarbeid om hvordan økosystemer og arealer kan gi effektiv og skånsom verdiskaping.

Hav og kyst omfatter innsatsområdene Marine bioressurser og havforvaltning, Havteknologi og maritim innovasjon og Petroleum og mineraler. Den målrettede prosjektinnsatsen på Hav og kyst er på 964 millioner kroner i 2023, mens den totale innsatsen er på 2,1 milliarder kroner. Tabellen under viser fordeling på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Innsats i 2023 (mill.kr)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Hav og kyst totalt	964	1185
Havteknologi og maritim innovasjon	197	349
Marine bioressurser og havforvaltning	438	711
Petroleum og mineraler	329	257

Aktiviteter og resultater

Tildelte forskerprosjekt holder fortsatt høy kvalitet i 2023, med gjennomsnittskarakter 6 på vurderingskriteriet forskningskvalitet fra ekspertpanelene. På relevans for utlysningenes temaer og prioriteringer skårer prosjektene også høyt med karakter over 6. På vurderingskriteriet Virkninger og effekter får innvilgede forsker-, kompetanse- og samarbeidsprosjekter i gjennomsnitt karakter 6. Tildelte innovasjonsprosjekter i næringslivet hadde gjennomsnittlig karakter 5,8 i 2023, mot 5,9 i 2022. I kompetanse- og samarbeidsprosjekter var gjennomsnittlig karakter 6,2 mot 6,1 året før. Samlet gir dette er et meget godt utgangspunkt for ny kunnskap, innovasjon og positive samfunnseffekter. Det gir også store forventinger om at innsatsen på Hav og kyst styrker innovasjon og omstillingsevne på viktige områder og har sterke synergier med næringsliv på land

Tall fra SkatteFUNN viser at aktørene i havbruksnæringen har stor innovasjonsaktivitet og følger forskningen tett. Forskningen tas raskt i bruk, enten den gjelder nye vaksiner, nye formidler, ny teknologi eller andre viktige innovasjoner.

Møteplasser

Viktige møteplasser i 2023 var Aqua Nor og Nor-Shipping. Dette er viktige møteplasser mellom forskning, næringsliv og forvaltning, resultatformidling og mobilisering til ny aktivitet. Lavutslippssamfunnet og trygg energiforsyning var temaer for et godt besøkt webinar.

FNs havforskningstiår har fortsatt stor oppmerksomhet, med Norge som en aktiv støttespiller. Forskningsrådet er en pådriver og medspiller i dette arbeidet og koordinerer den norske innsatsen. I 2023 medvirket Forskningsrådet til å etablere Norsk forum for havdata med utgangspunkt i den norske havforskningstiårskomiteen.

Marin forskning

Norge har sterke fagmiljøer innenfor marin forskning og er et attraktivt samarbeidsland, med stor forskningskapasitet. Prioriterte områder er forskning for å sikre bærekraftig høsting, verdiskaping med utgangspunkt i marine bioressurser og forskning knyttet til naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester, inkludert arealproblematikk. I 2023 har konsekvenser for marine arter som følge av at leveområdene deres er i endring, hatt prioritet. Ny kunnskap skal gi grunnlag for råd til myndigheter, næring og befolkning om utvikling av en bærekraftig oppdrettsnæring, som ivaretar både marine arter og økosystemer, og fiskeriene.

Forskningsrådet har ledet arbeidet med å utvikle forslag til mål og organisering av Samfunnsoppdraget bærekraftig fôr. Tilgangen til bærekraftig fôr og bedre fiskehelse og -velferd er de viktigste områdene for havbruksforskningen. Forskningsrådet har blant annet satt i gang forsknings- og innovasjonsprosjekter for å belyse laksens ferskvannsfase for trivsel i sjø, automatisert velferdsovervåking med hjelp av avansert datasyn og kunstig intelligens, håndtering av havbruksavfall med bruk av sirkulærøkonomiske prinsipper og villakssmoltens dødelighet som følge av lakselus.

Petroleumsforskning

Petroleumsforskningen bidrar til teknologi og kompetanse som gjør næringen mer bærekraftig, og som sikrer videre verdiskaping. Norge har ambisiøse mål for reduksjon av klimagassutslipp. Petroleumsnæringen skal redusere sine klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030. I 2023 har Forskningsrådet videreført satsingen på forskningssenteret "Research Centre for a Low-Emission Petroleum Industry on the Norwegian Continental Shelf, som gir forskning om kraftproduksjon og energieffektivisering. Sikkerhetsperspektivet i petroleumsnæringa har hatt stor oppmerksomhet i året som gikk. Forskningsrådet har finansiert tre nye prosjekter på området.

Maritim forskning og innovasjon

Maritim forskning og innovasjon er i stor grad rettet mot grønn skipsfart og smarte skip. Innsatsen inkluderer satsingen Maritim Zero 2050, som har finansiert prosjekter for nullutslippsløsninger for store skip som går over lengre strekninger. Prosjektene engasjerer forskningsmiljøer og et stort antall virksomheter i Norge og internasjonalt, på tvers av hele den maritime verdikjeden. Flere av bedriftene som deltar i prosjektene tilhører andre næringer, som energi, industri, IKT og teknisk tjenesteyting, noe som reflekterer en tett kobling mellom maritime næringer og andre næringer. Flere av prosjektene på grønn skipsfart bidrar til lav- og nullutslipp og utforsker ulike typer energibærere og teknologier, som elektrifisering/batteri, hydrogen og ammoniakk. Det er også prosjekter knyttet til avansert biodrivstoff og kjernekraft. I porteføljen er det også mange prosjekter innenfor autonomi og digitalisering. Dette har bidratt til at Norge er blant de fremste i verden på autonome skip. Digitaliseringsprosjektene bidrar også til økt effektivitet og konkurransekraft ved produksjon av fartøy og utstyr og til drift av fartøyer. Digitalisering og autonomi er også viktig for å muliggjøre reduserte utslipp.

I juli 2023 vedtok FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) en ambisjon om nullutslipp for internasjonal skipsfart i 2050, samt milepæler for reduksjon av totalutslippene fra internasjonal skipsfart i 2030 og 2040. Vedtaket vil bidra til å kutte utslipp fra internasjonal skipsfart. Det vil samtidig føre til nye næringsmuligheter for norsk maritim sektor, som prosjektene i den maritime porteføljen til Forskningsrådet er med å legge et viktig grunnlag for.

Virkninger og effekter

I 2023 finansierte prosjektene under Hav og kyst til sammen 169 rekrutteringsstillinger, fordelt på 109 doktorgrader og 61 postdoktorprosjekter. Rekrutteringsstillingene gir økt kompetanse til fag- og næringsområder innenfor flere sektorer og fagområder. Også ordningen med nærings-ph.d. styrker samspillet mellom forskning og næringsliv.

Norsk havportefølje i EUs rammeprogram er stor og har svært god kvalitet, og kan blant annet vise til følgende resultater:

- Returandelen fra klynge seks på området sjø, hav og vann er over 12 prosent så langt i programperioden, mot en gjennomsnittlig returandel totalt i klynge seks på 4 prosent.
- I Samfunnsoppdraget "Sunne hav og vann" er returandelen 9 prosent.
- 8 av 19 prosjekter i EU-partnerskapet "Sustainable Blue Economy" blir så langt koordinert av norske forskere.
- Norske miljøer har stor innflytelse og er med i nesten tre firedeler av finansierte prosjekter i BlueBio (ERA-nett), som er i slutfasen.

Havforskning gir positive virkninger og effekter også utenfor forsknings- og innovasjonssystemet. I 2023 undersøkte Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning Forskningsrådets portefølje av grønne, maritime prosjekter i perioden 2018 – 2022, og fant at

- 79 prosent av prosjektene har redusert eller forventer å redusere utslipp
- 47 prosent av prosjektene har resultater som alt er tatt i bruk av andre bedrifter
- 60 prosent at prosjektene har realisert eller forventer økt eksport

Vurdering av måloppnåelse: Hav og kyst

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådets virkemidler styrket kvaliteten, relevans og internasjonalt gjennomslag og samarbeid.• Forskningsrådets har bidratt til at norske fagmiljøer oppnår til høy returandel i EU, men også i andre internasjonale utlysninger.• Forskningsrådets har bidratt til kunnskap for en mer bærekraftig forvaltning av hav og kyst, og til verdiskaping i næringene.• Forskningsrådet medvirket til å etablere Norsk forum for havdata med utgangspunkt i den norske havforskningstiårskomiteen.• Forskningsrådets prioritering av digitalisering har gitt konkurransekraft og ført til at Norge er langt framme på autonome skip.• Satsingen Maritim Zero 2050 muliggjør nullutslipp for store skip.• Petroleumsforskningen bidrar til reduksjon av klimagassutslipp gjennom ny teknologi og økt kompetanse.	<ul style="list-style-type: none">• Forskning om bærekraftig fôr og bedre fiskehelse og -velferd er svært viktig for en bærekraftig havbruksnæring.• Forskning på villakssmoltens dødelighet som følge av lakselus, vil være retningsgivende for fremtidig forvaltning av oppdrettsnæringen.• Høy kapasitet og kvalitet innenfor marin forskning gjør Norge til et attraktivt samarbeidsland.• Teknologistrategien OG21 peker på de viktigste løsningene for at petroleumsnæringen skal halvere sine klimagassutslipp inn en 2030.• FNs ambisjon om nullutslipp for internasjonal skipsfart vil føre til nye næringsmuligheter for norsk maritim sektor.• Det er fortsatt behov for mer forskning om sunne hav, kystområder og fjorder.

Strategisk område: Helse

Forskningsrådets helseporteføljedekker hele bredden fra helsefremmende tiltak og forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering, til organisering og effektivisering av helse- og omsorgstjenestene. Helse er det største forskningsområdet i Norge. Årlig investerer det offentlige cirka 12 milliarder kroner i helseforskning, hvorav totalt nær 2 milliarder gjennom Forskningsrådet. Den målrettede innsatsen utgjorde 543 millioner kroner.

Aktiviteter og resultater

Forskningsrådet har i 2023 prioritert de kommunale helse- og omsorgstjenestene, kvinners helse og kjønnsforskjeller i helse, helseinnovasjonsprosjekter og sammenhenger mellom helse, mat, miljø og klima.

I 2023 mottok Forskningsrådet 883 søknader til helseporteføljen fordelt på forskerprosjekt (550 søknader), innovasjonsprosjekter (220 søknader) og kompetanse- og samarbeidprosjekter (98 søknader). Av disse var 229 søknader til de målrettede helseutlysningene. Det er høy kvalitet på søknadene, og innvilgede prosjekter hadde 6-7 i karakter. Av forskerprosjektsøknadene var 131 til temaet helse og 62 til utlysningen om forskning på bærekraftig forebygging, behandling og tjenester i kommunene. Det kom 35 søknader om innovasjonsprosjekt i offentlig sektor.

Publikasjoner

Antall publikasjoner innenfor medisin og helsefag har hatt en positiv utvikling de siste årene. Hovedandelen av publikasjonene i den målretta helseporteføljen er innenfor medisin og helsefag (50 prosent), etterfulgt av livsvitenskap (27 prosent), samfunnsfag (18 prosent) og en mindre andel innenfor matematikk, naturfag og teknologi (til sammen 5 prosent). I den målrettede helsesatsingen er det flest sampubliseringer med USA (437), dernest Storbritannia (415), Nederland (224) og

Sverige (221) i perioden 2018-2022. Fra 2020 er over 90 prosent av publikasjonene i den målretta helseporteføljen publisert med åpen tilgang.

Virkninger og effekter

Den målrettede helseporteføljen omfatter 88 doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater i 2023. Dette er en liten nedgang fra 2021 og 2022. Antall postdoktorstipendiater har økt fra 66 i 2022 til 85 i 2023. Gjennom de internasjonale nettverkene EMBLNODE, JPIAMR og JPND finansierte Forskningsrådet cirka 10 doktorgradsstipendiater og 4 postdoktorstipendiater i 2023.

Det er flere aspekter ved forskningen under målområdet helse som har hatt en positiv utvikling. En økende andel av prosjektene i helseporteføljen (både brukerstyrte og forskerstyrte) omhandler utvikling av digitale systemer og løsninger for støtte til tjenestene selv, som beslutningsstøttesystemer basert på kunstig intelligens, digitale verktøy for opplæring av ansatte og roboter for å effektivisere og forbedre tjenestene.

Den målrettede helseporteføljen har i 2023 dekket temaområder som har vært karakterisert som forskningssvake, og som det er særlig ønskelig å styrke blant annet for å sikre gode pasient- og brukerforløp. Det gjelder forskningsfelt uten lange forskningstradisjoner, ofte knyttet til praksis i profesjoner med korte utdanningsløp. Både søknadstilfang og -kvalitet tilsier at disse temaene har stor oppmerksomhet i forskermiljøene.

Samarbeid

For den målrettede innsatsen på helse er det noe nedgang i antall prosjektansvarlige og antall samarbeidspartnere fra 2022 til 2023. Norge har flest (over 30) samarbeidspartnere fra Danmark, Nederland, Storbritannia, Sverige, Tyskland og USA. Det er behov for mer prosjektsamarbeid mellom forskningsmiljøer og andre aktører utenfor UH-sektoren for å utvikle ny og mer kunnskap som samfunnet og næringslivet trenger for å møte viktige helseutfordringer.

Porteføljen av EU-finansiert helseprosjekter med norsk deltakelse i er i samme størrelsesorden som Forskningsrådets målrettede helseportefølje. Forskningsrådet deltok i helserelevante EU-partnerskap med nasjonale midler i 2023. Norge har en ledende rolle i partnerskapet Transforming Health and Care Systems for forskning og innovasjon om helse- og omsorgstjenester.

Vurdering av måloppnåelse: Helse

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådets konkurransearenaer gir høy vitenskapelig kvalitet i prosjektene og økt involvering av ulike aktører.Antall publikasjoner fra Forskningsrådets prosjektportefølje innenfor medisin og helsefag har hatt en positiv utvikling de siste årene.Forskningsrådet har lyktes i å mobilisere kommuner til å delta i forskningsprosjekter.	<ul style="list-style-type: none">For å sikre gode pasient- og brukerforløp er det behov for å styrke praksisnær forskning.Det er behov for sektorovergrep og tverrfaglig forskning mellom ulike helse- og velferdstjenester for å skape trygge og gode oppvekstvilkår for barn og unge.Det er behov for mer prosjektsamarbeid mellom forskningsmiljøer og andre aktører utenfor UH-sektoren å møte viktige helseutfordringer.

Strategisk område: Klima, miljø og energi

Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Forskningsrådet fremmer kunnskap og teknologi for å håndtere klimaendringer, tap av naturmangfold, arealutfordringer, miljøgifter og omstilling til fornybar energi. utfordringene er komplekse og løsninger krever en internasjonal, tverrfaglig, tverrsektoriell, målrettet og helhetlig forsknings- og innovasjonsinnsats.

Området Klima, miljø og energi (KME) omfatter forskning og innovasjon innenfor

- miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger
- klima, effekter av klimaendringer og klimatilpasning
- bioøkonomi og naturmangfold og miljø på land
- transport, bærekraftige byer og sirkulær økonomi

Den målrettede prosjektinnsatsen var på cirka 1,7 milliarder kroner i 2023, mens den totale innsatsen var på drøyt 4 milliarder kroner.

Innsats i 2023 (mill. kr.)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Klima, miljø og energi totalt	1658	2360
Bioøkonomi og forvaltning	375	715
Bærekraftige byregioner og transportsystemer	104	484
Klima, polar og miljø	306	1170
Miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger	835	992

Tabellen viser hvordan porteføljen på området KME fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 har Forskningsrådet gjort flere tildelinger som skal gi mer kunnskap om hvordan vi skal ivareta hensynet til samfunn, miljø, klima og økonomi i den grønne omstillingen:

- Gjennom utlysningen "Arealer under press" tildelte Forskningsrådet i 2023 83,3 millioner kroner til seks prosjekter.
- Forskningsrådet tildelte 80 millioner kroner til åtte forskerprosjekter i utlysningen "Effekter av klimaendringer på natur".
- Det ble startet opp to prosjekter som skal oppsummere forskningsbasert kunnskap om sammenhenger mellom arealbruk og arealbruksendringer i Norge.
- 24 millioner kroner ble tildelt tre forskerprosjekter i utlysningen "Redusert forbruk".
- Forskningsrådet tildelte 74 millioner kroner til syv prosjekter om samfunnsendringer som er nødvendige for å lykkes med energiomstillingen.

Næringslivet må med dersom Norges skal nå målet å bli et nullutslippssamfunn. I 2023 har derfor Forskningsrådet fortsatt satsingen på næringsrettet FoU og tildelt 219 millioner kroner til 25 innovasjonsprosjekter i næringslivet og 220 millioner kroner til 20 kompetansebyggende prosjekter

for næringslivet. Prosjektene skal bidra til økt kompetanse, kunnskap og konkurransekraft i norske bedrifter, bærekraftig utvikling av energisystemet og omstilling til nullutslippssamfunnet. I 2023 ble det totalt bevilget ni prosjekter fra Grønn plattform-satsingen. To av prosjektene handler om offshore vindkraft. Resultatene vil kunne bli svært viktige i utviklingen av en norsk leverandørindustri for flytende havvind. Tre av prosjektene skal bidra til omstilling til sirkulær økonomi i ulike bransjer – ett med mål om å redusere forbruk av jomfruelig plast til matemballasje.

Samfunnsoppdrag

Samfunnsoppdraget på bærekraftig fôr lansert i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning skal gi viktige bidrag til målene Norge har satt seg for klima, miljø, matproduksjon, sysselsetting og verdiskaping. Forskningsrådet fikk våren 2023 ansvaret for å lede en gruppe med ulike etater som skulle foreslå hvordan samfunnsoppdraget skal utvikles videre som virkemiddel. I rapporten vektlegger gruppa reduksjon av klimagassutslipp, bevaring av naturmangfold, økt forsyningssikkerheten og utvikling av en sterk fôringrediensindustri i Norge. Rapporten gir et godt grunnlag for videre arbeid for en mer bærekraftig matproduksjon.

Norge deltar i alle EUs fem Missions, og Forskningsrådet spiller en sentral rolle i disse. Et eksempel er samfunnsoppdraget på jordhelse. Rundt 60 prosent av jordsmonnet i EU ansees i dag for å være i dårlig forfatning. Dette har store konsekvenser for miljø, naturmangfold, vannrensning og mat- og ernæringsikkerhet, og er bakgrunnen for at EU gjennom Horisont Europa har iverksatt samfunnsoppdraget "Jordhelse", som skal sørge for samskapning og implementering av løsninger over hele Europa.

Et bedre koordinert virkemiddelapparat

For å sikre en helhetlig og koordinert oppfølging av Norges klima- og energipolitikk, er samarbeidet med det øvrige virkemiddelapparatet styrket. HEILO-samarbeidet mellom ENOVA, GASSNOVA, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet er fra 2023 utvidet til også å omfatte havvind og karbonfangst og -lagring. HEILO er blitt en viktig arena for samlet statistikk for prosjekter støttet av virkemiddelapparatet og for utveksling av informasjon og koordinering av innsats.

Virkninger og effekter

Rekruttering og kompetansebygging

Innenfor KME er det en betydelig nedgang i antall rekrutteringsstillinger i prosjekter finansiert av Forskningsrådet. Det gjelder både stipendiater og postdoktorer. Viktige årsaker er vridningen mot næringsrettet forskning, kutt i CLIMIT-midler og større satsing på internasjonalt finansieringssamarbeid. Samtidig er det svingninger i antall rekrutteringsstillinger som følger av syklusen til de åtteårige Forskningsssentrene for miljøvennlig energi (FME). De to nye FME-ene innenfor hydrogen har kommet godt i gang med rekruttering av sine første stipendiater. Vurdering av nye FME-sentre pågår. Disse vil ha oppstart i 2025 og vil bidra til mange nye stipendiater fra 2025/2026.

Våren 2023 gjennomførte SSB på oppdrag fra Forskningsrådet en studie av gjennomføringsgrad og karriereveier for stipendiater innenfor energi og petroleum. Stipendiatene som inngikk i rapporten fullførte oftere enn stipendiater innenfor liknende fagfelt. Sammenliknet med en tilsvarende rapport fra 2013 har andelen utenlandske stipendiater økt. En sannsynlig årsak til dette er at det er vanskelig å rekruttere norske kandidater til doktorgradsstudier. Studien viser at cirka halvparten av utlendingene forblir i Norge etter avlagt grad og er med på å dekke et stort behov for kompetanse i energiomstillingen i Norge. Bare halvparten av kandidatene i undersøkelsen blir forskere i akademia. De resterende får stillinger i privat næringsliv og offentlig sektor. Rapporten er tilgjengelig på SSB sine nettsider.

Internasjonalt

Norge er en kunnskapsnasjon med høy kompetanse på KME-feltet, både i akademia og næringslivet. Det gir konkurransekraft og høy vitenskapelig kvalitet. Forskningsrådet har over mange år gjort en viktig strategisk innsats for å påvirke programmene i Horisont Europa og å mobilisere norske fagmiljøer til å søke på utlysningene. Godt strategisk arbeid fra norsk side vil være viktig for deltakelse også i det nye rammeprogrammet.

I EUs rammeprogram Horisont Europa gjorde forskere tilknyttet norske institusjoner det sterkt i utlysningene for 2021-2022 i klynge 5 og klynge 6, hvor klima, miljø, energi, bioøkonomi og sirkulær økonomi inngår. Vi forventer svært gode resultater også for utlysningene 2023-2024.

Norske miljøer gjør det meget skarpt i en rekke av de nye partnerskapene innenfor KME-området:

- I Clean Energy Transition Partnership, som dekker hele bredden av miljøvennlig energi, deltar norske partnere i 14 av 46 prosjekter som startet opp høsten 2023. Finansieringen fra Forskningsrådet til norskeaktører er cirka 105 millioner kroner. Partnerskapet Biodiversa+ ferdigstilte en fellesutlysning om overvåking av naturmangfold og økosystemendringer i 2023. Av i alt 33 nye felleseuropeiske forskningsprosjekter er det 14 prosjekter med norsk deltakelse og totalt 20 norske partnere. Fem av prosjektene har norsk prosjektleder. De norske prosjektpartnerne har en samlet tildeling på 40 millioner kroner.
- Partnerskapet Water4All gjennomførte en fellesutlysning om vannforvaltning i 2023. Av i alt 27 nye felleseuropeiske forskningsprosjekter er det åtte prosjekter med norsk deltakelse og totalt 11 norske partnere. Tre av prosjektene har norsk prosjektleder. De norske prosjektpartneres samlede tildelte midler er 30 millioner kroner.
- Av 21 nye prosjekter under det industriledede partnerskapet Circular Bio-based Europe (CBE) deltar norske aktører i fire og koordinerer ett.
- Det ble tildelt 22 millioner kroner til seks prosjekter med norske partnere i utlysningen forskning på klimaendringer og kulturarv, et internasjonalt samarbeid mellom JPI Kulturarv, JPI Klima og Belmont Forum.
- Circular Bio-based Europe er en av flere europeiske og nordiske bioøkonomi-satsinger Norge deltar i. Det internasjonale samarbeidet ERA-Net ICT-Agri-Food fremmer mat- og landbruksproduksjonens evne til å redusere utslipp og produsere mer effektivt. Utlysningene Bioeconomy in the North og ForestValue2 resulterte 2023 i seks prosjekter med norske deltagere innenfor bærekraftig bruk av skog og treprodukter.

Selv om hovedvekten av den internasjonale forskningsinnsatsen gjennomføres i samarbeid med EU, blir det også gjennomført samarbeid på KME-området med andre viktige strategiske partnere, som Japan, Kina og Brasil. Et eksempel er deltakelsen i en internasjonal utlysning på klimatilpasning og utslippsreduksjoner i sårbare samfunn i regi av det kanadiske fondet "New Frontiers in Research Fund" der Forskningsrådet har gått inn med 34 millioner kroner. Norske søkere gjorde det svært godt. Fem prosjekter med norsk deltakelse oppnådde finansiering.

Samfunnseffekter

I 2017 lyste Forskningsrådet ut midler til en kunnskapsplattform for klimapolitiske virkemidler. Dette resulterte i PLATON, Norges største samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekt knyttet til klima, som startet i 2018 og ble avsluttet i 2023. PLATON har fungert som en kunnskapsbasert stemme i den offentlige samtalen om klimapolitikk, med mer enn 200 presentasjoner rettet mot brukere og offentlighet, vært 80 ganger i mediene og hatt svært stor vitenskapelig produksjon.

Flere forskere knyttet til prosjekter og sentre finansiert på KME-området er med og danner kunnskapsgrunnlaget for rapporten fra Strømprisutvalget, som kan bli viktig i utformingen av norsk energipolitikk fremover.

Vurdering av måloppnåelse: Klima, miljø og energi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet har gjennom ledelsen av arbeidet med rapporten om samfunnsoppdraget Bærekraftig fôr bidratt til tydelige forslag til mål og organisering for det videre arbeidet.Videreføringen av Forskningsssentre for miljøvennlig energi vil gi bærekraftige løsninger for nullutslippssamfunnet og styrke innovasjonsevnen i næringslivet.Norsk næringsliv leverer teknologi og løsninger for energiomstillingen på viktige områder som havvind, solenergi og CCS som følge av langsiktig satsing på forskning og innovasjon.Norges hittil største samfunnsvitenskapelige klimaforskningsprosjekt, PLATON, ble ferdigstilt med stor vitenskapelig og populærvitenskapelig produksjon.Den langsiktige satsingen på energiforskning og -innovasjon har over tid lagt grunnlaget for verdensledende forskning, som også gir svært god uttelling i EUs rammeprogram Horisont Europa.	<ul style="list-style-type: none">Å utvikle bærekraftig fôr til husdyr og fisk i Norge kan bidra til å kutte klimautslipp, samtidig som vi tar vare på miljøet, trykker matsikkerheten og skaper grønn industri.For å redusere klimautslipp i norsk matproduksjon kan fossile utslipp i matproduksjon reduseres betydelig eller fjernes og fôret gjøres mer klimavennligGodt strategisk arbeid fra norsk side vil berede grunnen for videre vekst i norsk deltakelse i EUs neste rammeprogram.De siste ti årene har andelen utenlandske stipendiater på energiområdet økt. En sannsynlig årsak til dette er at det er vanskelig å rekruttere norske kandidater til doktorgradsstudier.Resultatene fra ni nye Grønn plattformprosjekter blir viktige for blant annet utvikling av flytende havvind og oppstilling til sirkulær økonomi i ulike bransjer.

Strategisk område: Muliggjørende og industrielle teknologier

Muliggjørende og industrielle teknologier (MT) kjennetegnes ved at de hver for seg og sammen har potensial til å drive frem radikale innovasjoner, omstilling og store samfunnsendringer. Forskningsrådet investerer i MT-utvikling, -kompetanse og -kunnskap som Norge trenger og vil trenge for å bidra til FNs bærekraftsmål og nødvendig omstilling og utvikling i næringsliv, offentlig sektor og resten av samfunnet.

Området omfatter innsatsområdene IKT og digital transformasjon og Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens. I 2023 var den målrettede prosjektinnsatsen på til sammen 915 millioner kroner, mens den totale innsatsen var på knapt 4,7 milliarder kroner.

Innsats i 2023 (mill. kr.)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Muliggjørende og industrielle teknologier totalt	915	3757
IKT og digital transformasjon	502	2309
Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens	411	1805

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Muliggjørende og industrielle teknologier fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

"KI-milliarden"

I september 2023 fikk Forskningsrådet i oppdrag å iverksette regjeringens nye forsknings- og innovasjonssatsing på "Fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskonsekvenser av teknologiutviklingen". Satsingen, omtalt som KI-milliarden, skal være på minst 1 milliard kroner over fem år og inkludere samfunnskonsekvenser, teknologiutvikling og innovasjon. Arbeidet i 2023 har i hovedsak vært innrettet mot ekstern dialog og innhenting av innspill fra et bredt spekter av interessenter. Det ble nedsatt en rådgivende ekspertgruppe som utarbeidet to notater om fagmiljøenes forventninger til satsingen. Notatene ble presentert i digitale møter og lagt frem for Forskningsrådets styre. I februar 2024 bestemte styret at KI-milliarden i hovedsak skal brukes til å opprette 4-6 utfordringsrettede sentre for kunstig intelligens.

Kvalitet, relevans og samarbeid

2023 var et krevende år med få og små utlysninger, særlig innenfor innsatsområdet IKT og digital transformasjon. Dette rammet både nasjonale og internasjonale utlysninger. Den vitenskapelige kvaliteten på MT-prosjektene som fikk finansiering var imidlertid høy, og høyere enn året før: Gjennomsnittskarakteren for kriteriet kvalitet i FoU-aktiviteter var på 6,5, og det samme var gjennomsnittskarakteren for kriteriet potensial for å flytte forskningsfronten.

De nyeste MT-prosjektene skårer rekordhøyt på relevans, med 6,9 i gjennomsnittskarakter. Karakteren for kriteriet virkninger og effekter var på 5,9 i snitt, også dette høyere enn i 2022. Innvilgede prosjekter som ble vurdert etter kvalitetskriteriet forskning og innovasjon, hadde i gjennomsnitt 6,1 i karakter. Forventet effekt av de nye prosjektene på innovasjon og omstillingsevne er følgelig stor. SkatteFUNN-porteføljen bekrefter at også næringslivet legger til grunn at muliggjørende og industrielle teknologier skal lette den nødvendige omstillingen: Av de aktive prosjektene i 2023 var mer enn tre fjerdedeler teknologiprojekter. IKT-næringen er størst i denne porteføljen, men også bedriftene innenfor helse, energi og fiskeri og havbruk har IKT-, nano- og bioteknologiaktivitet.

Den målrettede porteføljen består av 254 forsker-, innovasjons- og samarbeidsprosjekter, like mange som i 2021. Andelen innovasjonsprosjekter (18 prosent) er stabil, mens andelen forskerprosjekter har sunket fra 68 til 54 prosent, og andelen samarbeidsprosjekter har økt fra 14 til 28 prosent. Dette har vært en villet utvikling for å fremme mer tverrsektorielt samarbeid mellom FoU-institusjonene, næringsliv og offentlig sektor og styrke deres innovasjonsevne. Også omfanget av tverrfaglighet sier noe om prosjektenes innovasjonspotensial. Tall fra årene 2022-23 viser at forskerprosjektene i den målrettede porteføljen i snitt inkluderte 1,5 fagområder, innovasjonsprosjektene 1,7 fagområder og samarbeidsprosjektene 2 fagområder.

IKT og digital transformasjon

Forskningsrådet har vedtatt ny IKT-satsing for fremtiden, med fokus på områdene digital sikkerhet og suverenitet og neste generasjon IKT. Forskningsrådet er fornøyd med at regjeringens føringer for KI-milliarden er inspirert av IKT-satsingen. I 2023 ble det kun lyst ut og tildelt IKT-midler til igangværende prosjekter innenfor KI, autonomi og/eller kvanteteknologi som gjennomfører aktiviteter som gir kompetanse- og resultatoverføring til forsvarssektoren. Totalt i perioden 2021-23 har Forskningsrådet finansiert 12 prosjekter som tilrettelegger for at forsvarssektoren kan nyttiggjøre seg bredden av nasjonale forskningsmiljøer. Forskningsrådet ser disse prosjektene som et første bidrag til at det norske forskningssystemet blir bedre innrettet mot å håndtere Norges totale kunnskapsbehov.

I Forskningsrådets totalportefølje innenfor IKT og digital transformasjon ble det utført FoU for mer enn 2,8 milliarder kroner i 2023. Det er en økning på over 43 prosent fra 2019. I samme periode har den årlige forskningsrådsfinansierte innsatsen innenfor KI, maskinlæring og dataanalyse økt fra 200 til 700 millioner kroner. Som del av denne bevisste prioriteringen har vi blant annet bidratt til etableringen av flere sentre (SFI og SFF), nasjonale infrastrukturer, nettverk innenfor KI og en forskerskole. Kapasiteten i FoU-institusjonene til å utvikle og forstå KI har vokst i rekordfart. Vi ser i prosjektene våre at næringslivet og offentlig sektor har enorm interesse for å ta KI i bruk.

I Horisont Europas klynge 4, inkl. EuroHPC og Chips JU, har norske forskningsinstitusjoner og bedrifter hentet hjem over en milliard kroner til IKT og digital transformasjon. På området IKT og digitale teknologier gjør Norge det best innenfor kunstig intelligens, data og robotikk, der vi har deltatt i de fleste utlysningene, har vunnet frem med 23 av 147 søknader og hentet hjem mer midler enn våre nordiske naboer. Norske aktører deltar ikke like ofte og lykkes ikke like godt i øvrige utlysninger, eksempelvis innenfor kvanteteknologi, fotonikk og mikroelektronikk.

Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens

Innenfor nanoteknologi og avanserte materialer har vi gjennom flere år prioritert både kunnskapsoppbygging i FoU-institusjonene, økt internasjonalt samarbeid og særlig innovasjon i næringslivet. Prosjektene i porteføljen holder meget høy kvalitet, noe som reflekteres i at de norske miljøene er konkurransedyktige på internasjonale arenaer som M.ERA.NET, klynge 4 og EIC. For de forskningsintensive bedriftene, som har et relativt begrenset hjemmemarked, har EU-suksessen skapt store muligheter for ny kunnskap, nye samarbeidspartnere og nye markeder.

Innenfor bioteknologi har vi to år på rad prioritert industriell bioteknologi, som er en av nøkkelteknologiene for å få til det grønne skiftet. I 2023 finansierte Forskningsrådet fire nye samarbeidsprosjekter mellom forskningsinstitusjoner og bedrifter som favner bredden av dette fagfeltet. Norske bioteknologimiljøer har også gjort det svært godt på internasjonale arenaer som Circular Biobased Europe, ERAnet BlueBio og i klynge 6 i Horisont Europa.

Forskningsrådet arbeider med å bygge opp en portefølje med teknologikonvergensprosjekter. I 2023 ble det finansiert seks nye forskerprosjekter og to nye samarbeidsprosjekter. Porteføljens potensial til å få frem grensesprengende teknologi og radikale innovasjoner vurderes som stort: 43 prosent av prosjektene kombinerer minst tre teknologier, og variasjonen i type teknologiområder som kombineres, er langt større enn i andre porteføljer. Forskningsrådet har etablert en egen læringsarena for prosjektene, som blant annet vil omhandle ansvarlig forskning og innovasjon (RRI).

Virkninger og effekter

Forskningsrådets analyse av vitenskapelige publikasjoner fra målrettede MT-prosjekter i perioden 2018-2022 viser en normalisert siteringsindeks på 1,4. Dette er høyere enn gjennomsnittet for alle MT-publikasjoner med norsk forfatterdeltakelse (1,3) og indikerer at Forskningsrådets prosjekter holder høy vitenskapelig kvalitet. Antallet publikasjoner fra prosjektene har mer enn doblet seg i perioden – innenfor fagområdet elektronikk og datavitenskap er antallet mer enn tredoblet, mens det er publikasjonene innenfor samfunnsvitenskap som er de mest siterte.

Rekruttering og internasjonalt samarbeid

Gjennom MT-prosjektene finansierer Forskningsrådet mange rekrutteringsstillinger som gir økt kompetanse og kapasitet til fag-, nærings- og forvaltningsområder innenfor bredden av forskning, næringsliv og offentlig sektor. I 2023 ble det utført til sammen 219 doktorgrads- og postdoktorårsverk i prosjektene, fordelt med 141 årsverk utført av doktorgradsstipendiater og 78 årsverk utført av postdoktorer. Selv om kapasitetsbygging gjennom rekrutteringsstillinger har vært og er høyt prioritert, er samfunnets behov for forskerkompetanse fortsatt stort, og særlig innenfor IKT.

Porteføljen av relevante internasjonale samarbeidsprosjekter inkluderer både prosjekter som Forskningsrådet finansierer og prosjekter finansiert av EU. Forskningsrådet har gjennom 2023 mobilisert og kvalifisert norske aktører til både Horisont Europa, Digital Europa og Det europeiske

forsvarsfondet (EDF), og bidro aktivt i flere EU-partnerskap og nettverk. Porteføljen av relevante prosjekter med norsk deltakelse i Horisont Europa (og Horisont 2020) er på størrelse med den målrettede MT-porteføljen, noe som indikerer at de norske miljøene er attraktive samarbeidspartnere internasjonalt. Forskerne i de målrettede prosjektene har de siste årene samarbeidet mest med Storbritannia og Tyskland og sampublisert mest med USA.

Vurdering av måloppnåelse: Muliggjørende og industrielle teknologier

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> Forskningsrådets konkurransearenaer gir høy kvalitet i de målrettede teknologiprojektene og økt samarbeid mellom FoU-sektoren og næringslivet. Arbeidet med å iverksette KI-milliarden har gitt økt engasjement for kunstig intelligens i hele forsknings- og innovasjonssystemet. Forskningsrådets målrettede IKT-innsats har gitt økt KI-kapasitet i FoU-systemet. KI inngår nå som sentral dimensjon i stadig flere prosjekter innenfor bredden av ulike fag, sektorer og anvendelsesområder. Forskningsrådet gir råd og mobiliserer til EUs konkurransearenaer, der norske IKT-, nano- og bioteknologimiljøer, inkludert bedrifter, gjør det svært godt. 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnskap, kompetanse og teknologi som utvikles i nye prosjekter, gir store forventninger om økt innovasjon og raskere omstilling. Næringslivet og offentlig sektor viser enorm interesse for å ta KI i bruk. Mangelen på IKT-forskere og -kompetanse kan forsinke det grønne, digitale skiftet. Det er potensial for mer tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innenfor bredden av muliggjørende teknologier generelt og KI spesielt. Økt samarbeid mellom nasjonale FoU-institusjoner og forsvarssektoren vil kunne føre til norsk kunnskaps- og teknologiutvikling.

Strategisk område: Samfunnssikkerhet og beredskap

Forskningsrådet skal fremme kunnskap om samfunnets evne til å forebygge og håndtere hendelser som setter liv og helse i fare og truer grunnleggende verdier og funksjoner. I en verden preget av usikkerhet og ulike trusler, slik som terror, pandemi, dataangrep, krig og alvorlige naturhendelser som følge av klimaendringer, skal Forskningsrådet bidra til kunnskap om risikoforståelse, forebygging, beredskap, krisehåndtering og robusthet.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap involverer mange disipliner, fagfelt og ulike aktører i offentlig sektor, næringslivet og sivilsamfunnet. Området er komplekst og kjennetegnet av at kriser ofte er knyttet sammen, slik klimakrisen har konsekvenser for matsikkerhet, migrasjon og energi- og sikkerhetspolitikk. Området omfatter forskning og innovasjon innenfor:

- Samfunnssikkerhet, beredskap og robusthet
- Sikkerhet og styring
- Fattigdom, ulikhet og utvikling
- Global helse

Den målrettede innsatsen var på 315 millioner kroner i 2023, mens den totale innsatsen var på 934 millioner kroner. At den målrettede innsatsen er forholdsvis lav skyldes blant annet at finansieringen innenfor samfunnssikkerhet er rettet mot den mer generiske forskningen, mens sektorspesifikk forskning inngår i øvrig innsats. Relevant forskning innenfor tematikken vil derfor også inngå under andre strategiske områder, som muliggjørende og industrielle teknologier, hav og kyst, og klima, natur og miljø. Samlet har området hatt en god vekst den siste femårsperioden.

Innsats i 2023 (mill. kr.)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Samfunnssikkerhet og beredskap totalt	315	619
Global utvikling, ulikhet, og demokratibyggning	148	159
Samfunnssikkerhet, sårbarhet og konflikt	166	514

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Samfunnssikkerhet og beredskap fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 består den målrettede porteføljen av 144 forsker-, innovasjons- og samarbeidsprosjekter, Totalt var det 907 aktive prosjekter, i hovedsak finansiert over Forskningsrådets satsinger (767 prosjekter), men EU er en stadig viktigere kilde til forskningsfinansiering på området (140 prosjekter). Forskningsrådets prioriteringer i 2023 var i tråd med de identifiserte behovene for innsats og med føringene fra finansierende departementer. For Forskerprosjekter lå karaktersnittet på 6 av maksimalt 7. Sammen med antall søknader viser dette god kapasitet og høy kvalitet i norske forskningsmiljøer. For å få et best mulig kunnskapsgrunnlag i håndteringen av sentrale samfunnsutfordringer fremover, er det likevel et behov for å styrke tverrfagligheten ytterligere, blant annet innenfor økonomiske, juridiske og humanistiske fag. Den økende digitaliseringen i samfunnet øker behovet for bidrag fra teknologiske og naturvitenskapelige fagområder. Blant de vitenskapelige publikasjonene i den målrettede innsatsen er det klart flest innenfor samfunnsforskning. Deretter følger livsvitenskap og helseforskning, og til slutt ingeniørfag og teknologi.

Tverrfaglighet og globalt samarbeid er nødvendig for å forberede seg på kjente og ukjente trusler. Et forskningssenter for geopolitikk ble startet i 2023 for å analysere hvordan norske interesser og norsk utenriks- og utviklingspolitikk påvirkes av internasjonal maktpolitikk. Et nettverk for ukrainaforskning ble også startet opp og samler norske forskere og eksperter med interesse for og kunnskap om Ukraina.

Befolkningsvekst, klimaendringer og sikkerhetspolitiske kriser, bidrar til utfordret samfunnssikkerhet, og matsikkerheten og tilgangen til livsviktige naturressurser er truet. Fôr til husdyr og fisk er en viktig del av matsystemet. Forskningsrådet har ledet arbeidet med å utarbeide forslag til mål for og organisering av det nye samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr. Rapporten ble levert regjeringen 3.11.2023. For å støtte opp om satsingen bevilget Forskningsrådet i 2023 til sammen 22.5 millioner kroner til tre prosjekter som skal være med på å flytte forskningsfronten innenfor bærekraftig fôr.

Virksomheter og effekter

De siste fem årene har det vært en gradvis økning i antall rekrutteringsstillinger i den målrettede innsatsen, før en liten nedgang i 2023. Antallet doktorgradsstipendiater økte fra 30 årsverk i 2019 til 79 årsverk i 2022, og gikk så ned til 71 årsverk i 2023. Antallet postdoktorstipendiater har svingt mer, men ligget på om lag 31 årsverk i 2022 og 2023. Det er utstrakt internasjonalt samarbeid i prosjektene. I prosjekter innen global helse og utviklingsforskning er det krav om involvering av lokale partnere og brukere.

Forskningen innenfor Samfunnssikkerhet og beredskap har bred relevans for politikktutforming, offentlige myndigheter og organer, de ulike praksisfeltene og for å belyse aktuelle samfunnsspørsmål i det offentlige rom:

- Resultater fra forskning for et mer effektivt og kunnskapsbasert brannsikkerhetsarbeid, medfinansiert av Gjensidigestiftelsen, ble i 2023 presentert for relevante brukere og vil redde liv, helse og verdier.

- Norske forskningsmiljøer innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk er etterspurte av media og forvaltning og bidrar jevnlig med analyser og kommentarer i det offentlige rom.
- Pågående forskning belyser hvordan relasjonene mellom arktiske stater endres og utfordres dersom det igangsettes stortilt utvinning av mineraler i Arktis.
- Forskningsrådet har over flere år bygd opp en portefølje av prosjekter som bidrar til mer bærekraftige matsystemer og økt matsikkerhet i Norge og i verden.
- Prosjekter innenfor energiforsyningssikkerhet knytter sammen brukere og produsenter av energi og energirelaterte tjenester på en sikker, robust og effektiv måte.

Internasjonalt

Norske miljøer når opp i sterk internasjonal konkurranse om midler i Horisont Europa klynge 3 samfunnsikkerhet (Civil security for society) Norsk retur andel for området økte til 2,6 prosent i 2022, og norske aktører gjør det særlig godt innenfor de tematiske områdene Cybersecurity og Disaster-Resilient Society. Prosjektene utvikler kunnskap og samarbeid som er viktig for utvikling av nasjonal og internasjonal politikk og beredskap. NordForsk er en annen viktig arena for nordisk og baltisk forskningssamarbeid på området. Forskningsrådet bidrar tilegne programmer for samfunnsikkerhet og bærekraftig landbruk og klimaendringer, samt relevante utlysninger i andre programmer.

Sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) fikk Forskningsrådet etablert Nasjonalt koordineringssenter for forskning og innovasjon innen cybersikkerhet (NCC). Gjennom NCC skal vi bidra til at norske aktører er attraktive partnere i europeiske utlysninger som vil akselerere utvikling og implementering av sikkerhetsløsninger nødvendige for en bærekraftig, grønn og digital omstilling. Norske aktører deltar allerede i flere cybersikkerhetsprosjekter i Horisont Europa, men har potensial for økt deltakelse og hjemhenting av midler.

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å videreutvikle Norge som en kunnskapsnasjon og for å finne gode løsninger på globale utfordringer. Den geopolitiske utviklingen påvirker imidlertid rammebetingelsene for internasjonalt høyere utdannings- og forskningssamarbeid. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (KD) utarbeidet Forskningsrådet i 2023 retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid sammen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. En nettpressurs er utviklet, slik at informasjonen er lett tilgjengelig for både forskere, administrasjon og ledelse ved organisasjonene. Retningslinjene har fått status som Regjeringens retningslinjer.

Vurdering av måloppnåelse: Samfunnsikkerhet og beredskap

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Forskningsrådet bidrar til høy kvalitet i prosjektene og økt involvering av ulike aktører. • Norske fagmiljøer gjør det godt i klynge 3 Civil Security for Society i Horisont Europa, blant annet gjennom mobilisering og råd fra Forskningsrådet. • Forskningsresultatene på området har bred relevans for politikktutforming, de ulike praksisfeltene og i det offentlige rom. • Forskningsrådet har gjennom langsiktig innsats bidratt til mer bærekraftige matsystemer og økt matsikkerhet i Norge og i verden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Det behov for å styrke forskning og innovasjon både innen hver sektor og kjerneberedskapen. • Det er behov for en mer samordnet og sektorovergripende forskning og innovasjon • Antall rekrutteringsstillinger har økt jevnt siden 2019, men har gått noe ned i 2023. • Retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid vil kunne bidra til håndtering av risiko, styrke sikkerheten og øke likeverdigheten i internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid.

Strategisk område: Tillit og fellesskap

Det norske velferdssamfunnet bygger på høy tillit, demokrati og utstrakt bruk av fellesskapsløsninger. Forskningsrådet skal fremskaffe kunnskap og kompetanse som kan styrke bærekraften i den norske samfunnsmodellen ved å forene sosial trygghet med verdiskaping og tillit til demokratiske institusjoner. Forskningsrådet skal styrke kunnskapsgrunnlaget for hvordan vi kan redusere sosioøkonomiske forskjeller og utenforskap, motvirke ulikhet, polarisering og avmaktfølelse, ivareta demokratiet, forebygge kriminalitet og videreutvikle en kunnskapsbasert og innovativ offentlig sektor.

Forskningsrådet har hatt en økning i forskningsinvesteringene, og har over flere år prioritert forskning som svarer på kunnskapsbehov under Tillit og fellesskap. Den strategiske, målrettede innsatsen, primært gjennom prioriteringer i utlysninger, har økt for hvert år og var i 2023 på 637 millioner kroner. Målområdet er ytterligere styrket gjennom ikke-målrettet innsats nasjonalt og internasjonalt, som utgjør hele 821 millioner kroner, altså mer enn den strategiske innsatsen.

Innsats i 2023 (mill. kr.)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Tillit og fellesskap totalt	637	821
Demokrati, styring og forvaltning	63	233
Kultur, sivilsamfunn og medienes rolle	79	239
Utdanning og livslang læring	247	69
Utenforskap, inkludering, kulturmøter og migrasjon	191	449
Velferdstjenester	68	125

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Tillit og fellesskap fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 ble det satt i gang 97 nye prosjekter under Tillit og fellesskap. Totalt pågikk 996 prosjekter. 320 av prosjektene er finansiert gjennom Forskningsrådets målrettede satsinger. Siden 2020 har det vært en økning i strategiske investeringer innenfor samtlige delområder, og en kraftig samlet økning. Den positive utviklingen gjelder også for den øvrige innsatsen, spesielt gjennom den frie prosjektstøtten.

Forskningsrådet hadde et høyt aktivitetsnivå på målområdet i 2023. Totalt ni utlysninger innenfor hele bredden av området ble gjennomført, med en samlet økonomisk ramme på 437 millioner kroner. Virkemidlene ble valgt ut ifra forskningsområdenes ulike behov og utfordringer.

Innsatsen på målområdet bidrar til kunnskap som er svært relevant for Samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, som ble lansert i Langtidsplan 2023-2032. Forskningsrådet ledet arbeidet med samfunnsoppdraget i designfasen, fram til leveransen av forslag til mål og organisering til Regjeringen i februar 2024.

Kvalitet, relevans og publikasjoner

Den målrettede innsatsen resulterer i forskning med høy relevans for målområdets samfunnsutfordringer innenfor og på tvers av offentlig sektor og velferd, arbeidsliv, skole og utdanning, kultur, medier og sivilsamfunn. Forskningskvaliteten holder et høyt nivå med karaktergjennomsnitt på 5,8 av maksimalt 7. Kvaliteten understøttes av at de norske fagmiljøene når opp internasjonalt og i nasjonale konkurranser for banebrytende forskning.

- 78 prosent av publikasjonene er samfunnsvitenskapelige, og andelen er relativt stabil
- Livsvitenskap og kliniske fag har økt antall publikasjoner siden 2020 og ligger på 14 prosent
- Humanioras andel synker og er vel 4 prosent, tross behov og potensial for økte bidrag

Tverr- og flerfaglighet, samarbeid og innovasjon

Komplekse utfordringer i samfunn og offentlig sektor krever bidrag fra ulike faglige perspektiver og metodetradisjoner, og ofte tverrfaglige tilnærminger. Forskningsrådet har derfor i flere år vektlagt tverr- og flerfaglighet i utlysninger. For flere prioriteringer i 2023 ble det også etterspurt radikal tverrfaglighet, samarbeid på tvers av fagområder og sektorer. 36 prosent av målområdets prosjekter har radikal tverrfaglighet, hovedsakelig mellom to fagområder. Forskningen preges ellers av flerfaglig samarbeid innenfor fagområdene. Det er flere temaområder hvor integrering av ulike fagperspektiver og radikal tverrfaglighet kan styrke forskningen og kunnskapsgrunnlaget. KI-forskningen griper for eksempel inn i en rekke problemstillinger aktuelle for Tillit og fellesskap.

I 2023 hadde målområdet 66 samarbeidsprosjekter, 22 prosent mer enn i 2021. Prosjektene er økende grad praksisnære og tett på utfordringene blant annet i skoler, kommuner og helse- og velferdstjenester. Dette styrker forskningsmiljøenes kompetanse på hvordan utfordringene faktisk ser ut i sektorene og sektorenes forskningskompetanse – og øker slik sjansen for at forskning blir tatt i bruk i kunnskapsbasert praksis. Offentlig sektor sitter videre i førersetet i egne prosjekter, i form av ph.d.-prosjekter og innovasjonsprosjekter. Målområdet har hatt en relativt stabil andel innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (6 prosent i 2023). Forskningsbasert innovasjon kan med fordel styrkes på enkeltområder, som tjenester og tiltak for inkludering og integrering i utdanning, arbeid og samfunn.

Forskningsrådet oppfordrer forskningsmiljøene til å samarbeide med blant annet offentlig sektor. Offentlige aktører er aktive, og deres deltakelse i forskning øker i takt med finansieringen av forskningsprosjekter med krav om forpliktende samarbeid. Antall prosjekter i Forskningsrådets portefølje ledet av en aktør i offentlig sektor i 2023 var 292, omtrent på nivå med 2022. I tillegg var det 546 prosjekter i 2023 der minst én samarbeidspartner fra offentlig sektor deltok. Det er en økning på 37 prosent siden 2019, men en liten nedgang siden 2021. 72 prosent av prosjektene der aktører fra offentlig sektor deltar som samarbeidspartner, er ledet av virksomheter i UH- eller instituttsektoren.

Virkninger og effekter

Forskningsrådets målrettede satsinger har over tid bygget opp kapasitet og kompetanse på flere viktige temaområder. Totalt 282 doktorgrads- og postdoktorstipendiater bidrar til kapasitet på målområdet. Antallet rekrutteringsstillinger ligger stabilt etter en økning i perioden 2019-2022. Økningen i samarbeid mellom forskere og andre samfunnsaktører resulterer i mer praksisnær forskning og styrker relevansen for blant annet offentlig sektor. Samtidig er det store kunnskapsbehov på målområdet. Forskningsrådet erfarer at det kan være utfordrende å få til sektorovergripende forskning om problemstillinger knyttet til tillit, ulikhet, og ulike former for samfunnsmessig deltakelse og utenforskap.

Mange av prosjektene innenfor Tillit og fellesskap rapporterer om utstrakt dialog med beslutningstakere, departementer og forvaltning, og deltakelse i samfunnsdebatten.

Internasjonalt

Resultater ved utgangen av 2023 tilsier at norske aktører har mottatt om lag 202 millioner kroner fra utlysninger i klynge 2 Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn i Horisont Europa. Det tilsvarer en norsk returandel på 2,8 prosent, som er helt i tråd med Regjeringens ambisjoner. Innenfor området Sosiale og økonomiske transformasjoner i klynge 2 hadde norske miljøer en svært god returandel på 3,5 prosent og en suksessrate på 24 prosent.

Per desember 2023 deltar offentlig sektor i 198 søknader til Horisont Europa. 70 av disse inngår i prosjekter som er innstilte for finansiering. Hele 88 prosent av prosjektene med deltakelse fra offentlig sektor hittil i Horisont Europa omfatter også aktører fra andre FoU-sektorer i Norge. Aller mest deltar de sammen med norsk næringsliv, men også hyppig med instituttene og UoH-sektoren. Hittil er offentlig sektor tildelt 17 millioner euro via de innstilte prosjektene i Horisont Europa.

Vurdering av måloppnåelse: Tillit og felleskap

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet har gjennom sine virkemidler bidratt til forskning med høy kvalitet og relevans for målområdet.• Norske fagmiljøer oppnådde i 2023 en returandel på 2,8 prosent Horisont Europas klynge 2 Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn.• Forskningsrådet skaper økt tverrsektorielt samarbeid og brukermedvirkning i porteføljen.	<ul style="list-style-type: none">• Samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge gir en unik mulighet for å styrke omfanget av sektorovergrepene forskning og innovasjon på en helhetlig og samordnet velferdsstat.• Det er potensial for å styrke humanioras bidrag på målområdet.• Radikal tverrfaglighet bør styrkes for å få en bredere kunnskap om og forståelse av samfunnsutfordringene.

Mål 4 Velfungerende forskningssystem

Målformulering: Et velfungerende forskningssystem er en grunnleggende forutsetning for å nå målene i forskningspolitikken. Forskningsrådet skal legge til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig. Forskningsrådet skal bidra til å utvikle det nasjonale forskningssystemet, til styrket helhet og samspill, og til god interaksjon med internasjonale forskningsarenaer.

Forskingssystemet omfatter aktører som driver, påvirker og bruker forskning, og relasjonene mellom dem. De forskningsutførende sektorene har ulike roller og danner en helhet for å nå forskningspolitiske målsettinger. Utviklingen i FoU-innsats i de ulike sektorene og samspillet mellom dem, så vel som internasjonalt samarbeid, er alle relevante faktorer for å vurdere hvordan forskningssystemet fungerer.

Samlet vurdering

Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltagelse i EUs rammeprogram, er både en indikator på og en forutsetning for at forskningssystemet fungerer godt. Resultatene fra Horisont Europa er gode. Midlene utgjør nå om lag en tredjedel av konkurranseutsatte midler til norske FoU-miljøer når Forskningsrådet og Horisont Europa ses under ett. Forskningsrådet har hatt god dialog med søkere og bedret koordineringen i det nasjonale støtteapparatet for at den enkelte søker skal oppnå suksess. Forskningsrådets økonomiske støtteordninger fremheves av søkerne som avgjørende for å nå målene om høy deltagelse i Horisont Europa.

De forskningsutførende aktørene skal samlet sett bidra med kunnskap og kompetanse som de ulike samfunnssektorene har behov for. For å gjøre Norge bedre i stand til å møte store samfunnsutfordringer er det behov for godt samspill mellom ulike aktører. Gjennom ulike virkemidler fremmer Forskningsrådet samhandling mellom UH-sektoren, instituttsektoren, helseforetakene, næringslivet og offentlig sektor. Forskningsrådets data viser at det er betydelig samarbeid på tvers av FoU-miljøene, blant annet i form av inngåtte samarbeidsavtaler.

Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa

Målformulering: Deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid er et sentralt virkemiddel for å forbedre norsk forskning, både for å oppnå høyere vitenskapelig kvalitet og større positive bidrag til samfunns- og næringsutviklingen. Europa er det viktigste området for norske samarbeidsrelasjoner og deltagelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon det viktigste enkelttiltaket for internasjonalisering av norsk forskning. Forskningsrådet skal bidra til å mobilisere til økt deltagelse i rammeprogrammet og til at søknadene i større grad kvalifiserer til støtte.

God norsk deltagelse i Horisont Europa fortsetter

Regjeringens ambisjon er at norske aktører skal hente tilbake 2,8 prosent av de utlyste midlene i Horisont Europa. Resultatene så langt viser en sterk norsk returandel på 3,23 prosent. Det tilsvarer én milliard euro til norske miljøer. Per desember 2023 deltok norske aktører i 4 151 søknader, hvorav 1 008 var innstilte for finansiering. Fem prosent av midlene til Norge kom fra samfinansierte partnerskap. Samfinansierte partnerskap har utlysninger der også Forskningsrådet bidrar med penger i utlysningene.

Norske aktører har hatt svært god suksess innenfor søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv, som 70 prosent av midlene norske miljøer får tildelt kommer fra. Returandelen i søyle 2 er 3,8 prosent. Flest midler henter Norge gjennom klynge 5 Klima, energi og mobilitet, mens returandelene er høyest innenfor Helse (5,3 prosent), deretter i Mat, bioøkonomi, naturressurser, landbruk og miljø (4,1) samt Klima, energi og mobilitet (3,9). Over halvparten av

midlene som Norge har mottatt i Helse har gått til CEPI (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations). Dette er samfinansieringsmidler, som kommer flere enn norske aktører til gode gjennom utlysninger fra CEPI. I samfunnsoppdragene (missions) er det særlig innenfor hav norske aktører gjør det spesielt godt.

Innenfor Søyle 1 fremragende forskning har de norske returandelene aldri vært høyere: European Research Council (ERC) er på 2,5 prosent, i Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) på 3,3 og i Research Infrastructures (INFRA) på 4,3 prosent. Resultatet skyldes både målrettet arbeid fra søkerne og fra Forskningsrådet. Returandelen til norsk næringsliv er så langt lavere enn hva den var i Horisont 2020, mens det omvendte er tilfelle for både UH-sektoren og instituttene.

Forskningsrådets støtteordninger og innsats spiller fortsatt en avgjørende rolle for Norges ambisjoner om økt deltagelse i Horisont Europa:

- Retur-EU er en viktig forutsetning for instituttens mulighet for å delta.
- PES Horisont Europa – Støtte til prosjektetablering gjør den økonomiske risikoen og terskelen for å søke finansiering fra EU lavere. Posisjonering, som PES også dekker, er svært viktig for Norge. Flere av forskningsinstitusjonene tar et strategisk ansvar for at vi medvirker i prosesser for å utvikle forsknings- og innovasjonsagendaen på viktige områder for Norge.
- Forskningsrådet tilbyr kurs til norske aktører som planlegger å søke Horisont Europa, og tilbyr gjennomlesning av søknadsutkast. Dette fortsatte med stor styrke i 2023.
- Norsk påvirkning på EUs prioriteringer blir god og målrettet gjennom samspillet mellom Forskningsrådets nasjonale kontaktpersoner (NCP), søkerne og institusjonenes EU-rådgivere

EU-søknader sett opp mot sammensetningen av forskerpopulasjonen/sektorene

Ved utgangen av 2023 viser resultater fra Horisont Europa at UH-sektoren har klart flest deltakelser i søknadene. 2 482 (eller 41 prosent) av de totalt 6 085 norske deltakelsene i søknadene tilhører UH-sektoren, 1 557 (26 prosent) instituttene og 1 436 (24 prosent) næringslivet. De resterende deltakelsene tilhører helseforetakene med 204, offentlig sektor 198 og øvrige 183. Øvrige består stort sett av ulike organisasjoner. I tillegg har Forskningsrådet 24 deltakelser, som mottaker av cofund-midler i de samfinansierte partnerskapene og noen deltakelser i CSA-prosjekter (coordination and support action).

Målt i antall søknader per FoU-årsverk kommer instituttene best ut, selv om UH-sektoren har sendt inn flest søknader totalt. Næringslivet har utnyttet sine FoU-årsverk dårligst. Det er også instituttene som i størst grad har fått gjennomslag for sine søknader i Horisont Europa. De er mest aktive i utlysningene innen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv. Tre av fire deltakelser i søknadene fra instituttene er i denne søylen. Over halvparten av deltakelsene fra UH-sektoren inngår i søknader innen søylen Fremragende forskning, og noe over en tredjedel innen søylen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv.

Vurdering av måloppnåelse: Økt deltakelse i Horisont Europa

Resultater

Utfordringer og muligheter

- Nasjonale kontaktpersoners (NCP) veiledning av norske søkere og rollen de har som eksperter i programkomiteene for å påvirke utlysningene slik at de passer best mulig til norske behov, har i mange år spilt en sentral rolle for å oppfylle Norges ambisjoner om økt deltakelse i Horisont Europa.
- Resultatene i Horisont Europa viser en returandel på 3,23 prosent, godt over målet på 2,8 prosent. Så langt har Norge mottatt én milliard euro.
- Norge gjør det meget godt innenfor søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv, med en returandel på 3,8 prosent.
- Returandelene innenfor fremragende forskning har aldri vært høyere.
- Støtteordningene Retur-EU og PES er avgjørende for Norges ambisjoner om vekst i prosjektdeltagelsen gjennom Horisont Europa.
- UH-sektoren har fortsatt et potensial for å øke antall søknader til søyle 2 - globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv.

Strategisk område: Strukturerende endringer

Målformulering: *Forskningsrådet skal stimulere til endringer som gjør forskningssystemet bedre i stand til å svare på forventningene i forskningspolitikken. Dette innebærer påvirkning på samspillet mellom aktørene i systemet, mellom disipliner og forskningstema, og på de menneskelige ressursene.*

Nasjonal forskningsinfrastruktur

Det overordnede målet med Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) er at norsk forskning og næringsliv skal ha tilgang til relevant og oppdatert infrastruktur som støtter opp om forskning av høy kvalitet og bidrar til å møte samfunnets kunnskapsutfordringer. Infrastrukturene betjener en rekke forskningsmiljøer og næringsliv innen prioriterte områder. Samlet tildeling i INFRASTRUKTUR siden 2009 er 7,9 milliarder kroner. Norske forskningsmiljøer deltar i 20 felles-europeiske forskningsinfrastrukturer med en samlet finansiering fra INFRASTRUKTUR på over 2 milliarder kroner. Vi ser et økende behov for infrastruktur for datahåndtering.

De nasjonale forskningsinfrastrukturene har et stort potensial for å delta i felleseuropeiske søknader til Horisont Europa. Til nå har norske forskningsmiljøer hatt høyere suksessrate i arbeidsprogrammet for Forskningsinfrastruktur, enn det som er gjennomsnittet, og har doblet returandel sammenlignet med H2020 programmet.

European Open Science Cloud (EOSC) er et initiativ fra EU-kommisjonen som tar sikte på å utvikle og samordne eksisterende infrastruktur og tjenester for å fremme åpen forskning og tilgjengeliggjøring av forskningsdata etter FAIR-prinsippene. Forskningsrådet representerer norske interesser i EOSC Association og koordinerer det nasjonale EOSC-forumet.

Samspill mellom FoU-miljøene

Forskningsrådet tilrettelegger for samarbeid og mobilitet mellom fagområder og mellom forskningsutførende aktører og blant annet ved å

- oppfordre til tverr- og transfaglig samarbeid i utlysningstekster

- bruke søknadstyper med krav om samarbeid og/eller deltagelse fra flere sektorer
- bruke ordningene nærings- og offentlig-ph.d., som fordrer intersektoriell kunnskapsoverføring og mobilitet

UH-sektoren sender flere søknader til Forskningsrådet enn instituttsektoren. Instituttsektoren har derimot en høyere innvilgelsesrate. Dette gjenspeiler at de to sektorene til en viss grad har sitt tyngdepunkt i ulike konkurransearenaer med ulik innvilgelsesrate. Innvilgelsesraten fra UH-sektoren har gått nedover fra 2014 til 2022, mens innvilgelsesraten til instituttsektoren har vært stabil siden 2016. Av totalt tildelte midler fra Forskningsrådet i perioden 2013-2022 (fratrukket instituttens grunnbevilgning), har andelen tildelt UH-sektoren steget fra 36 prosent til 42 prosent, mens andelen tildelt instituttsektorens har sunket fra 36 prosent til 29 prosent. Næringslivets andel holder seg relativt stabil på 20 prosent i 2009 og 22 prosent i 2022. Andelen midler tildelt offentlig sektor øker fra 1 prosent i 2009 til 5 prosent i 2020, men i 2022 har andelen sunket til 3 prosent.

For å få en bedre oversikt over effekter og virkninger av Forskningsrådets finansiering har Forskningsrådet i 2023 kartlagt samspillsmønstre i finansierte prosjekter. Kartleggingen viser blant annet at det fra 2019 har vært en betydelig økning i andel prosjekter med en eller flere samarbeidspartnere i Forskningsrådets prosjektportefølje. Noe av økningen skyldes ekstraordinære tildelinger gjort under koronaårene, men det er også sannsynlig at økt bruk av søknadstypen KSP-S, tildelinger gjennom Grønn plattform-ordningen og en ekstraordinær SFI-tildeling (2020), har bidratt til økningen.

I prosjekter der næringslivet er prosjektansvarlig har trenden fra 2013-2020 vært en økning i antall samarbeidspartnere fra næringslivet, instituttsektoren, universitets- og høyskolesektoren og helseforetakene. Målt i utbetalinger og antall søknader fra næringslivet gjennom de siste årene er Innovasjonsprosjekt i næringslivet den største søknadstypen. I disse prosjektene har det i perioden 2009-2022 enten vært krav om samarbeid med norsk FoU-organisasjon eller krav om å gjennomføre prosjektet sammen med minst én samarbeidspartner eller én FoU-leverandør. Gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet brukes mellom 61 prosent og 67 prosent av totalbudsjettet i næringslivet (med en økning i perioden 2009-2022), mens andelen som brukes i UH- og instituttsektor er stabil i perioden på henholdsvis cirka 7 prosent og 22 prosent. Andelen egenfinansiering fra næringslivet gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet øker fra 53 prosent i 2009 til 60 prosent i 2020, men synker til henholdsvis 55 prosent og 52 prosent i 2021 og 2022. Forskningsrådets andel av prosjektenes totalbudsjett øker fra 35 prosent i 2009 til 47 prosent i 2022. Samarbeidet mellom partnerne fra de ulike sektorene forventes blant annet til å bidra til spredning av kunnskap og teknologi utviklet i prosjektene. For IPO-tildelingene (der offentlig sektor er prosjektansvarlig) har det siden 2017 vært en økning i andelen midler som brukes både i UH-sektoren og i instituttsektoren. Resultatanalysen som er gjennomført av Samfunnsøkonomisk Analyse (2023) av utvalgte virkemidler viser at særlig norske forskningsinstitutter spiller en sentral rolle som samarbeidspartnere blant annet i IP-N og i IPO.

Med utgangspunkt i alle Cristin-registrerte publikasjoner i perioden 2011-2022, ser vi at der hvor minst en forfatter er fra UH-sektoren, har 11-14 prosent av publikasjonene også minst en forfatter fra instituttsektoren. Med utgangspunkt i alle publikasjoner som har minst en forfatter fra instituttsektoren, ser vi at 47-53 prosent har minst en forfatter fra UH-sektoren. Det ulike forholdet gjenspeiler at UH-sektoren er vesentlig større enn instituttsektoren. Det viser likevel at mange fagmiljøer i instituttsektoren har samarbeid med miljøer i UH-sektoren. Når publikasjonene kobles til finansieringskilde, vises en tydelig trend mot høyere andel samarbeid mellom forskere i UH- og instituttsektor over tid i de publikasjonene som springer ut av forskningsrådsfinansiering.

Rekruttering

Forskningsrådets styre vedtok en ny plan for forskerrekuttering og tidlig karriere i 2023. Nytt i planen er en sterkere vektlegging av sektormobilitet, entreprenørskap, internasjonal mobilitet og behovet for forskningskompetanse i bredden av samfunnet. Porteføljestyrenes ansvar for rekruttering er også tydeliggjort. Innføringen av planen er startet, blant annet med krav om at alle doktorander som finansieres av Forskningsrådet skal ha en utviklingsplan og at denne skal følges opp, og at postdoktorperioden normalt skal være minimum tre år.

Likestilling og mangfold

Forskningsrådet har videreført satsingen BALANSE+. Satsningens hovedmål er strukturell og kulturell fornyelse av forskningssystemet for å fremme kjønnsbalanse og mangfold. I 2023 ble det lyst ut midler gjennom BALANSE+ til prosjekter som skal utvikle innovative tiltak rettet mot kjønnsbalanse, mangfold og inkludering i akademien. Et kompetansesenter skal lede nettverket BalanseHub hvor prosjektene inngår. Formålet med nettverket er å utveksle erfaringer og få frem nye ideer, metoder og teorier.

Åpen publisering

En bredt sammensatt arbeidsgruppe med sekretariat i Forskningsrådet leverte i 2023 rapporten *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024* med anbefalinger til forskere, forskningsutførende institusjoner, forskningsfinansierer og myndighetene. Rapporten adresserer de problematiske sidene ved dagens publiseringspraksis og skal bidra til å håndtere utfordringene i publiseringslandskapet i årene som kommer. Forskningsrådet har i 2023 arbeidet for at norske forskningsorganisasjoner skal innføre institusjonelle rettighetsstrategier slik at forskere beholder rettighetene til å gjøre sine artikler åpent tilgjengelige umiddelbart. Fjorten institusjoner har innført rettighetsstrategier så langt.

Folkeforskning og medvirkning

I 2023 utga Forskningsrådet rapporten *Folkeforskning i Norge*, som gir oversikt over aktiviteter, aktører og forskningsfelt innen folkeforskning. Folkeforskning (Citizen science) omfatter aktiviteter der ikke-forskere på ulike måter involveres i forskning, og hvor sluttresultatet er ny kunnskap eller innsikt. Forskningsrådet deltar også som partner inn i det EU-finansierte prosjektet PRO-Ethics, som setter søkelys på hvordan forskningsfinansierer i Europa kan teste nye, etiske måter å involvere innbyggere og samfunnsaktører i beslutningsprosesser.

Med denne utlysningen ønsker vi å fremme arrangementer og aktiviteter som legger til rette for nettverks- og kompetansebyggende aktiviteter som bidrar til å bygge kunnskap om planlegging, gjennomføring og evaluering av folkeforskningsprosjekter i Norge

Ansvarlig forskning og innovasjon

Forskningsrådet bidrar til utviklingen av ansvarlig forskning og innovasjon (Responsible Research and Innovation - RRI) nasjonalt og internasjonalt. I 2023 har Forskningsrådet blant annet styrket informasjonen til søkere om hvordan RRI kan omtales i et prosjekt eller i en søknad. Forskningsrådet deltar aktivt i RRI-arbeid i europeiske nettverk og partnerskap.

Vurdering av måloppnåelse: Strukturerende endringer

Resultater	Utfordringer/muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Det har over tid vært en betydelig økning i andel prosjekter med én eller flere samarbeidspartnere i Forskningsrådets prosjektportefølje.• Forskningsrådet har styrket arbeidet med å fremme kjønnsbalanse og mangfold gjennom videreføringen av Balanse+.• Forskningsrådet har bidratt til at fjorten institusjoner har innført rettighetsstrategier som sikrer forskerne retten til å gjøre sine artikler åpent tilgjengelige umiddelbart.• I 2023 har Forskningsrådet har bidratt til økt involvering av innbyggere og samfunnsaktører i forskning ved å styrke kunnskapen om folkeforskning, gi veiledning til forskere og delta i nettverk nasjonalt og internasjonalt.	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet kan bidra til at forskningssystemet blir bedre i stand til å møte samfunnsutfordringer ved å stimulere til økt samarbeid mellom fagområder, sektorer og forskningsaktører.• Forskningsrådet skal følge opp anbefalingene i Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024 for å fremme åpen forskning.• Forskningsrådet skal blant annet bidra sterkere til sektormobilitet, entreprenørskap og internasjonal mobilitet gjennom oppfølging av den nye planen for forskerrekruttering og tidlig karriere.• Vi ser et økende behov for infrastruktur for datahåndtering.

Mål 5 God rådgivning

Målformulering: *Forskningsrådet har ansvar for å gi myndighetene råd i forskningspolitiske saker. Forskningsrådet skal gi råd som grunnlag for utforming av forskningspolitikken (herunder sektorvise problemstillinger), og for hvordan de gjeldende forskningspolitiske prioriteringer bør følges opp.*

Samlet vurdering

Forskningsrådet har gitt myndighetene råd om forsknings- og innovasjonspolitikken gjennom den formelle styringsdialogen, faste rådgivende dokumenter, særskilte bestillinger fra departementene og en lang rekke kontaktflater for uformell rådgivning og fagdialog med enkeltdepartementer. Vi har gitt råd til myndighetene om hele forsknings- og innovasjonssystemet, utover Forskningsrådets investeringer, på flere områder: Kunnskapsgrunnlag og rådgivning i forbindelse med etableringen av samfunnsoppdrag, lanseringen av indikatorrapporten 2023, styrking av kunnskapsgrunnlagsarbeidet knyttet til bl.a. budsjettforslag, om internasjonalt forskningssamarbeid, følgeevalueringen av porteføljestyling, bidrag til regjeringens mineralstrategi, bidrag til regjeringens arbeid med en forsknings- og innovasjonssatsing på kunstig intelligens samt til satsingen på kommunale helse- og omsorgstjenester. Forskningsrådet har både gitt et innspill til og har deltatt aktivt i departementenes strategiprosess for å heve næringslivets forskning og utvikling til to prosent av BNP innen 2030, og i prosjektet for å videreutvikle virkemiddelapparatet, Virkemiddelapparatet 2.0. Videre har Kunnskapsdepartementets arbeid med den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet gitt en rekke bestillinger om kunnskapsgrunnlag og rådgivning som Forskningsrådet har levert på. Etter den omfattende nedbemanningen i Forskningsrådet ved inngangen til året, har kapasiteten til å opprettholde innsatsen på blant annet rådgivning til departementene blitt noe redusert. Samlet vurderer vi imidlertid vår rådgivning til myndighetene som god.

Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Undersøkelsen av departementene syn på Forskningsrådets rådgivning

På oppdrag av Kunnskapsdepartementet har Forskningsrådet gjennomført en undersøkelse av departementenes syn på rådgivningen på to områder: helse og samfunnssikkerhet. Temaene er valgt fordi de favner flere departementer og er prioritert i langtidsplanen, og fordi vi har arbeidet med rådgivning innenfor temaene på ulike arenaer over lang tid. Formålet med undersøkelsen er å etablere et kunnskapsgrunnlag for å utvikle og styrke rådgivningen overfor departementene på disse områdene, og generelt på områder som krever koordinering på tvers av flere departementer. Det er til sammen syv departementer som er intervjuet om Forskningsrådets rådgivning. Noen av de konkrete funnene i undersøkelsen om rådgivningen til departementene er:

- Departementene er godt fornøyd med Forskningsrådets rådgivning knyttet til helse og samfunnssikkerhet generelt, og svært godt fornøyd med den rådgivningen Forskningsrådet gir om EU og Horisont Europa både generelt og innenfor de to områdene.
- Departementene er tilfredse med grepene som er tatt for å koble budsjettforslaget 2025 tettere til målene i Langtidsplanen, og utviklingen av de departementsvise årsrapportene, som nå oppfattes som bedre tilpasset departementenes behov inn i eget arbeid.
- Forskningsrådets reduserte ressurser og kapasitet merkes av alle departementer, men i noe ulik grad.
- Det er viktig for departementene at Forskningsrådet har solid fag- og systemkompetanse på de ulike områdene vi gir råd innenfor, og god forståelse av sektorpolitikken.
- Departementene vektlegger at Forskningsrådet har høy faglig integritet og er uavhengige i rådgivningen. Det er ønskelig at Forskningsrådet er i forkant av departementenes prosesser og gjerne løfter temaer og problemstillinger på eget initiativ. Det er imidlertid viktig at alle

innspill er relevante, kunnskapsbaserte og at de kommer i riktig tid og på riktig nivå. Det krever god dialog mellom partene både i forkant og underveis i rådgivningsprosessen.

- Departementene ser behovet for mer samarbeid og koordinering med andre departementer framover, både knyttet til prioriteringene helse og samfunnssikkerhet og generelt, for å møte tverrfaglige og tverrdepartementale kunnskapsbehov på sentrale samfunnsområder. Nær alle departementene vi intervjuet ser behovet for en mer aktiv koordineringsrolle fra Forskningsrådets side for å bidra til dette.
- Departementene som har koordineringsansvar for helse og samfunnssikkerhet skal koordinere rapporteringen på de to prioriteringene i langtidsplanen. Utover koordineringsoppgaven på rapportering, er det ikke gitt retningslinjer for øvrig koordinering mellom departementene knyttet til prioriteringene i langtidsplanen.

Forskningsrådet vil legge til grunn innsiktene fra undersøkelsen i videreutviklingen av vår rådgiving. Spesielt viktig er det å få på plass gode mekanismer for bedre samarbeid/koordinering på tvers av departementer i etableringen av tverrsektorielle satsinger. Kunnskapsgrunnlaget for overordnet forskningspolitisk rådgiving må styrkes og ytterligere synliggjøres, samtidig som Forskningsrådet bør ta en tydeligere og uavhengig rolle. Dette er særlig viktig i innspill til den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet og i innspill til prioriteringer i EUs 10. rammeprogram. En viktig forutsetning for at Forskningsrådet skal lykkes som en sterk faglig og uavhengig rådgiver, er tilstrekkelig ressurser å sette inn på rådgivingsoppgavene.

Rådgiving knyttet til kommende stortingsmelding om forskningssystemet

I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032 varslet regjeringen en stortingsmelding om forskningssystemet. Forskningsrådet følger meldingsarbeidet på ulike måter, gjennom svar på bestillinger fra KD om kunnskapsgrunnlag på ulike felt, og gjennom dialogmøter med ulike aktører i sektoren om problemstillinger som direkte og indirekte berører meldingsarbeidet. I tillegg har en forskningsrådsansatt bidratt på deltid direkte i departementets meldingsarbeid. Vi har gitt et innspill til regjeringens arbeid med Strategi for økt FoU i næringslivet, med seks anbefalinger for å utløse økte FoU-investeringer i privat sektor. Særlig viktig var styrets innspill om Forskningsrådets merverdi, rolle og funksjoner høsten 2023. I innspillet løfter styret fram oppgaver de mener vi bør ha stor oppmerksomhet på i årene som kommer, ikke minst for å møte langtidsplanens ambisjon om en kunnskapsbasert omstilling av Norge. Forskningsrådet har levert flere analyser og utredninger, blant annet om instituttsektoren og om samspill i forskningssystemet. Et større arbeid om Forskningsrådets oppfølging av anbefalinger i eksterne evalueringer og rapporter, Utviklingslinjer i Forskningsrådet 2012-2024, er også overlevert KD. Rapporten dokumenterer effektene av Forskningsrådets oppfølging og viser at Forskningsrådet de siste årene har vært i rivende utvikling for å løse samfunnsoppdraget.

Samfunnsoppdragene

Forskningsrådet har ledet en operativ gruppe av underliggende etater for hver av de to samfunnsoppdragene Bærekraftig fôr og Inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv. I tillegg har Forskningsrådet bidratt til utviklingen av samfunnsoppdrag som arbeidsform i dialog med departementene, og deltatt i internasjonale fora i regi av EU og OECD, der samfunnsoppdrag som virkemiddel drøftes og videreutvikles.

Rådgiving knyttet til norsk deltakelse i Horisont Europa

Forskningsrådet har oppnevnt eksperter som deltar i Horisont Europas ulike programkomitéer for å medvirke til at arbeidsprogrammets utlysninger passer norske aktører. Bidragene bygger på innspill vi samler fra norske referansegrupper. Deltakelse i partnerskapene og dybdeveiledning av søkere til rammeprogrammet, har vært høyt prioritert. Forskningsrådet får entydig positive tilbakemeldinger på betydningen av den internasjonale rådgivingen. Den rollen de nasjonale kontaktpersoner spiller for å legge til rette for norsk deltakelse i Horisont Europa, trekkes fram som særlig viktig. Vi innlemmer kunnskap om norsk deltakelse i Horisont Europa i våre porteføljeanalyser om hvordan vi investerer i norsk forskning. Rådgiving overfor departementene har i 2023 også inkludert vurderinger knyttet til RETUR-EU, synergier mellom nasjonale og europeiske virkemidler og innspill til utviklingen av norske posisjoner inn mot det kommende EUs 10. rammeprogram, FP10.

Veikart for forskningsinfrastruktur

Forskningsrådet utarbeidet et nytt veikart for norsk forskningsinfrastruktur i 2023. Veikartet synliggjør Norges behov for oppdatering av forskningsinfrastruktur i årene framover, beskriver det strategiske grunnlaget for Forskningsrådets infrastruktursatsing og er et sentralt dokument i utvelgelse av prosjekter i fremtidige tildelinger. Veikartet er utarbeidet ved hjelp av et eksternt utvalg og faglige innspill fra institusjonene og tematiske workshoper.

Kunnskapsoversikter

Forskningsrådet har de siste årene gjennomført ulike kartlegginger av kunnskapsstatus på viktige og særlig forskningssvake områder. I 2023 har vi laget nye kunnskapsoversikter om arbeidsinkluderingsystemet og om arbeidsmiljø og -helse. Langtidsplanen har som mål at kunnskapsoppsummeringer og -oversikter i større grad skal brukes for å tilgjengeliggjøre resultater fra forskning og bidra til at kunnskapen tas i bruk. Kunnskapsoppsummeringer er også et nyttig supplement til analyser av Forskningsrådets porteføljer.

Evaluering av fagområder og virkemidler

Forskningsrådet har i 2023 gjennomført store fagevalueringer innenfor biovitenskap og naturvitenskap. De nasjonale rapportene med resultater fra evalueringene vil komme i mars 2024 og bli presentert i årsrapporten for 2024. Det er også satt i gang nye fagevalueringer innenfor helse og medisin og innenfor matematikk, IKT og teknologi. Også for disse evalueringene vil det bli utarbeidet nasjonale rapporter, som offentliggjøres våren 2025. Formålet med fagevalueringene er å vurdere kvaliteten på norsk forskning sett i et internasjonalt perspektiv. Evalueringene skal gi råd og anbefalinger om tiltak som kan fremme kvalitet, relevans og effektivitet i forskningen, og samarbeid i og mellom sektorene. Det er i 2023 også gjennomført en eksempelstudie av effekt av forskning på utenforskap og samfunnsikkerhet.

Evaluering av Forskningsrådets porteføljestyring

Følgeevalueringen av porteføljestyring av Forskningsrådets investeringer ble avsluttet i 2023. Det er levert til sammen tre delrapporter og én sluttrapport. Forskningsrådet vurderer anbefalingene i evalueringen som nyttige. Følgeevalueringen har gitt oss mulighet til å justere virkemåten til porteføljestyring underveis i evalueringen. Spørreundersøkelsen til alle medlemmene av porteføljestyrene var særlig utslagsgivende for endringene i mandat og ny inndeling av porteføljestyrene, og for hvordan relasjonen mellom Forskningsrådets styre og porteføljestyrene kan fungere best mulig. Tre-fire år med porteføljestyring har gitt nyttig erfaring og læring. Kontinuerlig justering er nødvendig også framover for å sikre at porteføljestyringen som metode kan utnyttes best mulig i organisering og styring av Forskningsrådets aktiviteter.

Samarbeid i virkemiddelapparatet

Forskningsrådet har på oppdrag av Nærings- og fiskeridepartementet deltatt i en gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet i prosjektet Virkemiddelapparatet 2.0. Arbeidet var ressurskrevende på ledernivå, men har gitt resultater i form av godt samarbeid, økt innsikt og gode forslag til løsninger. Blant hovedanbefalingene er en videreutvikling av en digital løsning som skal forenkle og styrke brukervennligheten for bedrifter (Én vei inn), en felles klassifisering av grønne prosjekter på grunnlag av EUs taksonomi, samt en ny samhandlingsmodell i virkemiddelapparatet.

Nye finansieringsformer for forskning og utvikling

Forskningsrådet har tatt initiativ til å kartlegge hvordan privat kapital kan mobiliseres til å investere mer i forskning, utvikling og innovasjon. Rapporten Privat finansiering av forskning, utvikling og forskningsbasert innovasjon i Norge peker på en rekke grep som kan bidra til å utløse mer privat finansiering, blant annet forbedre rammebetingelsene for private investeringer i FoUI, tiltrekke utenlandske investeringer og vektlegge FoUI i nærings- og eierskapspolitikken.

Tillit til forskning

Befolkningens tillit til norsk forskning ligger på et høyt nivå. I 2023 ble det gjennomført tre befolkningsundersøkelser som viser at åtte av ti har stor tillit til forskning. Under pandemiperioden var nordmenns tillit til forskning rekordhøy, med et gjennomsnitt på nærmere 90 prosent som uttrykte stor tillit. Tallene for 2023 viser at vi holdningsmessig er tilbake til perioden før pandemien. Forskningsrådet har siden 2019 kvartalsvis målt befolkningens holdninger til forskning. Det har gitt oss innsikt i hva som påvirker nordmenns syn på ulike dimensjoner ved forskning og samfunn, og er i europeisk sammenheng unike tidsserier på grunn av de hyppige målingene. Høsten 2023 ble Institutt for samfunnsstudier (ISF) med i et samarbeidsprosjekt med Forskningsrådet som skal videreutvikle tidsseriene. Denne innsikten er et viktig grunnlag for Forskningsrådets innspill og råd til forskningssektoren knyttet til møtet mellom forskning og samfunn. Tidsseriene og kunnskapsgrunnlaget er forankret i Forskningsrådets nasjonale ansvar for forskningsformidling.

Vurdering av måloppnåelse: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet har gitt omfattende kunnskapsgrunnlag og råd til myndighetene, både i knyttet til systemmeldingsarbeidet og uavhengig av det, som råd om samfunnsoppdragene og om nye finansieringsformer.• Sektoriell rådgivning til enkeltdepartementer er høyt prioritert og er som tidligere levert i stor skala.• Forskningsrådets rådgivning om EU, Horisont Europa og kommende rammeprogram er svært høyt verdsatt av departementene.• Forskningsrådets arbeid med nytt veikart for forskningsinfrastruktur synliggjør behov for både oppdatering av nasjonal infrastruktur og norsk deltakelse i internasjonal infrastruktur.• Forskningsrådets innføring av porteføljestyring er følgeevaluert og har gitt nyttig kunnskap i arbeidet med struktur og mandat for nye porteføljestyre.	<ul style="list-style-type: none">• Den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet gir gode muligheter for Forskningsrådets rådgivning.• Forskningsrådets rådgivning og dialog med departementene kan bidra til økt koordinering på tvers av departementene.• I veikartet for forskningsinfrastruktur og anbefalingene for oppfølging av fagevalueringer ligger det store muligheter til å styrke kvaliteten i norsk forskning.• Oppfølgingen av anbefalingene i evalueringen av Forskningsrådets porteføljestyring vil gi bedre indikatorer på måloppnåelse og bedre samhandling mellom porteføljestyrene.• Undersøkelsen av departementenes syn på Forskningsrådets rådgivning viser at departementene er opptatt av at den reduserte kapasiteten i Forskningsrådet ikke må gå på bekostning av kvaliteten på rådgivningen.

Styring og kontroll i virksomheten

Styring og kontroll i virksomheten

Forskningsrådets mål, strategier, risikovurderinger og kvalitetssystem sikrer god styring og kontroll med at virksomheten drives i samsvar med føringer og krav. Kvalitetssystemet er bygget opp med utgangspunkt i ISO 9001 og ISO 27001. Sentralt i Forskningsrådets virksomhetsstyring står månedlig økonomirapportering og tertialvis oppfølging av resultater på virksomhetens nøkkelområder. Tertialrapporter legges også frem til styret. Særlig oppmerksomhet ble i 2023 rettet mot risikovurderinger av omstillingen til et lavere virksomhetsbudsjett, og av økonomiforvaltningen.

Forskningsrådet har ikke hatt noen større hendelser i 2023. Unntak er ett tilfelle av brudd på GDPR som ble rapportert til Datatilsynet. Ellers er det kun mindre driftsmessige hendelser som må betraktes som normalt i en operativ drift. Riksrevisjonen hadde ingen merknader.

Forskningsrådet har en egen uavhengig internrevisjon underlagt styret. I 2023 har en hovedoppgave vært forpliktelser knyttet til revisorattestasjoner, hovedsakelig i forbindelse med Forskningsrådets deltakelse i Horisont 2020. Internrevisjonen vil i løpet av 2024 bli satt ut eksternt, etter ønske fra styret om å etablere ny innretning av internrevisjonen. Et eget team kontrollerer håndtering av mislighold av tilskudd. Ingen av sakene i 2023 har medført politianmeldelse.

Gjennom Miljøfyrtårn-ordningen overvåkes Forskningsrådets totale energiforbruk, transportbelastning, avfallsproduksjon og miljøstatus hos leverandørene våre. En rapport til Miljøfyrtårn-ordningen utarbeides til april hvert år.

Ledelsen og styret orienteres om status på informasjonssikkerhet og GDPR en gang i året. Status på GDPR kvalitetssikres av vårt Personvernombud, og vedkommende har mulighet å gi ledelsen og styret sin egen vurdering. Vårt personvernombud er eksternt og gir oss faglig bistand og deltar på møter med NOKUT og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Sikkerhet og beredskap

Med utgangspunkt i PSTs vurdering av at norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner er utsatte etterretningsmål og føringer fra Kunnskapsdepartementet, har Forskningsrådet forsterket arbeidet med informasjonssikkerhet. Området med høyest risiko er vurdert å være cybertrusselen fra organiserte kriminelle og statlige eller statlig sponsede aktører. I 2023 har vi blant annet

- revidert risiko og sårbarhetsanalysen (ROS). Forskningsrådet ROS-analyse inkluderer verdivurdering og kartlegging av avhengigheter.
- gjennomført øvelse som simulerte et angrep av løsepengevirus (ransomware) på alle systemer. De viktigste læringspunktene var behovet for reservekapasitet i beredskapsorganiseringen, og behov for krisehåndterings- og støtteverktøy som fungerer når interne systemer er nede.
- opprettholdt kontakt med PST gjennom bilateralt kontaktmøte

Styringssystemet for sikkerhet er forankret i egen policy for sikring, og beskrevet i relevante instruksjoner, veiledninger og håndbøker. Styringssystemet favner hele sikringsområdet, også informasjonssikkerhet. Roller og ansvar er definert og beskrevet i et eget dokument. NOKUTs gjennomgang i 2023 av ROS-analyse, beredskapsplanverk og beredskapsøvelse viser at Forskningsrådet tilfredsstillende opplever kravene til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Forskningsrådet følger NSMs grunnprinsipper sikkerhetsarbeid. Vi gjør årlige målinger av informasjonssikkerhet i samarbeid med eksternt firma. CIS (Center for Internet Security) består av 18 kontroller og gir anbefalinger om tiltak for å beskytte oss mot de mest alvorlige trusler og sårbarheter. Forskningsrådet fokuserte i 2023 på å formalisere arbeidet rundt sårbarhets-håndtering, bevisstgjøring av ansatte og penetrasjonstesting. Riksrevisjonens revisjon i 2023 av tilgangsstyring på kjernesystemene våre hadde ingen merknader.

Vurdering av framtidsutsikter

Vurdering av framtidutsikter

Norge og verden står overfor store og sammensatte utfordringer i en verden preget av større geopolitisk usikkerhet enn tidligere. Klima- og naturkrise, teknologisk utvikling, sikkerhetsutfordringer og økt press på velferdssamfunnet og demokratiet utfordrer oss på ulike måter, men må løses i sammenheng.

Styret mener at norsk forskning og innovasjon, i samspill med det internasjonale forskningssystemet, spiller en nøkkelrolle i den omfattende omstillingen som må til for å møte utfordringene og utnytte de nye mulighetene på en klok og bærekraftig måte. Gjennom den nye strategien for Forskningsrådet vil styret gi retning for arbeidet med å legge til rette for norske forsknings- og innovasjonsmiljøers rolle i denne helt nødvendige omstillingen.

Forskning av høy kvalitet er den viktigste ressursen

Ved å satse langsiktig på grunnleggende forskning av høy kvalitet, legger vi fundamentet for beredskap, velferd og nyskaping i årene som kommer. Styret vil bidra til at Forskningsrådet styrker kunnskapen på alle samfunnsområder ved å legge til rette for at Norge har gode forsknings- og utviklingsmiljøer som kan arbeide langsiktig og samtidig respondere raskt på nye utfordringer, og bidra til at forskningen tas i bruk. Utfordringene og den høye endringstakten krever godt samspill mellom langsiktig grunnleggende forskning og utfordringsdrevet forskning.

Forskning for å redusere samfunnets sårbarhet

Styret mener det er nødvendig å styrke forskningen i hele bredden for å ivareta nasjonal sikkerhet, fra den nasjonale beredskapen til sektormyndighetenes ansvar for klima- og miljørisiko, naturtap og forsyningssikkerhet til cyberrisiko og ekstremisme. Det er nødvendig å etablere nye løsninger som fremmer samarbeid mellom militære og sivile forsknings- og innovasjonsmiljøer, og ivaretar samfunnets behov knyttet til åpenhet og skjerming av forskning.

Nye muligheter for verdiskaping og bærekraftige løsninger

For å sikre velferdssamfunnets bærekraft må vi øke verdiskapingen i offentlig sektor og næringslivet. Den teknologiske utviklingen og samfunnsutfordringene byr også på markedsmuligheter for norsk næringsliv. Derfor er det viktig å legge til rette for omstilling gjennom gode rammebetingelser og ordninger både for næringslivet og offentlig sektor. Digitalisering og utvikling av kunstig intelligens gir nye muligheter for deltagelse, verdiskaping, konkurransevne og velferd. Forskningsrådet vil bidra til mer innsikt i hvordan digitaliseringen påvirker oss, og mulighetene den gir.

Forskningssystemet må understøtte alle samfunnssektorer

Skal vi lykkes med å forstå og håndtere samfunnsutfordringene, må vi legge enda bedre til rette for at aktører innenfor forskning og innovasjon får bidra med kunnskapen og verdiskapingen som kreves, og at forskningen blir tatt i bruk. Forskningsrådet har som en sentral aktør et særlig ansvar for at forskning kommer til nytte, både som rådgiver og som finansieringskilde for forskning.

Regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om forskningssystemet er viktig for å legge til rette for et forskningssystem som understøtter alle samfunnssektorer med høy kompetanse og tilstrekkelig kapasitet. Forskningsrådet vil bidra til en kunnskapsbasert forskningspolitikk og legge til rette for godt samspill, koordinert innsats og utstrakt samarbeid på tvers av fag-, sektor-, aktør- og landegrenser.

Internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid styrker norsk forskning og gir muligheter for næringsutvikling. I en tid preget av proteksjonisme og bilaterale avtaler, er det enda viktigere enn før å satse på internasjonalt forskningssamarbeid. Styret mener det å posisjonere Norge inn mot EUs tiende rammeprogrammet må være en viktig del av dette arbeidet.

Økonomistyring

Forskningsrådets samlede forpliktelser på FoU-budsjettet fram til 2033 beløper seg til 42 milliarder kroner inkludert gjennomstrømningsmidler. Av dette er ca. 14 milliarder kroner forpliktelser som i kontraktene står til utbetaling i 2024. Det er vanlig med forsinkelser i framdrift på prosjektene av forskjellige årsaker, og aggregert blir det forskjøvet betydelige summer årlig. Forskningsrådet beregner en forsinkelsesrate på forpliktelsene basert på historiske data. Estimerte utbetalinger i 2024 er på 11,6 milliarder kroner, som er vel 0,6 milliarder kroner over tildelingene over Statsbudsjettet i 2024. Differansen mellom inntekter og utbetalinger dekkes opp av midler som overføres fra 2023. Estimerte overføringer ut av 2024 er på 2,1 milliarder kroner. Forskningsrådets fullmakt i 2024 til å overføre mellom kap.poster på inntil 500 mill. kroner, sikrer positiv saldo for alle kap.poster ved årets utløp. Framtidige beregninger viser at overføringene ikke reduseres betydelig under dette nivået. Investeringsplanene skal revideres gjennom året som kan medføre endringer. Forskningsrådet skal i 2024 rapportere tertialvis på utviklingen i FoU-regnskapet. Styret oppfatter at dette er i tråd med økonomiinstruksen og vil følge med på utviklingen.

Fra og med 01.01.2025 vil Forskningsrådet bli bruttobudsjettet med tilsagns- og merinntektsfullmakter. Dette vil endre det økonomiske oppsettet og overføringer vil håndteres på en annen måte enn slik det gjøres nå.

Årsregnskap

Årsregnskap

Ledelseskommmentar

Regnskapet omfatter Forskningsrådets virksomhet som består av et FoU-regnskap og et virksomhetsregnskap, samt Kilden og Teknologirådet. Forskningsrådet er også forvalter av Eiendomsfondet – dette regnskapet avlegges separat, jf. retningslinjer for statlige fond. Eiendomsfondet forvaltes etter egne statutter.

Regnskapsstandard

Regnskapet gir et dekkende bilde av Forskningsrådets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet. Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen.

Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), men avviker når det gjelder pensjonsforpliktelser utenom Statens pensjonskasse (SPK), jf. note for regnskapsprinsipper.

Under driftsinntekter og driftskostnader vises i hovedsak kostnader og inntekter til egen drift, drift av programmer/aktiviteter og drift av Kilden og Teknologirådet. I tillegg kommer driftskostnader i FoU-regnskapet.

Organisering

Forskningsrådet startet i 2022 en prosess med nedbemanning grunnet flere års kutt i virksomhetsbudsjettet på totalt 232,8 mill. kroner i perioden 2017-2023. Nedbemanningen ble gjennomført gjennom frivillig avgang og tilbud om sluttpakker, totalt tok 84 ansatte sluttpakke. Kostnadene ifm. sluttpakkene ble utbetalt gjennom våren 2023 med siste utbetaling i juli. Det ble lagt inn som kommentar i regnskapet note 2 at det ble avsatt 65 mill. kroner i regnskapet for 2022. Totale kostnader ifm. sluttpakkene ble 84 mill. kroner.

Overordnet organisering av Forskningsrådet er beholdt gjennom prosessen, men med noen organisatoriske justeringer er gjennomført. Gjennom prosessen har det blitt lagt vekt på å gjennomføre Forskningsrådets samfunnsoppdrag og særskilte føringer fra finansierende departement.

Økonomisk drift

FoU budsjett

Forskningsrådet har i 2023 fått bevilget 11,09 mrd. kroner til FoU-formål mot 12,6 mrd. kroner i 2022. Totalt utgjorde bevilgninger fra departementer 10,7 mrd. kroner, og midler fra øvrige finansieringskilder er på 392 mill. kroner. Reduksjonen mot 2022 er i hovedsak at Forskningsrådet i 2022 fikk en ekstrabevilgning 1,64 mrd. kroner ved nysalderingen.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) la i 2022 fram en rapport som gir nye avklaringer med konsekvenser for gjeldende praksis vedrørende bruk av avsetninger sett opp mot økonomiregelverket og bevilgningsreglementet. DFØs gjennomgang ble varslet i St. Prp nr. 1 (2021) og er utført etter bestilling fra KD. Rapporten stadfester at det ikke er tillatt med negative avsetninger på enkeltposter ved årsslutt. Tidligere praksis, der avsetninger har vært håndtert på mer aggregert nivå, har dermed opphørt og avsetningene håndteres nå på kapittel og post. I 2023 har det derimot vært gjennomført en omdisponering av midler som er inntektsført på KDs post 285.53 til hhv. 285.52 og 285.54 til en samlet sum av 322,2 mill. kroner. Flyttingen var godkjent av

Kunnskapsdepartementet og er i tråd med Forskningsrådets fullmakt i 2023 til å omdisponere midler mellom kapittel og post på inntil 3 mrd. kroner.

Gjennom 2022 gjorde Forskningsrådets interimsstyre flere tiltak for å forbedre likviditeten. Totalt ble det gjennomført reduksjoner i tildelingsrammen for 2022 og 2023, med total provenyeffekt på 1,9 mrd. over flere år. Tiltakenes effekt er langsiktig og har bidratt til å redusere utbetalingene i 2023.

Differansen mellom tilførte midler og utdelte midler utgjør endringen i Forskningsrådets forskningsforpliktelser (overføringer), jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2023 er på 2,88 mrd. kroner, er reduksjon på 440 mill. kroner mot 2022. Totalt er 186 mill. kroner fra diverse finansieringskilder og 2,7 mrd. kroner fra departementsinntekter. Av overført beløp er om lag 200 mill. kroner tilknyttet ekstrabevilgninger fra Revidert nasjonalbudsjett som ikke har kommet til utbetaling. Estimater i tredje kvartalsrapport var på 2,4 mrd. kroner som gir et avvik mot resultat på vel 300 mill. kroner. Av avviket kan 200 mill. kroner relateres til forsinkelser i forskerprosjekter under den åpne arenaen *Fri prosjektstøtte*. Av de 2,8 mrd. kronene som er overført inn til 2024 er samtlige bundet opp til forpliktelser i 2024. Fremtidige estimerte utbetalinger ligger derimot under forpliktelsene grunnet forventet forsinkelse i prosjektenes framdrift. Ved utgangen av 2023 var samtlige finansierende budsjettposter positive, det er en risiko for at en budsjettpost (HOD 780.50) kan bli negativ ved utgangen av 2024.

Totalt er fremtidige forpliktelser knyttet til forskningsaktiviteter og prosjekter på 42 mrd. kroner fra 2024 – 2031 ved tidspunktet for avsluttet regnskap. Inkludert i forpliktelser er søknader fra 2023 som ikke har fått ferdigstilt kontrakt, men er tildelt midler. Inkludert er også en videreføring av grunnbevilgningene til instituttsektoren på uendret nominelt nivå i hele perioden.

Forskningsrådets avtaler om tilskudd er enkeltvedtak og reguleres derfor av forvaltningsrettslige regler. Avtalen gir derfor ikke en binding om flerårige tilskuddsutbetalinger. I avtalens generelle vilkår kapittel 18.1 heter det blant annet at Forskningsrådet kan heve avtalen dersom "*Sentrale forutsetninger for kontraktsforholdet svikter, herunder at Forskningsrådet ikke får de nødvendige midler stilt til rådighet, det skjer endringer i offentlige reguleringer eller det oppstår andre uforutsette omstendigheter av vesentlig betydning for gjennomføringen av prosjektet eller Forskningsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7.*"

Forskningsrådet estimerer at utbetalingene i 2024 vil ligge noe under nivået på forpliktelsene på grunn av forsinkelser og endringer i de underliggende prosjektene.

Virksomhetsbudsjett

Virksomhetskostnadene finansieres ved én bevilgning fra KD, refusjoner fra FoU og andre inntekter. Bevilgningen fra KD var i 2023 på 769,4 mill. kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 25,1 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgningen til virksomhetskostnader justert med 18,6 mill. kroner på grunn av ekstraordinær lønns- og prisjustering og kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, i tillegg styrking av grønn skipsfart – Zero-Emission Shipping, naturvitenskaplig fagfellevurdering, etablering av nasjonalt koordineringssenter for cybersikkerhet og etablering av sekretariat for samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge.

Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 24 mill. kroner. Av det var vel 4,8 mill. kroner inntekter fra samarbeid med EU-kommisjon og andre europeiske aktører. Ved inngangen til 2023 var det overført 37 mill. kroner i administrativ avsetning. Styret vedtok på grunnlag av dette et disponibelt budsjett på 827 mill. kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2023 er på 31 mill. kroner, og blir overført inn i 2024.

Administrativ avsetning er i all hovedsak koblet til lavere kostnader som følge av at søknadsmengden i 2023 er redusert med om lag 25 %, sammenlignet med 2022. Dette er en konsekvens av en styrt utvikling og et politisk ønske økt effektivitet innen forskningsfinansiering. I tillegg har Forskningsrådet gjennom 2023 fått flere nye oppgaver med finansiering som går over flere år, hvorav mange på slutten av året. Forskningsrådet har gjennom 2023 redusert antall ansatte med om lag 20 %.

Pensjonsforpliktelser utenom SPK utgjorde 37,5 mill. kroner pr 31.12.23. Årets endring føres mot egen linje i balansen ved årsslutt, og reduserer ikke virksomhetskapskapitalen. I tillegg dekker Forskningsrådet pensjonsforpliktelser gjennom KLP som dekkes over driften, kostnaden i 2023 var på 8,7 mill. kroner.

Investeringer i anleggsmidler

I 2023 er det gjort investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter for til sammen 39,9 mill. kroner:

- Investeringer og forbedringer i IKT-porteføljen - 0,6 mill. kroner
- Reversering av programvare RPA-AI22 aktivert 2022, kostnadsført i 2023 - minus 4,2 mill. kroner
- Utvikling iFront (nytt sakssystem) og utvikling budsjettplanleggingsverktøy, under utførelse - 39,9 mill. kroner
- Investering i møteromsutstyr og studio - 1,7 mill. kroner
- Ombygging fremleielokaler Drammensveien 288 - 1,3 mill. kroner
- Ombygging fremleielokaler Drammensveien 288 under utførelse - 0,6 mill. kroner.

I budsjettet for 2024 er det satt av 57 mill. kroner til investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter.

12. mars 2024

Styret for Norges forskningsråd

Gunnar Bovim

Birger Vikøren
(nestleder)

Gunnar Hovland

Linda Nøstbakken

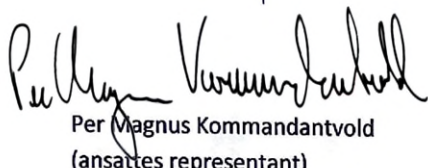
Britt Elin Steinveg

Iselin Marstrand

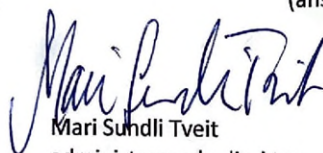
Paula Eerola

Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Note regnskapsprinsipper

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning for nettobudsjetterte virksomheter.

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med gjeldende statlige regnskapsstandarder (SRS).

Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

Anvendte regnskapsprinsipper

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling). Overskudd fra bevilgningsfinansiert aktivitet er presentert som Avregnet bevilgningsfinansiert aktivitet i del C Statens kapital i balansen. Tilskudd fra statlige etater, samt tilskudd fra andre som ikke er benyttet på balansedagen, er presentert som annen kortsiktig gjeld i balanseoppstillingen. Tilsvarende gjelder for gaver og gaveforsterkninger.

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter er kostnadsført i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, er kostnadsført i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Vi har resultatført arbeidsgiverandelen av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon er kostnadsført som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremiemodellen. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

I tillegg har NFR en pensjonsordning som regnskapsføres etter NRS 6.

Leieavtaler

Vi har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på kr 50 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Bruk av egne ansatte til utvikling av programvare er kostnadsført.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. I tillegg er gaveforsterkningsmidler presentert som kortsiktig gjeld. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld. Statens kapital består av virksomhetskapskapital, avregninger og utsatt inntektsføring av bevilgning (nettobudsjetterte).

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Presenteres etter samme prinsipper som de er bokført (periodiseringsprinsippet)

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten inntektsføres i takt med kostnadene, i tråd med reglene om motsatt sammenstilling i SRS 10.

Ubrukte midler og tilskudd som ikke er utbetalt til bevilgningsmottaker, fremgår av Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer i balansen (forskningsforpliktelser).

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den *direkte* metode tilpasset statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsipp

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser. Forskningsrådet har egen tariffavtale og faller ikke under personalforsikringsordningene i den statlige tariffavtalen. Forskningsrådet har derfor unntak for dette prinsippet for gruppeliv/ulykkes- og reiseforsikring for sine ansatte.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres likvider løpende gjennom året i henhold til utbetalingsplan fra overordnet departement og disponerer en egen oppgjørskonto i konsernkontoordningen i Norges Bank. Denne renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt. Bankkonti utenfor konsernkontoordningen er presentert på linjen Andre bankinnskudd i balanseoppstillingen.

Prinsipp for bevilgningsoppstilling

Virksomhetsregnskapet for statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte virksomheter) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer i bestemmelser om økonomistyring i staten. Virksomhetsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsenes punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til bestemmelsenes punkt 3.7.1. Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet innbetalt på sin bankkonto. Beholdninger på virksomhets oppgjørskonto i Norges Bank overføres til nytt år.

Bevilgningsoppstillingen omfatter perioden fra 1. januar til den aktuelle balansedagen.

Bevilgningsoppstillingens del I viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i henhold til tildelingsbrev og hvilke utbetalinger som er registrert i statens konsernkontosystem. Utbetalingene er

knyttet til og avstemt mot tildelingsbrevene og er satt opp etter inndelingen Stortinget har fastsatt for budsjettet og de spesifikasjonene som er angitt i tildelingsbrevene.

Bevilgningsoppstillingens del II omfatter det som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser saldo og likvidbevegelser på virksomhetens oppgjørskonto og øvrige konti i Norges Bank. Beholdningene rapportert i likvidrapporten er avstemt mot statens konsernkontosystem og øvrige beholdninger i Norges Bank.

Bevilgningsoppstillingens del III viser alle finansielle eiendeler som virksomheten er ført opp med i statens kapitalregnskap. Beholdningene i statens kapitalregnskap er basert på at transaksjonene er ført med verdien på betalingstidspunktet. Verdien på balansedagen er satt til historisk kostpris på transaksjonstidspunktet.

Bevilgningsrapportering for Norges forskningsråd - tildeling i henhold til tildelingsbrev:

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
DEL I			
Arbeids- og inkluderingsdepartementet			
AID - Kap. 601.50	Utredningsvirksomhet, forskning mm	Norges forskningsråd	195 115
<i>Sum bevilgning fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>			195 115
Barne- og familiedepartementet			
BFD - Kap. 800.50	Barne- og familiedepartementet	Norges forskningsråd	43 006
<i>Sum bevilgning fra Barne- og familiedepartementet</i>			43 006
Forsvarsdepartementet			
FD Kap. 1700.52	Forsvarsdepartementet	Overføringer til statlige forvaltningsorganer	16 000
FD Kap.1700.73	Forsvarsdepartementet	Forskning og utvikling, kan overføres	6 200
<i>Sum bevilgning fra Forsvarsdepartementet</i>			22 200
Finansdepartementet			
FIN Kap.1600.21	Finansdepartementet	Spesielle driftsutgifter	24 200
FIN Kap.1600.70	Finansdepartementet	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	14 605
<i>Sum bevilgning fra Finansdepartementet</i>			38 805
Helse- og omsorgsdepartementet			
HOD Kap. 780.50	Forskning	Norges forskningsråd	389 353
<i>Sum bevilgning fra Helse- og omsorgsdepartementet</i>			389 353
Justis- og beredskapsdepartementet			
JD Kap.400.23	Justis- og beredskapsdepartementet	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting,	1 200
JD Kap.400.50	Justis- og beredskapsdepartementet	Norges forskningsråd	62 743
<i>Sum bevilgning fra Justis- og beredskapsdepartementet</i>			63 943

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
Kunnskapsdepartementet			
KD Kap. 201.21	Analyse og kunnskapsgrunnlag	Spesielle driftsutgifter	226 740
KD Kap. 226.21	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Spesielle driftsutgifter	300
KD Kap. 226.71	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Tilskudd til vitensentre	96 366
KD Kap. 285.52	Norges forskningsråd	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 795 114
KD Kap. 285.53	Norges forskningsråd	Sektoroverskridende og strategiske satsinger	1 954 524
KD Kap. 285.54	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	804 432
KD Kap. 285.55	Norges forskningsråd	Virksomhetskostnader	769 356
KD Kap. 287.57	Forskningsinstitutter og andre tiltak	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	240 057
KD Kap. 288.21	Internasjonale samarbeidstiltak	Spesielle driftsutgifter	38 814
<i>Sum bevilgning fra Kunnskapsdepartementet</i>			5 925 703
Klima- og miljødepartementet			
KLD Kap. 1410.50	Kunnskap om klima og miljø	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	232 407
KLD Kap. 1410.51	Kunnskap om klima og miljø	Forskningsprogrammer	400 585
KLD Kap. 1410.53	Kunnskap om klima og miljø	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	7 693
<i>Sum bevilgning fra Klima- og miljødepartementet</i>			640 685
Kommunal- og distriktsdepartementet			
KDD Kap. 500.50	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskningsprogrammer	48 931
KDD Kap. 541.22	IT- og ekopolitikk	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekopolitikken	1 000
KDD Kap. 541.50	IT- og ekopolitikk	Forskningsprogrammer	133 085
KDD Kap. 553.74	Omstillingsdyktige regioner	Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	25 392
<i>Sum bevilgning fra Kommunal- og distriktsdepartementet</i>			208 408
Kulturdepartementet			
KUD - Kap. 325.52	Allmenne kulturformål	Norges forskningsråd	15 530
KUD - Kap. 335.73	Medieformål	Medieforskning	9 086
KUD - Kap. 328.78	Medieformål	Andre museums- og kulturverntiltak	5 260
KUD - Kulturdepartementet	KUD - Kulturdepartementet	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	1 654
<i>Sum bevilgning fra Kulturdepartementet</i>			31 530

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
Landbruks- og matdepartementet			
LMD - Kap.1137.50	Forskning og innovasjon	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	200 090
LMD - Kap. 1137.51	Forskning og innovasjon	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	203 087
LMD - Kap. 1150.77	Til gjennomføring av jordbruksavtalen mm	Utviklingstiltak	-
<i>Sum bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet</i>			403 177
Nærings- og fiskeridepartementet			
NFD - Kap. 900.21	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	1 200
NFD - Kap. 920.50	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	1 591 942
NFD - Kap. 920.51	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	603 521
NFD - Kap. 928.21	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	15 000
<i>Sum bevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet</i>			2 211 663
Olje- og energidepartementet			
OED Kap.1850.50	Klima, industri og teknologi	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	919 474
<i>Sum bevilgning fra Olje- og energidepartementet</i>			919 474
Samferdselsdepartementet			
SD Kap. 1301.50	Forskning og utvikling mv	Samferdselsforskning	110 373
<i>Sum bevilgning fra Samferdselsdepartementet</i>			110 373
Utenriksdepartementet			
UD Kap. 118.50	Utenrikspolitiske satsinger	Norges forskningsråd - utenriksområdet	49 600
UD Kap. 161.50	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Norges forskningsråd - utenriksområdet	192 855
UD Kap. 161.71	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Forskning	20 200
UD - Utenriksdept.	UD - Utenriksdept.	Ikke angitt kapittel post	2 000
<i>Sum bevilgning fra Utenriksdepartementet</i>			264 655
Sum samlet tildeling			11 468 090

DEL II**Beholdninger rapportert i likvidrapporten for Norges forskningsråd****Note****Regnskap
31.12.2023**

<i>0677.50.0021 Drift</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2022		5 779 909
Endring i perioden		- 504 257
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.12.2023</i>		<i>5 275 651</i>
<i>0677.60.00084 Gaveforsterkning</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2022		43 468
Endring i perioden		- 33 501
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.12.2023</i>		<i>9 967</i>

DEL III**Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)**

Konto	Tekst	Note	31.12.2023	31.12.2022	Endring
810209	0677.60.00084 Gaveforsterkning	16	9 967	43 468	- 33 501
820201	0677.50.0021 Drift	16	5 275 651	5 779 909	- 504 257

Årsregnskap for Forskningsrådet med noter

Resultatregnskap	Note	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	857 458	807 713
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	23 953	25 209
Salgs- og leieinntekter	1	41	90
Andre driftsinntekter	1	751	1
Sum driftsinntekter		882 203	833 013
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	559 512	500 223
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	48 886	51 441
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	657	6 690
Andre driftskostnader	3	272 333	276 165
Sum driftskostnader		881 388	834 519
Driftsresultat		816	-1 506
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	412	67
Finanskostnader	6	-306	-174
Sum finansinntekter og finanskostnader		106	-107
Resultat av periodens aktiviteter		922	-1 614
Endring pensjonsforpliktelser	19	-922	1 614
Avregninger og disponeringer			
Sum avregninger og disponeringer		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Sum Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Tilskudd til andre	10	11 464 019	11 643 172
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10	-11 464 019	-11 643 172
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

EIENDELER	Note	31.12.2023	31.12.2022
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	4	47 988	88 975
Immaterielle eiendeler under utførelse	4	75 409	35 472
Sum immaterielle eiendeler		123 397	124 447
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	30 377	38 955
Sum varige driftsmidler		30 377	38 955
III Finansielle anleggsmidler			
Sum finansielle anleggsmidler		0	0
Sum anleggsmidler		153 774	163 403
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	13	159 940	163 605
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	17	112	0
Ansatte - lønnslån	14	34	112
Andre fordringer	14	33 925	49 481
Sum fordringer		194 011	213 198
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd på konsernkonto i Norges Bank	16	5 275 651	5 779 909
Bankinnskudd for gaver og gaveforsterkninger	16	9 967	43 468
Andre bankinnskudd	16	16 908	20 062
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		5 302 526	5 843 439
Sum omløpsmidler		5 496 537	6 056 637
Sum eiendeler drift		5 650 312	6 220 039
IV Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			
Sum fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer		0	0
Sum eiendeler		5 650 312	6 220 039

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapi tal			
Sum virksomhetskapi tal		0	0
II Avregninger			
Sum avregninger		0	0
III Utsatt inntekstføring av bevilgning (netto budsjetterte)			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	4,5	153 774	163 403
Ikke inntekstført bevilgning	15	31 044	37 660
Sum utsatt inntekstføring av bevilgning		184 818	201 062
Sum statens kapital		184 818	201 062
Pensjonsforpliktelse r	19	-37 174	-38 097
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelse r			
Pensjonsforpliktelse r	19	37 493	38 416
Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r		37 493	38 416
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		31 888	128 041
Skyldig skattetrekk		18 440	21 339
Skyldige offentlige avgifter		21 918	23 859
Avsatte feriepenge r		39 397	42 524
Mottatt forskuddsbetaling	17	0	300
Annen kortsiktig gjeld	18	63 641	53 659
Sum kortsiktig gjeld		175 284	269 723
Sum gjeld		212 777	308 138
Sum statens kapital og gjeld - drift		360 421	471 104
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Forskningsmidle r under behandling	11, 11A	2 884 083	3 324 381
Forskningsmidle r til utbetaling (leverandørgjeld)	8	2 405 806	2 424 555
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		5 289 889	5 748 936
Sum statens kapital og gjeld		5 650 312	6 220 039

Kontantstrømoppstilling for nettobudsjetterte virksomheter (direkte modell)	31.12.2023	31.12.2022
Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning fra fagdepartementet	850 842	813 310
innbetalinger av tilskudd og overføringer	23 953	25 209
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	793	91
Sum innbetalinger	875 587	838 610
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	559 512	500 223
utbetalinger for kjøp av varer og tjenester	358 652	223 223
Sum utbetalinger	918 164	723 446
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	-42 577	115 164
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
utbetalinger ved kjøp av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-39 289	-82 914
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-39 289	-82 914
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	0	0
Kontantstrømmer knyttet til overføringer		
innbetalinger fra fagdepartementet til tilskudd til andre (+)	5 156 347	6 626 632
innbetalinger fra andre departement til tilskudd til andre (+)	5 542 213	5 576 243
innbetalinger fra andre til tilskudd til andre (+)	392 070	352 847
utbetalinger og overføringer til andre statlige regnskaper (-)	(4 922 167)	-6 695 477
utbetalinger og overføringer til andre virksomheter (-)	(6 627 510)	-5 120 731
Netto kontantstrøm knyttet til overføringer	-459 047	739 514
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter (+/-)	0	0
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter (+/-)	(540 913)	771 764
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	5 843 439	5 071 677
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	5 302 526	5 843 441

NOTE A SEGMENTNOTE	Note	FoU	Adm	31.12.2023
Inntekt fra bevilgninger	1	66 657	781 171	847 829
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler	1	0	-39 914	-39 914
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	49 086	49 543
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	10	23 944	23 953
Salgs- og leieinntekter	1	0	41	41
Andre driftsinntekter	1	0	751	751
Driftsinntekter		67 124	815 080	882 203
Lønn og andre driftskostnader	2,3	43 950	790 848	834 798
Avskrivninger	4,5	541	49 086	49 627
Administrasjonsdel av departementsinntekter		22 633	-25 671	-3 037
Driftskostnader	2,3,4,5	67 123	814 264	881 388
Driftsresultat			816	816
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	106	106
Resultat av periodens aktiviteter		0	922	922
Endring pensjonsforpliktelse	19		922	922
Tilskuddsforvaltning	10	11 464 019	0	11 464 019
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 464 019	0	-11 464 019
Tilskuddsforvaltning		0	0	0
Avregninger				
Sum avregninger		0	0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		0	0	0
NOTE A SEGMENTNOTE	Note	FoU	Adm	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger	1	50 584	781 912	832 496
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler	1	0	-76 224	-76 224
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	50 984	51 441
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	1 235	23 974	25 209
Salgs- og leieinntekter	1	0	90	90
Andre driftsinntekter	1	0	1	1
Driftsinntekter		52 276	780 737	833 013
Lønn og andre driftskostnader	2,3	34 657	744 967	779 624
Avskrivninger	4,5	457	57 674	58 131
Administrasjonsdel av departementsinntekter		17 162	-20 397	-3 235
Driftskostnader	2,3,4,5	52 276	782 244	834 520
Driftsresultat		0	-1 507	-1 507
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	-107	-107
Resultat av periodens aktiviteter		0	-1 614	-1 614
Endring pensjonsforpliktelse	19	0	1 614	1 614
Tilskuddsforvaltning	10	11 643 172	0	11 643 172
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 643 172	0	-11 643 172
Tilskuddsforvaltning		0	0	0
Avregninger				
Sum avregninger		0	0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		0	0	0

Note 1 Driftsinntekter	Regnskap 31.12.2023	Regnskap 31.12.2022
Bevilgninger til drift fra Kunnskapsdepartementet		
Kunnskapsdepartementet	818 335	816 751
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-39 914	-76 224
+ utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger (+)	49 543	51 460
Sum inntekt fra bevilgninger til drift fra Kunnskapsdepartementet	827 964	791 987
Bevilgninger til drift fra andre departement		
Nærings- og fiskeridepartementet	20 931	12 210
Olje- og energidepartementet	506	1 125
Landbruks- og matdepartementet	200	7
Klima- og miljødepartementet	411	1 615
Utenriksdepartementet	3 737	0
Helse- og omsorgsdepartementet	1 440	423
Samferdselsdepartementet	0	16
Finansdepartementet	26	0
Justis- og beredskapsdepartementet	1 374	350
Forsvarsdepartementet	868	181
Sum bevilgninger til drift fra andre departement	29 493	15 927
Sum inntekt fra bevilgninger til drift	857 457	807 913
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	12 339	14 100
Tilskudd fra internasjonale organisasjoner	7 279	7 899
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 779	1 345
Tilskudd fra næringsliv og private	2 557	1 865
Sum tilskudd og overføringer	23 953	25 209
Inntekter fra oppdrag		
Sum inntekter fra oppdrag	0	0
Salgs- og leieinntekter		
Salgs- og leieinntekter	0	1
Andre inntekter	41	89
Sum salgs- og leieinntekter	41	90
Andre driftsinntekter		
Annen driftsrelatert inntekt	751	1
Sum andre driftsinntekter	751	1
Sum driftsinntekter	882 203	833 213

Note 2 Lønnskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	401 091	401 924
Feriepenger	44 582	44 073
Arbeidsgiveravgift	68 841	59 699
Pensjonskostnader*	52 940	1 085
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-10 737	-10 784
Andre ytelser	2 795	4 225
Sum lønnskostnader	559 512	500 223

Antall utførte årsverk** **358,4** **448,3**

**Inkluderer utførte årsverk Randsoner

På bakgrunn av betydelig kutt i virksomhetsbevilgningen har Forskningsrådet fra og med oktober 2022 satt i gang en stor omstillingsprosess som omfatter både nedbemanning og omlegging av viktige deler av virksomheten. Nedbemanningen ble gjennomført gjennom frivillig avgang og tilbud om sluttpakker, totalt tok 84 ansatte sluttpakker. Kostnadene ifm. sluttpakkene ble utbetalt gjennom våren 2023 med siste utbetaling i juli. Det ble lagt inn som kommentar i regnskapet note 2 at det ble avsatt 65 mill. kroner i regnskapet for 2022. Totale kostnader ifm. sluttpakkene ble 84 mill. kroner. Sluttpakkene er kostnadsført i regnskapet på tidspunkt for utbetaling i 2023, jf. SRS 25.

Lønnskostnadene i 2022 var unormalt lave pga svingninger i pensjonskostnaden.

*Premiesatsen for arbeidsgiverandelen ble estimert til 11,9% i 2023. Pensjonspremien bokføres som faktisk premie, jamfør SRS 25 og i tråd med rundskriv R-118. For regnskapsåret 2022 ble premiesats for arbeidsgiverandelen estimert til 11,7%. Den lave pensjonskostnaden i 2022 skyldtes en refusjon av tidligere for høy innbetalt pensjonspremie i 2020 og 2021.

Lønn og godtgjørelser til ledende personer oppgis i kroner i samsvar med faktiske utbetalinger for regnskapsåret 2023.

Lønn og godtgjørelser til ledende personer	Lønn	Andre godtgjørelser
Styreleder	355 600	5 501
Administrerende direktør (lønn, diett og trekkpliktige naturalytelser). Styret	2 242 741	9 875 5 465

Administrerende direktør er medlem i den kollektive pensjonsordningen i SPK.

Note 3 Andre driftskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Husleie ²⁾	48 703	57 956
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	9 057	9 959
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	30 971	32 805
Leie av maskiner, inventar og lignende	37 247	19 487
Mindre utstyrsanskaffelser	2 170	4 130
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.v.	8 861	1 970
Kjøp av konsulenttjenester	58 654	68 314
Kjøp av andre fremmede tjenester	56 616	62 963
Reiser og diett	10 484	11 272
Tap og lignende	3 724	0
Øvrige driftskostnader	5 846	7 308
Sum andre driftskostnader	272 333	276 165

- 1) Norges Forskningsråd leier ut lokaler til flerbrukshus i Drammensveien 288, og har forpliktelser for husleie og faste driftskostnader for om lag 16 210m². Deler av 4. og 5. etasje i bygget er fra 2022 / 2023 fremleid, avtalen varer til Forskningsrådets husleieavtale med KLP utløper i 2029.

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

	Type eiendel	
	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Sum
Varighet over 5 år	58 173	58 173
Kostnadsført leiebetaling for perioden	58 173	58 173

Note 4 Immaterielle eiendeler	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	SUM
Anskaffelseskost 31.12.2022	297 686	35 472	333 158
+ tilgang pr. 31.12.2023 (+)	-3 601	39 937	36 336
Anskaffelseskost 31.12.2023	294 085	75 409	369 494
- nedskrivninger pr. 31.12.2023 (-)	-657	0	-657
- akkumulerte avskrivninger 31.12.2022 (-)	-208 710	0	-208 710
- ordinære avskrivninger pr. 31.12.2023 (-)	-36 729	0	-36 729
Balansført verdi 31.12.2023	47 988	75 409	123 397

Avskrivningssatser (levetider) 5 år / lineært Ingen

Tilleggsopplysninger når det er avhendet immaterielle eiendeler:

Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0
------------------------------------	----------	----------	----------

Tilgang i 2023:

Aktivisering av immaterielle eiendeler gjelder investeringer og forbedringer i IKT-porteføljen - 0,6 mill kr, reversering av programvare RPA-AI22 aktivert I 2022, kostnadsført I 2023 4,2 mill kr, samt utvikling iFront (nytt sakssystem) og utvikling budsjettplanleggingsverktøy, programvare under utførelse – til sammen 39,9 mill kr. Sum lfront inkluderer kostnadsføring av lisenser tidligere inkludert i programvare under utførelse på 3,8 mill kr.

Avskrivninger 2023:

Se tabell, samt anleggsmiddel ESAK20 - avskrevet med 0,8 mill avskrivninger for tidligere år (samt avskrivninger 0,3 mill for 2023).

Avhendelse i 2023:

Ingen avhendelse I 2023

Nedskrivning i 2023:

Programvare nedskrevet med 0,7 mill kr. Nedskrivning er gjort på grunnlag av avdelingens vurdering av anleggsmidlene`s status ved årsslutt.

Note 5 Varige driftsmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Driftsløsøre, inventar, under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 31.12.2022	418 342	0	418 342
Tilgang i 2023	2 953	0	2 953
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2023	0	625	625
Anskaffelseskost 31.12.2023	421 294	625	421 919
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2022	-379 386	0	-379 386
Ordinære avskrivninger i 2023	-12 156	0	-12 156
Balansført verdi 31.12.2023	29 752	625	30 377

Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år / lineært	Ingen
--------------------------------	-------------------	-------

Tilleggsopplysninger når det er avhendet anleggsmidler:

Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0
------------------------------------	----------	----------	----------

Tilgang i 2023:

Aktivisering av driftsløsøre/inventar gjelder kjøp av investering I møteromsutstyr og studio - 1,7 mill kr, ombygging av fremleielokaler på 1,3 mill kr, samt ombygging fremleielokaler under utførelse 0,6 mill kr.

Avhendelse i 2023:

Det er avhendet / solgt inventar / møbler for 0,157 mill kr I 2023, som er del av aktivert gruppe møbler I 2014.

Nedskrivning i 2023:

Ingen nedskrivning I 2023

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Finansinntekter		
Renteinntekter	247	84
Valutagevinst (agio)	166	-18
Sum finansinntekter	412	67
Finanskostnader		
Rentekostnader	-76	-38
Valutatap (disagio)	-28	-6
Gebyrer - bank	-202	-130
Sum finanskostnader	-306	-174

Note 8 Forskningsmidler til utbetaling	31.12.2023	31.12.2022	Endring
Virkemiddel			
Program	1 216 768	1 127 005	89 763
Frittstående prosjekt	497 944	457 465	40 479
Infrastruktur tiltak	492 938	568 993	-76 055
Diverse FoU	7 679	16 704	-9 025
Nettverkstiltak	149 838	222 661	-72 823
Forvaltning	40 639	31 726	8 913
Sum	2 405 807	2 424 554	-18 747

Note 8 viser leverandørgjeld knyttet til tilskuddsforvaltningen pr 31.12.

Note 10 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten										
<i>Beløp i millioner kroner</i>										
1. Tilskudd pr virkemiddel og sektor	Kommuner	Fylkeskommuner	Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Statsforvaltningen	Utlandet	Sum 2023	Sum 2022
Program	80	18	3 021	2	1	53	2 365	5	5 544	6 067
Frittstående prosjekt	20	9	358	2	0	13	1 199	0	1 602	1 525
Infrastruktur tiltak	14	0	2 380	0	0	15	1 005	57	3 472	3 175
Diverse FoU	0	0	100	0	0	2	1	0	103	106
Nettverkstiltak	0	2	227	10	0	4	251	62	555	588
Forvaltning	0	0	81	0	0	5	101	0	188	181
Felleskostnader	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Disp.fond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum sektor	115	29	6 167	14	1	92	4 922	124	11 464	11 643

Note 10 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Beløp i millioner kroner

2. Tilskudd pr styrende organ og virkemiddel	Pro- gram	Frittstående prosjekt	Infrastruktur- tiltak	Diverse FoU	Nett- verks- tiltak	Forvalt- ning	Felles- kostnad- er	Disp. fond	Sum 2023	Sum 2022
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	389	0	0	0	0	0	0	389	389
Naturvitenskap og teknologi	18	383	3	96	0	0	0	0	500	455
Livsvitenskap	0	487	0	0	10	0	0	0	497	510
Muliggjørende teknologier	917	0	127	0	0	0	0	0	1 044	931
Industri og tjenestestøttinger	901	90	0	0	210	0	0	0	1 200	1 281
Landbasert mat, miljø og bioressurser	391	0	0	0	12	0	0	0	403	404
Petroleum	294	0	35	0	0	0	0	0	330	410
Hav	566	0	0	0	0	0	0	0	566	644
Energi, transport og lavutslipp	663	0	267	0	0	0	0	0	930	923
Klima- og polarforskning	216	73	0	0	17	0	0	0	306	305
Global utvikling	312	0	0	0	0	0	0	0	312	341
Helse	475	0	67	0	22	0	0	0	564	632
Demokrati, styring og fornyelse	175	0	6	0	0	0	0	0	181	231
Utdanning og kompetanse	276	0	26	0	0	0	0	0	301	308
Velferd, kultur og samfunn	305	0	0	0	0	0	0	0	305	298
Styret	24	166	2 724	0	282	0	0	0	3 196	3 372
Bevilgningsutvalg	0	3	0	0	2	0	0	0	5	18
AdmDir	0	13	216	6	0	188	0	0	423	182
Samisk forskning	13	0	0	0	0	0	0	0	13	10
Sum virkemiddel	5 544	1 602	3 472	103	555	188	0	0	11 464	11 643

Tilskuddsforvaltning er utbetaling av forskningsmidler til eksterne prosjektansvarlige. I 2023 er det utbetalt 11,5 mrd. kroner. Tilskudd vises i tabell 1 sortert på mottagers institusjonelle sektor, og virkemiddel. I tabell 2 vises tilskudd sortert på virkemiddel og divisjon.

Program er en målrettet og tidsbegrenset forskningsinnsats for å framskaffe ny kunnskap på et avgrenset felt, og omfatter store programmer, brukerstyrte programmer, grunnforskningsprogrammer og handlingsrettede programmer.

Frittstående prosjekter er bevilgninger til forskningsprosjekter som ikke er tilknyttet programmer eller infrastrukturtiltak, og omfatter stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekter og andre frittstående prosjekter.

Infrastrukturtiltak omfatter grunnbevilgninger til institutter, strategiske universitets- og instituttprogrammer, utstyr og instrumenter og andre infrastrukturtiltak, samt sentre for fremragende forskning.

Diverse FoU-kostnader består av kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner, informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utredning og evaluering samt stimuleringstiltak og nettverksbygging.

Nettverkstiltak er strategiske tiltak for å koble aktører i innovasjonssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplasser, samt internasjonale kontingenter og støtte til nettverksbygging bl.a innenfor EUs forskningssamarbeid.

Forvaltning dekker særskilte forvaltningsoppdrag finansiert av departementene for å administrere tilskuddsordninger eller gjøre spesielle oppgaver som kommer i tillegg til Forskningsrådets ordinære virksomhet

Felleskostnader omfatter kostnader knyttet til Forskningsrådets administrasjon, faglige sekretariater o.l.

Note 11 Forskningsmidler under behandling¹⁾

Beløp i millioner kroner

Styrende organ/virkemidler	Program	Frittstående prosjekt	Infrastrukturtiltak	Div. FoU	Nettverks-tiltak	Forvaltning	Felleskostnader	Disp.fond	2023	2022	Endring
AdmDir	0	0	0	0	0	134	2	0	135	153	-18
Bevilgningsutvalg	0	5	0	0	-1	0	0	0	4	-7	11
Demokrati, styring og fornyelse	113	9	31	0	0	0	0	0	153	173	-20
Energi, transport og lavutslipp	261	0	92	0	0	0	0	0	353	371	-18
Global utvikling	416	0	0	0	0	0	0	0	416	455	-39
Hav	40	0	0	0	0	0	0	0	40	44	-4
Helse	29	0	2	0	-20	0	0	0	10	51	-41
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	-256	0	0	0	0	0	0	-256	-194	-62
Industri og tjenestestøtninger	194	-7	0	0	161	0	0	0	348	486	-139
Klima- og polarforskning	34	-2	0	0	11	0	0	0	43	26	17
Landbasert mat, miljø og bioressurser	143	0	0	0	27	0	0	0	170	187	-17
Livsvitenskap	0	-171	0	0	8	0	0	0	-163	-143	-19
Muliggjørende teknologier	-82	0	0	0	0	0	0	0	-82	-230	149
Naturvitenskap og teknologi	0	-128	47	0	0	0	0	0	-81	-61	-20
Petroleum	-16	0	20	0	0	0	0	0	4	48	-44
Samisk forskning	4	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0
Styret	-5	659	692	70	51	0	15	0	1 482	1 600	-118
Utdanning og kompetanse	116	0	17	0	0	0	0	0	133	179	-46
Velferd, kultur og samfunn	171	0	0	0	0	0	0	0	171	183	-12
Sum	1 419	109	900	71	235	134	16	0	2 884	3 324	-440

1) Fordeling på kapittel og post vises i note 11A

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger, og midler som skal behandles tilsvarende, fremstår i balansen som forskningsforpliktelser under kortsiktig gjeld.

Forskningsforpliktelsene fordeler seg som ovenfor pr virkemiddel og styrende organ.

Forskningsmidler under behandling (overføringer) reduseres med 440 mill. kroner fra 2022 til 2023 i tråd med Forskningsrådets estimater. Noen porteføljestyre og virkemidler har negative overføringer grunnet tidligere tildelinger. Dette gjelder særskilt porteføljene med midler under "Frittstående prosjekter" fordelt på tre fagporteføljer under Banebrytende forskning (Humaniora og samfunnsvitenskap, Naturvitenskap og teknologi og Livsvitenskap), som må ses i sammenheng med positive forpliktelser under styret. Budsjettpostene som finansierer porteføljene, har ikke overforbruk samlet. Inndelingen på virkemidler og porteføljestyre er kun Forskningsrådets interne fordeling av midler, viser til note 11 som viser at samtlige bevilgende budsjettposter har positive overføringer. Det samme gjelder for porteføljen under Muliggjørende teknologier.

Porteføljen administrert av Forskningsrådets styre har overføringer blant annet på grunn av motpost mot fagporteføljene under Fri prosjektstøtte (659), og overføringer øremerket forskningsinfrastruktur (231), Sentre for fremragende forskning (127) og Sentre for forskningsdrevet innovasjon (202). Dette er i hovedsak kun periodisering.

Det er i 2023 flyttet 300 mill. kroner fra aktiviteter under styret til porteføljestyret for Muliggjørende teknologier som har justert opp overføringene under det porteføljestyret. Midlene var udisponert bevilgning fra nysalderingen i 2022 og er godkjent av Kunnskapsdepartementet.

Øvrige overføringer reduseres i tråd med estimater.

Note 11A Forskningsmidler under behandling spesifisert på kapittel og post

Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
AID - Kap. 601.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
AID - Kap. 601.50	Norges forskningsråd	63 162	123 210	-60 048
AID - Kap. 671.50	Integreringsforskning	0	10 151	-10 151
Sum Arbeids- og inkluderingsdepartementet		63 162	133 361	-70 199
BFD - Kap. 800.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
BFD - Kap. 800.50	Norges forskningsråd	16 872	0	16 872
BFD - Kap. 842.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
BFD - Kap. 846.50	Norges forskningsråd	0	7 726	-7 726
BFD - Kap. 854.50	Forskning og utvikling	0	9 919	-9 919
Sum Barne- og familiedepartementet		16 872	17 645	-773
FIN - Kap. 1600.21	Spesielle driftsutgifter Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	35 966	30 236	5 730
FIN - Kap. 1600.70		29 691	27 596	2 095
Sum Finansdepartementet		65 657	57 832	7 825
FD - Kap. 1700.52	Norges forskningsråd	30 467	15 689	14 778
FD - Kap. 1700.73	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	9 255	4 116	5 139
FD - Kap. 1719.01	Norges forskningsråd	0	0	0
FD - Kap. 1760.45	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Forsvarsdepartementet		39 722	19 805	19 917
HOD - Kap. 732.21	Spesielle driftsutgifter	0	165	-165
HOD - Kap. 780.50	Norges forskningsråd	95 453	109 261	-13 808
Sum Helse- og omsorgsdepartementet		95 453	109 426	-13 973
JD - Kap. 400.23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting	1 208	9 636	-8 428
JD - Kap. 400.50	Norges forskningsråd	45 654	35 919	9 735
Sum Justis- og beredskapsdepartementet		46 862	45 555	1 307

Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
KLD - Kap. 1410.50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	231	102	129
KLD - Kap. 1410.51	Forskningsprogrammer Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	122 615	134 039	-11 424
KLD - Kap. 1410.53		182	0	182
KLD - Klima og miljøverndept.	Norges forskningsråd	250	250	0
Sum Klima- og miljødepartementet		123 278	134 391	-11 113
KDD - Kap. 500.50	Forskningsprogrammer Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekopolitikken	19 957	25 744	-5 787
KDD - Kap. 541.22		2 637	2 500	137
KDD - Kap. 541.50	Forskningsprogrammer Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	3 734	-38 291	42 025
KDD - Kap. 553.74		38 498	67 611	-29 113
Sum Kommunal- og distriktsdepartementet		64 826	57 564	7 262
KUD - Kap. 325.52	Norges forskningsråd	13 471	13 613	-142
KUD - Kap. 325.71	Norges forskningsråd	0	0	0
KUD - Kap. 328.78	Andre museums- og kulturverntiltak	5 377	1 600	3 777
KUD - Kap. 335.73	Medietiltak	10 073	13 475	-3 402
KUD - Kulturdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
KUD - Kulturdepartementet	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	89	89	0
Sum Kulturdepartementet		29 010	28 777	233
KD - Kap. 201.21	Spesielle driftsutgifter	121 737	139 186	-17 449
KD - Kap. 226.21	Særskilde driftsutgifter Tilskott til forskning på tiltak for å auke gjennomføringa i vidaregåande opplæring	300	0	300
KD - Kap. 226.60	Forskning på effektane av auka lærartettleik	0	0	0
KD - Kap. 226.63		0	267	-267
KD - Kap. 226.71	Tilskudd til vitensentre	0	0	0
KD - Kap. 231.21	Særskilde driftsutgifter	0	0	0
KD - Kap. 231.51	Forskning	0	0	0
KD - Kap. 258.21	Særskilde driftsutgifter	0	520	-520
KD - Kap. 275.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
KD - Kap. 281.50	Tilskott til Noregs forskningsråd	0	0	0
KD - Kap. 285.52	Langsiktig, grunnleggende forskning	383 991	636 298	-252 307
KD - Kap. 285.53	Sektoroverskridende og strategiske satsinger	429 999	381 012	48 987
KD - Kap. 285.54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	242 428	137 543	104 885
KD - Kap. 285.55	Virksomhetskostnader	0	0	0
KD - Kap. 287.21	Særskilde driftsutgifter Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	930	930	0
KD - Kap. 287.57	Regionale forskningsfond, tilskott til forskning	0	598	-598
KD - Kap. 287.60		0	364	-364
KD - Kap. 288.21	Spesielle driftsutgifter	74 715	87 906	-13 191
KD - Kap. 291.50	Norges forskningsråd	0	0	0
KD - Kunnskapsdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
KD - Uspesifiserte inntekter	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Kunnskapsdepartementet		1 254 100	1 384 624	-130 524

Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
LMD - Kap. 1137.50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	52 988	52 138	850
LMD - Kap. 1137.51	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	0	0	0
LMD - Kap. 1150.77	Utviklingstiltak	0	45 698	-45 698
LMD - Landbruks- og matdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Landbruks- og matdepartementet		52 988	97 836	-44 848
NFD - Kap. 900.21	Spesielle driftsutgifter	200	0	200
NFD - Kap. 920.50	Tilskudd til forskning	169 765	332 163	-162 398
NFD - Kap. 920.51	Tilskudd til forskning	11 318	32 680	-21 362
NFD Kap. 928.21	Nærings- og fiskeridepartementet	6 232	0	6 232
NFD Nærings- og fiskeridept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Nærings og Fiskeridepartementet		187 515	364 843	-177 328
OED - Kap. 1800.50	Norges forskningsråd	0	0	0
OED - Kap. 1830.50	Norges forskningsråd	4 192	261 175	-256 983
OED - Kap. 1830.51	Infrastruktur og markedsutvikling for hydrogen	0	81 151	-81 151
OED - Kap. 1840.50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	0	1 620	-1 620
OED - Kap. 1850.50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	274 203	0	274 203
OED - Olje- og energidept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Olje- og energidepartementet		278 395	343 946	-65 551
SD - Kap. 1301.50	Samferdselsforskning	15 202	18 212	-3 010
Sum Samferdselsdepartementet		15 202	18 212	-3 010
UD - Kap. 100.71	Hjelp til norske borgere i utlandet	0	0	0
UD Kap.118.50	Norges Forskningsråd - utenriksområdet	49 600	0	49 600
UD - Kap. 118.70	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomikkerhet	47 358	85 992	-38 634
UD - Kap. 118.74	Forskning, dialog og menneskerettigheter	22 670	41 165	-18 495
UD - Kap. 150.70	Nødhjelp og humanitær bistand	2 181	11 124	-8 943
UD - Kap. 159.71	Europa og Sentral-Asia	4 680	8 497	-3 817
UD - Kap. 159.75	Regionsbevilgninger	0	732	-732
UD - Kap. 160.70	Afrika	58 939	91 290	-32 351
UD - Kap. 161.50	Helse	144 395	0	144 395
UD - Kap. 161.71	Helse	27 539	114 694	-87 155
UD - Kap. 161.72	Forskning	4 100	20 909	-16 809
UD - Kap. 163.70	Miljø og klima	0	0	0
UD - Kap. 163.71	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling	0	0	0
UD - Kap. 164.70	Likestilling	0	0	0
UD - Kap. 164.73	Sårbare gruppe	0	0	0
UD - Kap. 165.70	Forskning	1	1	0
UD - Kap. 165.71	Faglig samarbeid	0	174	-174
UD - Kap. 169.70	Global helse	0	556	-556
UD - Kap. 169.73	Utdanning	0	1 612	-1 612
UD - Utenriksdept.	Norges forskningsråd	1 626	1 936	-310
Sum Utenriksdepartementet		363 090	378 682	-15 592
Andre finansieringskilder		187 952	131 886	56 066
Sum		2 884 083	3 324 381	-440 298

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger, og midler som skal behandles tilsvarende, fremstår i balansen som forskningsforpliktelser under kortsiktig gjeld.

Note 13 Kundefordringer	31.12.2023	31.12.2022
Norske kunder	162 251	163 282
Utenlandske kunder	494	324
Avsatt til forventet tap (-)	-2 804	0
Sum kundefordringer	159 940	163 605

Reduksjon av kundefordringer gjelder hovedsakelig avsatt til forventet tap på fordringer per 31.12.23.

Note 14 Andre kortsiktige fordringer	31.12.2023	31.12.2022
Forskuddsbetalt lønn ¹⁾	285	303
Personallån ²⁾	34	112
Andre forskuddsbetalte kostnader	31 154	42 345
Andre fordringer	2 486	6 832
Sum	33 959	49 593

1) Personallån består av lønnslån til ansatte i henhold til gjeldende avtaler for dette.

2) Andre forskuddsbetalte kostnader inkluderer periodiseringer hovedsaklig av husleie og lisenser.

Note 15 Ikke inntektsført bevilgning – administrasjonsregnskapet	31.12.2023	31.12.2022	Endring
Administrativ avsetning	31 044	37 660	-6 615
Sum	31 044	37 660	-6 615

I tråd med prinsippet om motsatt sammenstilling inntektsføres virksomhetsbevilgningen i takt med kostnadene. Den administrative avsetningen tilsvarer underforbruk på tidligere års bevilgninger i virksomhetsregnskapet. Pr 31.12.2023 utgjør ubrukte bevilgninger 31,0 mill. kroner.

Note 16 Bankinnskudd, kontanter og lignende ²⁾	31.12.2023	31.12.2022
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter) ³⁾	5 275 651	5 779 909
Bankinnskudd for gaver og gaveforsterkninger ³⁾	9 967	43 468
Øvrige bankkontoer ¹⁾	16 908	20 062
Kontantbeholdninger ¹⁾	0,000	0,000
Sum	5 302 526	5 843 439

1) Vesentlige beholdninger skal spesifiseres i egne avsnitt under oppstillingen.

2) Bankinnskudd og andre beholdninger skal oppgis i tusen kroner med tre desimaler.

3) Skal samsvare med kontoutskrift for oppgjørskontoen fra Norges Bank.

Gaveforsterkningskontoen er oppdatert med uttak per 202312

Note 17 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddsbetaling

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2023	31.12.2022
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	112	0
Sum	112	0

Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)

	31.12.2023	31.12.2022
Mottatt forskuddsbetaling	0	-300
Sum	0	-300

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2023	31.12.2022
Avsetning ikke avvirket ferie/påløpt fleksitid	26 922	26 143
Annen kortsiktig gjeld	3 652	1 737
Midler fra EUs rammeprogram	33 067	25 779
Sum	63 641	53 659

I annen kortsiktig gjeld inngår kostnader som er påløpt, men ikke utbetalt i 2023.

Økningen av Midler fra EU's rammeprogram skyldes prefinansiering fra EU i forbindelse med Horisont Europa.

Note 19 Pensjon

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene	DNB/Gabler	Drift
Årlig diskonteringsrente	3,7 %	3,7 %
Lønnsvekst	3,8 %	3,8 %
Pensjonsregulering	2,4 %	2,4 %
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	0,0 %	0,0 %
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,0 %	0,0 %
Forventet avkastning	5,4 %	5,4 %
Årlig G-regulering	3,5 %	3,5 %
Inflasjonsrate	4,8 %	4,8 %
Uttak AFP	N/A	N/A

Pensjonsforpliktelser i balansen

	31.12.2023	31.12.2022
Verdi DNB 1.1	-1 867	-2 065
Endring	1 225	198
Verdi DNB 31.12	-642	-1 867
Pensjonsforpliktelse driftspensjoner 1.1	-36 549	-34 736
Endring	-302	-1 812
Verdi driftspensjoner 31.12	-36 851	-36 548
Sum endring i året	923	-1 614
Avsetning pensjonsforpliktelse 31.12	-37 493	-38 415

Endring pensjonsforpliktelse	31.12.2023	31.12.2022
Verdi 1.1	-38 094	-36 481
Endring i året	923	-1 614
Verdi endring pensjonsforpliktelse 31.12	-37 171	-38 095

Beregning av DNB-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	31.12.2023	31.12.2022
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	141	139
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	441	209
Årets brutto pensjonskostnad	582	348
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	467	174
Netto pensjonskostnad før amortisering	115	174
Amortisering av estimatavvik/aktuarielt tap/gevinst		0
Periodisert arbeidsgiveravgift	14	21
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	129	195

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	31.12.2023	31.12.2022
Pensjonsforpliktelser brutto	14 999	14 145
Pensjonsmidler brutto	-13 579	-13 252
Netto pensjonsforpliktelser	1 420	893
Ikke resultatført estimatavvik	-977	848
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	200	126
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	643	1 867

Pensjoner over drift	31.12.2023	31.12.2022
Minsteforpliktelse	35 125	41 988
Fremtidig lønnsvekst	0	0
Pensjonsforpliktelse	35 125	41 988
Ikke resultatført estimatavvik	1 726	-5 440
Netto pensjonsforpliktelse	36 851	36 548

	DNB	Drift	Sum
Sum pensjonskostnad	1 340	-2 304	-964
Innbetalt premie/utbetalinger -2022	-115	2 001	1 886
Endring pensjonsforpliktelse	1 455	-4 305	-2 850

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i SPK, og en i DNB. Forskningsrådet har også pensjonsforpliktelser gjennom KLP som dekkes over driften. I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Ordningen i DnB gjelder for seks personer, og pensjonsavtalene over drift lønn utover ordinær ordning gjelder for seks personer.

Ordningene utenfor SPK bokføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard som pensjonskostnader etter en ytelsesplan.

Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelserne skjer etter aktuarberegninger i tråd med Norsk regnskapsstiftelses veiledende forutsetninger pr 31.08.19. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i faktisk utvikling fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene.

Den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelserne disponeres ikke mot administrativ avsetning, da bevilgningene skjer etter ett-årsprinsippet til dekning av premie, mens

pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for Forskningsrådets langsiktige forpliktelse. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad føres direkte mot balansen på linje for pensjonsforpliktelse.

Årsregnskap Eiendomsfondet

Ledelseskommmentar

Norges forskningsråd er forvaltningsorgan med særskilte fullmakter (nettobudsjettert virksomhet). Rådets rolle som eiendomsforvalter har sin bakgrunn i Stortingets vedtak i 1993 der man fikk overført ansvaret for forvaltning av bygninger og eiendommer eid av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF). I forbindelse med dette ble det opprettet et eiendomsfond som er regulert med egne statutter.

Forvaltningen er selvfinansierende med eget budsjett og regnskap. Resultatet av eiendomsdriften blir overført til fondet som har til formål å fremme forskningsstrategiske mål og forvaltning av eiendomsverdier.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av eiendomsfondets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og rundskriv fra Finansdepartementet. Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), og revideres av Riksrevisjonen.

Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

12. mars 2024

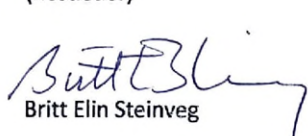
Styret for Norges forskningsråd

Gunnar Bovim

Birger Vikøren
(nestleder)

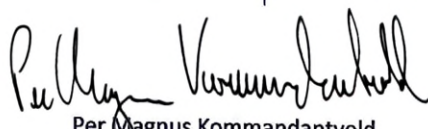

Gunnar Høviand

Linda Nøstbakken

Britt Elin Steinveg

Iselin Marstrander

Paula Eerola

Per Magnus Kommandantvold
(ansattes representant)

Per Arne Karlsen
(ansattes representant)

Mari Sundli Tveit
administrerende direktør

Prinsippnote bevilgningsrapportering for eiendomsfondet

Årsregnskap for statlige fond er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene og Finansdepartementets rundskriv.

Et statlig fond er en formuesmasse (kapital) som regnskapsmessig er adskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover ett budsjettår. Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Eiendomsfondet er et B1-fond og er plassert på en rentebærende konto innenfor statens konsernkontoordning. Rentegruppen er kortsiktig flytende rente. Beholdninger på oppgjørskontoen overføres til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Øvre del av oppstillingen viser hva som rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap, vises i oppstillingens nedre del. Note A utgår, da det ikke gis tildeling over statsbudsjettet til Eiendomsfondet.

Tabell 1: Oppstilling bevilgningsrapportering 2023

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023				
Beholdninger rapportert i likvidrapport		Regnskap 2023		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		94 042		
Endringer i perioden		9 307		
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>		103 349		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2023	2022	Endring
64xxxx	Ordinære fond (eiendeler)	103 349	94 042	9 307
810205	Beholdning på konto i Norges Bank	103 349	94 042	9 307

Prinsippnote til årsregnskapet for Eiendomsfondet

Fondsregnskapet

Fondsregnskapet tilsvarer oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter. Fondsregnskapet er utarbeidet etter statlige regnskapsstandarder. Notene nummereres fortløpende.

Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret. Overføringer til fondet består av festeavgifter, renteinntekter og eiendomsskatt. Periodens resultat er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring fra fondet, og viser netto endringer i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Eiendomsfondet har ansvaret for forvaltning av eiendommene i Gaustadbekkdalen. De opprinnelige tomtene overtok Forskningsrådet vederlagsfritt fra staten i 1952. Etter dette er det kjøpt tilleggsarealer for 14,7 mill. kroner for å få eksisterende arealer mer hensiktsmessige. Kjøpene ble finansiert ved bruk av Eiendomsfondet. Fra 2015 fører nye kjøp til en avsetning på konto 215 - statens finansiering av varige driftsmidler. Da de tidligste kjøpene har redusert virksomhetskapitalen med 9,5 mill. kroner, er det ikke vurdert som nødvendig å etablere en avsetning på konto 215 for disse. Beløpet innebærer ikke en reell forpliktelse fremover - verdiene er ikke avskrivbare.

Årsregnskap for eiendomsfondet

Årsregnskap for eiendomsfondet	Note	31.12.2023	31.12.2022
Resultatregnskap			
Driftsinntekter			
Festeavgifter	1	8 787	8 787
Annen driftsinntekt	1	0	0
Sum driftsinntekter		8 787	8 787
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	1 972	1 855
Andre driftskostnader	4	574	628
Tap ved avgang av anleggsmidler	1	0	0
Sum driftskostnader		2 546	2 483
Driftsresultat		6 241	6 304
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter		3 124	742
Finanskostnader		0,3	0
Sum finansinntekter og finanskostnader		3 124	742
Resultat av periodens aktiviteter		9 365	7 047
Avregninger og disponeringer			
Disponering av resultat til eiendomsfond		9 365	7 047
Sum avregninger og disponeringer		9 365	7 047

EIENDELER	Note	31.12.2023	31.12.2022
A. Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	3	14 611	14 611
Sum varige anleggsmidler		14 611	14 611
Finansielle anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		14 611	14 611
B. Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Fordringer			
Kundefordringer	5	-	0
Andre kortsiktige fordringer	5	57 481	0
Bankinnskudd		103 349	94 042
Sum bankinnskudd, fordringer og lignende		103 406	94 042
Sum omløpsmidler		103 406	94 042
Sum eiendeler		118 018	108 653

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
Virksomhetskapskapital			
Eiendomsfond	6	112 892	103 528
Sum virksomhetskapskapital		112 892	103 528
Avregninger			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Ikke inntektsført bevilgning knyttet til tomter		5 125	5 125
Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		5 125	5 125
Sum statens kapital		118 018	108 653
D. Gjeld			
Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		0	1
Sum kortsiktig gjeld		0	1
Sum gjeld		0	1
Sum statens kapital og gjeld		118 018	108 653

Note 1 - Driftsinntekter

Driftsinntektene i fondet hvert år består av festeavgifter og eiendomsskatt. Festekontraktene har normalt en løpetid på 80 år, og regulering er hjemlet i lovverket. Noen festekontrakter inngått før 1985 har i henhold til daværende regelverk en festeavgift på kroner null pr. år. Avhendingsinstruks og statsstøtterelement er implementert, og nye festekontrakter er basert på markedstilpasning. Fondet står på rentebærende konto og renteinntekter tilføres fondet.

Note 2 - Lønnskostnader

Det er overført 1,97 mill. kroner til Forskningsrådet som forvalter eiendomsfondet. Dette er refusjon av lønn og indirekte kostnader virksomheten har hatt i forbindelse med administrasjon av fondet.

Note 3 - Varige driftsmidler - tomter

Anskaffelseskost 31.12.2023	14 611
Tilgang i 2023	0
Anskaffelseskost 31.12.2023	14 611
akkumulerte avskrivninger	0
Balanseført verdi 31.12.2023	14 611
Avskrivningssatser (levetid)	Ingen avskrivning

Tomter som er kjøpt ved bruk av Eiendomsfondet er ført i balansen til kostpris. I tillegg har fondet ved Forskningsrådet, hjemmel til betydelige arealer i Gaustadområdet som ble overdratt vederlagsfritt fra staten (Innst.nr 199, 21.juni 1952).

Note 4 - Andre driftskostnader	2023	2022
Juridisk bistand	17	71
Reisekostnader	0	1
Eiendomsskatt	557	556
Tap ved avgang av anleggsmidler	0	69
Sum	574	628

Note 5 - Kundefordringer	2023	2022
Kundefordringer	0	0
Andre kortsiktige kundefordringer	57 481	0
Sum	57 481	0

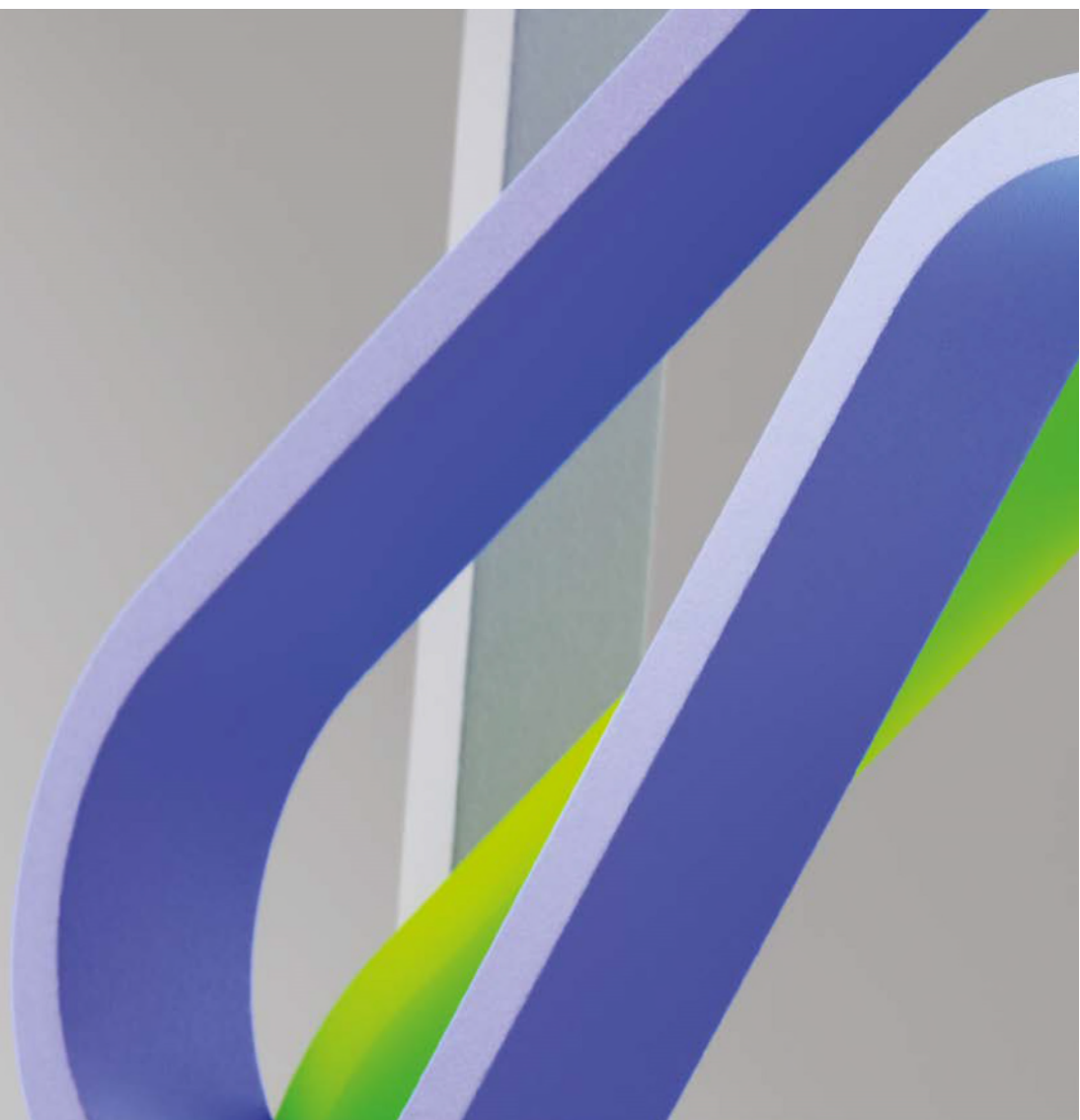
Note 6 Virksomhetskapi tal

Virksomhetskapi tal kan bare opptjenes etter særskilt fullmakt fra Stortinget. Virksomhetene kan ikke etablere virksomhetskapi tal innenfor den bevilgningsfinansierte virksomheten. Opptjent virksomhetskapi tal tilsvarer dermed resultatet fra den eksternt finansierte virksomheten.

Note 6 – Virksomhetskapi tal	
IB pr 1.1.2023	103 529
Resultat 2023	9 365
31.12.2023	112 892

Opptjent virksomhetskapi tal består av eiendomsfondet jf. Virksomhets- og økonomiinstruks for Norges forskningsråd pkt. 5.2 (godkjent av Kunnskapsdepartementet):

«Eiendomsvirksomheten i Norges forskningsråd er selvfinansierende og reguleres med eget budsjett og regnskap. Forskningsrådet har et eget Eiendomsfond regulert med egne statutter. Årsresultatet av eiendomsvirksomheten føres mot Eiendomsfondet.»

Norges forskningsråd

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

ISBN 978-82-12-04044-1 (pdf)